

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
 Egy évre 24 korona
 Egy sora 2 korona

VIDÉKEN:
 Egy évre 28 korona
 Egy sora 2 k. 10 f

HÍRDETESEK:

6-asasba postai sor egyszer 30 fill.
 Minden következőnél 15 filler

Nyitász sora 40 filler

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
 vasutak palotájában.
 TELEFON-SZÁM: 367.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Rézvény-
 Társaság.
 József főherceg-ut 22. sz.
 TELEFON-SZÁM: 161.

Arad, 1907.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
 STAUBER JÓZSEF.

Kedd, augusztus 20.

A pogányok.

Arad, augusztus 19.

Géza fejedelem fiára, az Istvánná idegenült Vajkra igen elkeseredetten haragudtak az ősi hagyományok védelmezői. Új hitet, új ország-formát, új foglalkozásokat akart a magyarra szoktatni. Haraggal emlegették Kupa vezérnek, meg Gyula vajdának gyülekezeteiben: vajjon magyar marad-e a magyar, ha eleitől örökölt lelki vagyonát fölcseréli, életmódját elhagyja? Ha a frank császárt utánzó Istvánnak sikerül a Scithyából jött nemes fajt a Nyugathoz hasonlónak formálni: nem fog-e a nép, amely csak kevéssel előbb vetette meg a lábát az új földön, elveszni a nemzetek tengerében? Ha az ősi hagyományokkal szakít, idegent majmol, sőt idegeneket befogad: nem vesz-e el az erő, amely kőborlásokon keresztül is nemzetét tartotta össze a törzseket s amely az országszerző harcokon győzelmet tudott aratni?

A meggyőzésnek kilencszáz esztendő előtt egyéb fegyverei voltak, mint ma. A szent életű Istvánnak is kardot kellett fognia, hogy elirtsa Kupa vezért, Gyula vajdát és hiveit a haladás utjából. Mert István királynak, bármilyen őszinte és szilárd hittal ölelte magához a keresztény-egyházat, az új hit bevezetése nem volt egyedüli célja. Sőt nem sérti meg az ő nagy emlékét a történettudósoknak az a megállapítása, hogy a kereszténység nála egyben eszköz is volt, amely nélkül nem tudta volna az új államformát leszögezni, a pásztornépet földmíveléshez kötni, iparra tanítani és a műveltség első magvait elvetni. És épen így a pogányok ellene és idegenjei ellen nemcsak az ősi hitet, a fehér ló-áldozatokat védték, de a régi országformát és a régi szokásokat is. Még rövidebbre fogva: a fegyelmetlenséget a munka ellen. Gellért püspök azt írta rólok: „a magyar inkább szerette a poharazást, a lovat, az istállót, a hadakozást, mint a munkát.”

Kilencszáz esztendő múltával, a mikor István király törekvéseinek üdvös voltáról egy erős állam s annak szép multja tesz bizonyosságot, nemzedékeknek forgása után is megmaradt a gondolkodás, a mely az ő utait akadályokkal árkolta. Megmaradtak Kupa vezérnek és Gyula vajdának utódai, ha nem is lehet valamennyit az ő leszármazóiknak tekinteni. Most nincs új hitről szó, harcias élet folytatásáról. És mégis: a pogányságnak folytatása, új formája, lelke megmaradt. Csak a hívőit ma nem pogányoknak nevezik, hanem konzervatívoknak.

Ma is él, s talán a legutóbbi időkben kapott erőre az a szellem, a mely a nyugati haladástól az ősi hagyományokat, a nemzeti sajátságokat félti. Mint egy gyűlölt, rettegett fogalmat említi a kozmopolitást. Vajjon szent Istvánnak ereklyévé balzsamozott jobb keze nem a kozmopolitást felé vitte a magyarokat, a mikor őket Középeurópa többi népeihez hasonlónak igyekezett tenni? Védik a korhadtt előjogokat, üveg alá rejtik az elavult formákat, diszeket, mert ezektől függ a nemzet sorsa. S a mint a pogány magyarok fölzudultak, a mikor az ő szabad mezőik, végtelen legelőik jogát szántóvetőknek vették el, az ujkori pogányok is az új mesterségekkel, az iparral és a kereskedelemmel szemben a földbirtoknak akarják lefoglalni az összes kedvezéseket, az államnak minden védő és istápoló hatalmát.

István király napján rá lehet mutatni, hogy mindenki meglássa: a fejlődés eszközei a nemzeti sajátságoknak meg nem ártanak, a Nyugat követése a nemzeti jelleget nem férgezik meg. Senki annyit egyszerre nem darabolt fel az ősiségből, mint Szent István, s mégis benne tiszteljük a nemzeti királyság megteremtőjét. A mikor a fejlődéssel, az emberi jogok terjeszkedésével, az új irányokkal, a diadalmasan előretörő, szabad áramlatokkal szembe a nemzeti szempontokat állítják: ez csunya hazugság, a melybe az önzés takarózik. Kupa vezér és Gyula vajda sem az elődöknek és szokásaiknak tiszteletéből, a táltosok nem a régi vallás-áldozatok féltéséből fogtak fegyvert az ujitó király ellen: mindegyik a maga veszendő hatalmát, pusztuló érdekeit védte. A mai konzervatívok, a kik az ugynevezett nemzeti irányzat csucsán állanak, önös érdekből hadakoznak az ujitások, a radikálizmussal szemben. S a maguk veszedelmét érzik, a mikor az ősi jogokhoz, az ősi szokásokhoz való ragaszkodást a nemzeti önállóság föltételül hirdetik.

A mai pogányság: a parlamentnek ez idő szerint való többsége, amely egész nyíltan, a konzervativizmus védőpaizsa lett. Szinte felöltik a gondolkodás hasonlósága, ha a koalíciót Kupa vezér táborára mellé állítjuk. Nemzeti szempontok köntösébe bujnak az önzés; nemzeti szempontok strázsálják a főurak kiváltságait, a táltosok hatalmát; nemzeti szempontok helyezik előbbre a latifundiumok érdekeit az iparosok és kereskedőkének; s nemzeti szempontok lökik vissza a szabadel-

vűségnek, az emberi egyformaságnak és a világosságnak talajából kisarjadó új kívánságokat, vágyakat.

És a budai sziklákra állított kőszobor, ha valahogy az eredetijének, Gellértnek lelke reászáll: nem mosolyog-e, ha a mai magyarokra néz? Nem jut-e eszébe, hogy mily roppantul illik rájuk az a jellemzés, amelyet ő a kilencszáz év előtt való magyarokról írt le: „A magyar inkább szerette a poharazást, a lovat, az istállót, a hadakozást, mint a termelő munkát.” A mai magyarok is inkább szeretik a poharazást, csak bankettek, szoboravatások és minden apró alkalomra rendezett hazafias ünnepek formáját adják neki; a lovak és istállók szeretete a totalizátor és a versenystállók kultuszában maradt meg; a hadakozás mai módja nem fegyverekkel, hanem a politika szó-viaskodásai és botrányai kíséretével történik s ez a vértelen hadakozás lefoglalja a nemzet minden érdeklődését; — a munka, a fegyelmetlenség ma is ép olyan népszerűtlen, mint István királynak és Gellért püspöknek időiben.

Pogányok vannak bőviben és hatalmaskodnak bőviben. Az nem vesz le a pogány voltokról, hogy a legtöbben ép a kereszt mögött állanak, amely keresztül István király a pogányok ellen küzdött s a haladást terjesztette. A hitnek nem pogányai; de a nemzet üdvösségére nézve mindenestre azok. S nem nekik, — az ellenük küzdőknek van okuk a százados fohászt énekelni: „Ah, hol vagy István király . . .” S kívánczolni egy új Szent István után, aki talán nem fog királyi koronát viselni s nem szerez jogot a szenteket körül sugárzó fény-övre; de abban hasonlatos lesz az első magyar királyhoz, hogy erős jobbja megtöri a Kupa vezéreket s új példát mutat arra, hogy nem a nomád jogokhoz, kiváltságokhoz, szokásokhoz, a hatalom változatlanságához vannak kötve a nemzeti érdekek, hanem ép a világ forgásával járó, fokozatos megújulás teszi a nemzetet és vele a nemzeti szempontokat erősebbé.

Talán nem is egy személy lesz, talán egész tábor, amelyre ez a munka vár. De az idejük eljön. Addig csak poharazzanak, szeressék a lovakat és az istállót s folytassák a léha hadakozást a Kupa vezérek és a Gyula vajdák elbizakodott koalíciójában.

A széndrágaság réme.

Tizenhat filléres áremelkedés.

Petroleumfűtés a vasutaknál.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 19.

Még az őszbe sem értünk és máris fenyegető árnyékkal közeledik az anyagilag amugy is tulterhelt középosztály felé a télen bekövetkező általános, elviselhetetlen drágaság réme. Csak tegnap adtunk hírt róla, hogy az egyik legnélkülözhetetlenebb élelmiszernek, a tejnek négy fillérrel emelik fel az árát az aradvidéki termelők. Ehhez hozzájárul most a fának és a szénnek hihetetlen mértékben való drágulása.

Amint a legmegbízhatóbb ilyenmü szaklap, a *Hitel* írja, a szénpiacon az ősz közeledtével rendkívüli módon emelkedik a szükséglet. A csehországi szénbányák már megállapították a szeptemberi árakat is, amelyek a barnaszénnél 6—8, a kőszénél 15—16 fillérrel magasabbak *q-kint, mint az augusztusi árak.* Ezenkívül a nagyobb távolságokra szállított szénre adott rabottot jelentékenyen leszállítják, vagy pedig teljesen megszüntetik. De ennél is nagyobb baj az, hogy a felsősziléziai szénforgalom e héten fennakadt és három napig Felső-Sziléziából nem lehet szenet Ausztriába és Magyarországra szállítani. Ugyanis a szénfogyasztók attól tartanak, hogy az idén ily fennakadás gyakrabban lesz a télen, tehát most már igyekeznek készleteket beszerezni, minek következtében oly élénk volt a forgalom, hogy árutorlódás állott be és e miatt a felsősziléziai szénszállítást Oderbergen teljesen be kellett szüntetni.

Három napon át az összes magyar és majdnem az összes osztrák állomásokra megszűnt a szénszállítás. A dolog onnét ered, hogy az itt szóbanforgó állomások elégtelenül vannak felszerelve s ha egy állomáson fennakadás áll be, mert a forgalmat a szűk helyi viszonyok miatt nem lehet lebonyolítani, akkor ennek a hatása alatt fokozatosan az összes mögötte lévő állomásokon is árutorlódás áll be. A széndrágaság

és széninség gyökeres orvoslására nem is gondolnak az illetékes hatóságok. Mindössze csak annyi történik, hogy az osztrák kormány a trónbeszédben már bejelentett állami bányavásárlások eszméjével foglalkozik, de hogy mily mértékben, azt igazolja az, hogy a földművelési miniszter az 1908-ik évi költségvetésbe csakis kétszázézer korona hitelt vett fel szabadkutatások és bányaterületek vásárlására. A széndrágaság ötletéből merült fel az az eszme, nem lehetne-e a nyers petroleum nagy fűtőerejét kihasználni mozdonyok és gépek fűtésére. Az osztrák vasuti miniszter értesítette is a napokban a galíciai tartományi nafta-társaságot, hogy az állami vasutak igazgatósága a nafta-ipar előmozdítása érdekében hajlandó a mozdonyok petroleummal való fűtését berendezni. A vasuti miniszter azonban mindjárt kijelenti azt, hogy erre a célra a mozdonyokat szükséges készlelkel kell ellátni és azonkívül a vasuti állomásokon helyiségeket kell építeni a petroleumkészletek elhelyezésére. Nincs kizárva, hogy amennyiben a kísérletek sikertülnek, a *Mávc.* is áttér a petroleum-fűtés rendszerére.

Mindez azonban igen keveset segít a szénfogyasztókon, akik igen okosan teszik, ha már most beszerzik téli szükségletüket, mert előrelátható, hogy az áremelkedés hatványozott mértékben fog bekövetkezni a tél közeledtével.

Annak az ötletéből, hogy — amint megirtuk, — egy bécsi pénzsoport petroleumfinomító-gyárat akar Aradon létesíteni s hogy a nyers petroleum ára annyira hanyatlott, hogy már fűtőanyagul is szívesen és olcsón adják, nem lesz érdektelen az a tudósítás, amely a petroleumipar válságáról szól. A galíciai petroleumipar ugyanis tultermelésben szenved, amin gyökeresen lehetne segíteni, ha a petroleum nagy fűtőerejét nagyobb mértékben használnák ki, mi által egy csapással a széninség is megszüntethető volna. Az egyetlen részvénytársaságnál, amely a nyers olaj beraktározásával foglalkozik, már nincs raktár, ahová beraktározni lehetne a folytonosan növekedő termelést. A helyzet mind válságosabb lesz, mert a furások egymásután érik el az olaj-zónát és így a termelés is növekedőben van. Négy hónap előtt

4.20 K. volt a nyersolaj ára, ma pedig 1.20—1.10 K., de ennél alacsonyabb áron is történtek kitések. Ily körülmények között az árak további hanyatlása is kétségtelen, mert a nyers olajat nem lehet elhelyezni és földgátakat hánynak, hogy a kiömlő nyers olaj ne árássa el a földeket. A Tysmienica-folyó több petroleumot *visz, mint vizet* és a szétfolyó petroleum már a közegészségre is veszedelmes kezd lenni.

Országos székelygyűlés Aradon.

Készülődések az ünnepre.

A vendégek.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 19.

Megirtuk, hogy az aradi Székely Otthon nagyarányu mozgalmat indított abból a célzattól, hogy a szövetségi kerületébe tartozó Arad, Hunyad, Békés, Csanád, Temes, Torontál és Krassószörény megyékben szétszóródva élő, eredetileg székely vagy magyar családok, kik az idők folyamán az élet körülményei kényszere alatt elvesztették faji öntudatukat s a nemzeti-ségekre olvadtak be, lehetőleg visszaadassanak és megtartassanak a *magyarságnak.*

Ezt a célt a Székely Otthon úgy akarja szolgálni, hogy társadalmi uton egy ugynevezett nemzeti pénzalapot teremtsen különböző gyűjtésekből, hogy tagjai közül az arra alkalmas vállalkozókat időközönként különböző helyekre kiküldhesse, hogy ott a helyszínen közvetlenül s élőszóval beszéljék rá az érdekelt szülőket, hogy ne idegenkedjenek a gyermekeiket iparostanoncoknak vagy ha már nagyobbak volnának, mezőgazdasági vagy gyári munkásoknak stb. kiadni magyar városokba, illetőleg magyar földes urakhoz, hol a neveltetésükről, megélhetésükről s egész jövőjükéről gondoskodnak.

Ehhez a mozgalomhoz az Erdélyi Magyar Közművelődési Egylet is teljesen hozzájárult és Aradra a maga képviselőjében *Sándor József* t. alelnök főtitkárát küldötte ki, akinek azonban nemcsak az a megbízatása, hogy itt a Székely Otthon októberi generális gyűlésén megjelenjék, hanem egyuttal megbizta az E. M. K. E.

Önfeláldozás.

Irta: Lia.

— Ne olvasd tovább! A levél tartalma ugy sem tud megejteni, mert szilárd, gögös akarat uralkodik felettem, ha róla van szó.

— Az akaratot meg lehet törni.

— De jelen esetben nem, mert ezt oly erő szítja, mit megingatni nem lehet.

— És mi ez?

— A gyűlölet. Nézd, nézd, mint vonaglik az ajkam. Nem látod, hogy szemeimben iszonyat undor lebeg? Nem veszed észre, hogy mennyi irtózat rejlik hangomban, ha róla kell beszélnem? Ne folytasd tovább Klára. Ne mélyezd meg még jobban anélkül is háborgó lelkemet. Csak róla ne beszélj! Miért dicséred őt? Azt hiszed, hogy ezzel vonzalmat ébresztess bennem iránta? Soha! Soha!

Klára, a jóságos arcu aggszűz megsemmisülve hallgatta hugának kifakadásait.

— De Irén, gondold át helyzetedet! Szegény leány vagy s így két kézzel kellene kapnod e szerencse után. Lásd én...

Irén közbeszólt:

— Tudom mit akarsz mondani. Kiolvasom a tekintetedből. Saját személedről akarsz beszélni. Attól félsz ugy-e, hogy én is a sorsodra jutok. Hogy aggszűz maradok. Nos, és mi lenne akkor? Hát nem küzdöm inkább végig egy magamban az életet, mint sem hogy olyanhoz legyek láncolva, akít még a gondolataim közé sem tudok befogadni. Gazdagsága nem vakít el engem. Oly rabnak érezném magam a csillogó pompa körül, mint az aranyos kalitkába zárt madár.

— Ez csak képzelődés, hugom. A jólét a legkedveltebb barát, akivel az ember mindig szívesen barátkozik.

— Azt hiszed? Ahol hiányzik a jó kedélyhangulat, ahol a lélek nem nyugodt, ott nem szerez örömet a jólét. Tudod, hogy sohse csábitott a fény. Ismerheted egyszerű lelkemet. Hiu vágyak nem lakoznak benne, de annál több érzést adott belé a sors. Valami sejtélem-szerű titkos érzélem lappang lelkem mélyén, mely néha édes merengésbe ejt. És ilyenkor érzem, hogy szeretni tudnék nagyon, nagyon! Tiszta önzetlen, ideális szerelemmel!

— Így beszél minden ifjú lány. Van egy időszak, amikor érzelmi világa teljesen hatalmába ejti, minden józan gondolatát legyőzi és beteges szenvedéssel áhitozik valami magas, ideális szerelem után. Így van ez nálad is. Nem ismered a szerelmet, csak ennek sejtelmébe él benned és ez a sejtélem az, ami oly természetfeletti hatalommal uralkodik rajtad.

Mégegyszer kérek hugom, olvasd át Sas Elek levelét. Ha végigolvasod, kell, hogy meglágyuljon a szived. Vagy talán azért nem imponál neked, mivel nem a mai léha, üres beszédű férfi módjára viselkedik? Milyen meghatóan írja, hogy mily boldoggá fog tenni téged. Minden kényelmed meg lesz mellette és gondatlanul élnél csöndes kis kastélyában. Földbirtokosné lennél. Jómódu asszony, akinek nem kell küzdeni nehéz gonddal.

Akarom, hogy olvasd levelét. Erted? Akarom!

E szavakat már parancsolóan ejtette ki és kissé szigoruan nézett hugára aki erre lehajtott

fővel, sötét tekintettel vette el a neki nyújtott levelet.

De szegény levél szomorú sorsra jutott, mert mikor Irén magára maradt, megszámlálhatatlan darabokra tépte — olvasatlanul.

Nagy izgalom uralkodott a lányok között. Édes anyjuk, a mindig egészséges, jólelkű asszony hirtelen letört, veszélyes betegségbe esett. A község orvosa valami belső sérülést konstatait, amitől csakis műtét árán menthetik meg őt.

Kinos napokat élt a két leány. Hosszu éjszakákön keresztül ott virrasztottak anyjuk mellett és halálos rettegéstől eltelve, tehetetlenül nézték, mint szenved, vergődik a szegény jó asszony.

Az orvos sürgette az operációt.

— Még e héten vigyék Pestre édes anyjukat, mert különben késő lesz a segedelem. Kórházban kell feküdni, hogy a műtétet végrehajtsák rajta.

Megköszönték az orvos tanácsát, csak hogy ennek megvalósítása nehézségekbe ütközött, mert bizony Klára, aki tanítónő volt, keresményéből éppen hogy csak fenntarthatta a házat. Főlöleg bizony ott nem volt. Mikép induljon hát egy nagy utra, melyen mindenfelől, mint-valami rémes kísértés, ott settenkedne a nyomor, mely lealáztatást talál mindenütt, melynél nincs könyörület. Csak ennek hivalkodó ellensége talál meghallgattatást, csak ez előtt hajol meg mindenki. És mi ez? A pénz!

Klára rövid pár nap alatt, mintha tíz évvel megöregedett volna. Szemei merevek, kifejezéstelenek lettek, arca teljesen megfogyadt.

azzal is, hogy ezzel az akcióval kapcsolatban az aradmegyei, már meglevő társakból szervezze az E. M. K. E. aradi választmányát.

A Székely Otthon októberi ünnepe különben mind nagyobb és nagyobb arányúnak ígérkezik. Most érkeznek vissza a válaszok, hogy kik és milyen szerepeket vállalnak az ünnepen.

A székely vezérek közül Barabás Béla dr., az országos függetlenségi és 48-as párt alelnöke volt az első, aki a legnagyobb készséggel vállalta, hogy beszédet mond a generális gyűlésen és szívvel-lélekkel támogatja a hazafias eszmét. A diszközgyűlés előadója az igazságügyminiszterium székelyügyi (Erdélyi) osztályának vezetője, Sebess Dénes dr., volt országgyűlési képviselő, miniszteri tanácsos lesz.

A Székely Otthon mostani akciójával foglalkozott a Székely Társaságok Országos Szövetségének kongresszusa is, melyet a napokban tartottak meg Szamosújvárott s ezen a kongresszuson Bedő Albert dr. kiküldött indítványára elhatározták, hogy a Szövetség is magáévá teszi az eszmét s az októberi generálisgyűlésen képviselteti magát, micéltől kiküldötték Fenyvesi Soma országgyűlési képviselőt, Borszéki Soma nyug. miniszteri osztálytanácsost és László Gyulát, a marosvásárhelyi keresk. és iparkamara titkárát.

Az ünnepség két napig tart: október 5-én és 6-án. A programot legközelebb teszük közzé.

Az aradi dalosünnep.

Negyven évvel ezelőtt. — A tehetséges fiatalok. — Munkácsi, Beöthy Zsolt, Abrányi Kornél. — Reményi Ede Aradon. — Institőrís Kálmán eneke.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 19

Egerben most gyűltek össze az ország dalosai, hogy a legnemesebb passzió, a dal terén versenyre keljenek egymással. Érdekes, hogy ezzel az eseménnyel esik össze az első országos dalversenynek, az 1867-ben Aradon tartott versenynek évfordulója is.

Negyven évvel ezelőtt, augusztus közepén mozgalmas élet volt Aradon. Országos „dalárünnepélyre“ gyűlt ide a dalárdák sokasága, s

mint az „Alföld“ az ünnepélyről közölt tudósításban írja, e nagy esemény előtt „a különben fontos bel- és külpolitika kérdései egyaránt kell, hogy háttérbe vonuljanak, s helyet adjanak azon tényezőnek, mely a nemzetek nagysága s hírnevének legfőbbikét képezi: a művészetnek.“

Az „Alföld“ lelkesedése mindenestre indokolt volt, mert a dalárünnepély arányai tényleg impozánsak voltak s a számos versenyző egyesületen kívül több olyan kiváló egyéniség időzött ez alkalommal Aradon, akik később országos hírnévre tettek szert egy, vagy más téren. A vendégek között volt Abrányi Kornél, akkor „a „Zenészeti Lapok“ jeles tollu szerkesztője s a hazai dalár- és zenevilág legfáradhatatlanabb apostola“, ugyszintén ennek az irodalom terén már is szép nevet kivívott fia, Kornél, Reményi Ede, a hazai hegedűművészet nagymestere és zseniális tanítványa: Plotényi Nándor.

Ugyancsak a vendégek között volt, mint egy egykoru tudósítás írja, „Huber Károly nemzeti színházi karmester, Zimay László, a szép népdalok szerzője, Munkácsi, nagyreményű fiatal festész és Beöthy Zsolt, a fiatal író.“

A dalárdák és a vendégek augusztus 9-én érkeztek Aradra s az indóházban Lukácsy Miklós fogadta őket az aradi zeneegyesület tagjainak élén. Kivül, az indóház előtti téren több ezerből álló tömeg sorfalat képezett az érkezőknek. „Elöl a derék vörös pántlikás debreceniek, a kék-fehér tollas budaiak (a legnagyobb számmal), a sárga szalmakalapban, mellette vörös tollal. Jöttek azután a barna arcú szarvasiak, hódmezővásárhelyiek s végtelen hosszú sorban tizenhat kibontott zászló alatt a többi derék, férfias dalár vendégek... E ritka deli férfiak, intelligens arc és lelkes szemekkel valóban ritka és impozáns látványt nyújtottak. Ki kell emelnünk, hogy a dalárvendégek legnagyobb része diszes magyar öltönyben jelentek meg.“

Másnap a vendégek a próbák után, amelyet a lovardában tartottak meg, felkeresték a 13 vértanu vesztőhelyét és megkoszorúzták. Ugyancsak koszorukat tettek Lenkey és Vécsey tábornokok sírjára is.

Az országos dalárünnepély nagy napja

augusztus 11-én, vasárnapon volt. „Már a kora hajnal hirdeté, — írja az „Alföld“ — hogy Aradváros és vidéki vendégei szokatlan ünnepre ébredtek. A dörgő mozsarak üdvövése lelkésítő indulókat játszva járta be a nagyobb utcákat a teljes katonai zenekar. Már pár órával a megállapított rend szerint 10 órakor tartandó ünnepélyes nagymise előtt, a legdiszesebb közönség hullámozott az utcákon s a Szentháromság szobra mellett fölállított disztribune körül s a jó nagy terjedelmű egyház lassankint minden zugában megtelt a legszebb közönséggel.

Tíz órakor pontban jöttek a szellem és a test minden bájával diszeskedő koszorus leányok, hófehér öltözetben, széles nemzeti szalaggal diszítve s utánuk Atsél Péter, szeretett polgárnagyunk karján a léleknemesesség és legszebb női erényekben gazdag Szapáry Béla grófné, szül. Atsél Gabriella urhölgy, a bájdus zászlóánya jött.“

A mise részeit összevágóan énekelte a helybeli dalárda s a Reményi által művészi tökélyvel eljátszott Benedictus a legmagasztosabb érzelmekre hangolta a jelenvoltak szíveit.

Mise után a Szentháromság szobor előtti téren megtörtént a zászlószentelési ünnepély, amelyen Sujánszky Eusztách, a minoriták gvardiánja, ki mint gyóntató atya jelen volt a 13 vértanu kivégzésénél és Szapáry Béla grófnő mondottak beszédeket.

Az ünnepély bizonyára magasztos mozzanatai között az „Alföld“ tudósítóját főleg a hölgyek érdekelték s nem is mulasztja el az alkalmat, hogy az aradi szép leányokkal szemben lépten-nyomon ne nyilvánítsa elismerését.

„A felszentelt zászló tetején — írja a hevílékeny riporter — harminckét csokorból kötött koszoru van, mely mindegyikének egy levelén a koszorus leányok neveiből a legszebb virágfüzér van kötve. Arad oly gazdag a szép leányokban. kik e mellé még jók is, hogy fölösleges e rég ismert igazságot újra fölemlíteni. S ha azt állítjuk, hogy az ünnepélynek főke, legszebb csokra e szende, kedves leánykák voltak. azzal csak az általános elismerést tolmácsoljuk, de ha rajtunk állna, többet mondanánk.“

Irént elviselhetetlen lelki vibrációk kirozták. Mindennek dacára ez külsőleg alig látszott rajta. Az ő fiatal arcát csak érdekesebbé tette a fájdalom. Olyan volt, mint egy szenvedő madonna.

— No még nem határoztak? kérdezte napnap után az orvos. Még egyszer mondom, ne halasztgassák a dolgot, mert aztán a megbánás már késő!

A legmélyebb tördülés sem sebezhetette volna jobban Klárát, mint e szavak. Hiszen ha rajta volna! Bizonyára tal is lenne már anyja az operáción. Utjában van azonban egy gögös akadály, a nyomor, melynek keresztje súlyát csak most érezte igazán.

... Ejjél volt. Mind a két leány ott virrasztott a beteg mellett.

Elfojtott lélegzettel hallgatták anyjuk pihegését. Oly aránytalan, hörgős volt az.

— Alszik — susogá Klára.

Irén réveteg, zavart tekintettel nézett hol anyjára, hol néjére, majd elhaló hangon szólt:

— Hagyjuk aludni. Ne zavarjuk. Gyerünk át a másik szobába. Kérdezni szeretnék valamit. Óvatos léptekkel hagyták el a szobát.

— Nos, mit akarsz hugom?

— Azt szeretném tudni, mikor szándékozol Pestre vinni anyát?

Klára ajka megrándult.

— Hogy mikor? Akár e percben is. De...

de... Tudom mit akarsz mondani, néném. Egy szóval ki lehet fejezni ezt. Ugy-e? Egy szóban rejlik mindaz, ami minden akadályt elgördít előlünk: a pénz! A pénz! Nos, hát nem kell e miatt busulnod.

— Mit beszélsz Irén? Nem értelek!

Irén halvány arcán valami pirosas sáv vonult végig. Szemeiben egy pillanatra a győzelem tüze csillant fel, majd pár percig elgondolkozva nézett egy bizonytalan irányba, aztán lassan, vontatottan szólt:

— Sas Elek jómódu ember és annak, aki ne-jének mondhatja magát, nem kell küzdeni az élet nehézségével.

— Beszélj világosan! — szólt most már izgatottan Klára.

— Egyszerű a dolog! Azt hittem, megérted szavaim jelentőségét.

Klára keserű mosolylyal szólt:

— De hisz te Sas Eleknek nem vagy a neje és...

De menyasszonya vagyok! És ez egyes tekintetekben épp oly jogokkal ruház fel, mintha már a neje lennék.

Te... te... a menyasszonya? — dadogta értelmetlenül Klára.

— Igen.

— Hogy történt ez ily egyszerre. ily váratlanul? Szólj!

— Egyszerű a dolog. Azt tudod, hogy megkérte a kezemet. Azt is, hogy a felelettel adósa maradtam neki. Tegnapelőtt megadtam levélben a választ, hogy az — övé leszek.

— Irénkém! Édes jó hugom. De te gyűlöled őt.

— Csak gyűlöltem. De érzéseim felett uralkodni tudtam gondolataimmal és... és... így egyszerre egészen más színben lebeg most ő lelki szemeim előtt.

— De ilyen hirtelen?

— Ja, a természet hatalma kifürkészhetetlen.

— Tehát már nem gondolsz megvetéssel reá?

— Nem!

— Teljes szivedből mondod e szavakat.

— Szívemből!

Odabenn a beteg nyögdecselni kezdett.

Azt hiszem, anya felébredt, — mondta Irén mialatt félszeggel a nyitott ajtón áttekintett a beteghez. Majd később részleteket elmondok mindent. Mindenekelőtt a legfontosabb, hogy drága anyánk mielőbb tulessek a veszedelmén. Készülj hát néném. Holnap a kora reggeli vonattal induljatok. Ami pedig az utazásnak anyagi oldalát illeti, vess félre minden nehéz gondolatot és bizz csak reám mindent.

Klára éppen felelni akart, amikor anyja nevéen szólította őt. Hozzá sietett tehát.

... Csöndes nyári alkonyat volt. Az ablakok előtt elterülő kertből beáradt a friss, illatos levegő. És amíg minden virult, pompázott, addig Irén szívéből elszállt a tavasz, a forrón perzselő nyár. Hideg sivárság költözött helyébe.

Valami fanyar keserűség fojtogatta lelkét, szeretett volna feljajdulni hangosan, keservesen, hogy ő most temet, temeti — ifjuságát, reményeit!

És amíg mindjobban homályba borult körülötte minden, addig az ő lelkében is mindnagobb sötétség támadt. Érezte, hogy boldogtalan ifjuságára most már örökre ráborult a — szemfödő...

Az aradi leányok jóságával ennyire megelégedett tudósító a következő sorokban bucsuzik a hölgyektől: „Sokáig nem merünk e helyen időzni; a szentimentalizmus nagyon könnyen ragad az emberre s végtelen sajnálatra könnyen megfedekezünk azon nemes cselekvény följegyzéséről, hogy t. i. a szép lelkű ifjú hölgyek a dalárversenyre egy *ezüst babéroszorut* ajánlottak föl a győztes dalárda megkoszoruzására.”

A monstre hangverseny délután 5 órakor kezdődött. Sorsolás döntötte el a dalárdák előadásának rendjét s a *budai* dalárda volt az első előadó. Ezt a *komáromi*, majd a *sentesi*, *békési*, *szarvasi*, *debreceni*, *hódmezővásárhelyi*, *lugosi*, *szolnoki*, *pesti*, *lippai* és *kecskeméti* dalárdák hangversenye követte lankadatlan érdeklődés mellett.

A *perjámosi* német hazánkfiai is énekeltek — írja az „Alföld” — természetesen *németül*, s kiki meg volt elégedve a többnyire *egyszerű öltönyben megjelent dalárokkal*. Az ő nótájukban úgy látszik az egyszerű öltöny keltette a legjobb hatást. Ezután még a *gyulai* és *aradi*, valamint a különböző kisebb dalárdák énekeltek, s már este felé járt az idő, mikor a hangverseny véget ért. Még aznap a zsűri is döntött a kitűzött 3 díj sorsa felett. Az *első* díjat szavazattöbbséggel a *sentesi dalegyletnek*, a *másodikat* a *pesti* nemzeti dalkörnek és a *harmadikat* a *budai* dalárdának ítélték oda.

Augusztus 12-én, hétfőn az *aradi zenede* tartott nagyszabású hangversenyt, amelyben a már akkor országos híru Reményi Ede is részt vett. *Institoris* Kálmánról, Aradváros későbbi polgármesteréről, aki e hangversenyen énekelt, a következőképpen ír az „Alföld”:

„Institoris Kálmánnál kellemesen hatott reánk a balladához kellő hangkészlet egyszerűsége, nem akarva hatni külsőségekkel, hanem kellemes bariton hangjára bizta, hogy a közönség szívét megnyerje.”

Emlékezetes volt az a bál, amelyet az országos daloshangverseny alkalmából a kiserdőben rendeztek. Az „Alföld” erről is hosszabb tudósítást közöl, s természetesen újra nem mulasztja el, hogy a „veszélyességig bájos hölgyek”-

ről sokszorosan és mindannyiszor magasztalólag meg ne emlékezzék.

„Itt még a nem táncolók is gyönyörrel időzhetnek — írja a veszélyességig elbájozt tudósító, — annyi dísz és kellem köté le a figyelmet. Az ezeregyedik egyik idebűvölt éjszakája volt, mely mint rövid, elröppent édes álomkép fog soká emlékezetünk szebb tájain föl-föltündözni.” A bál különben tényleg igen szép és nagyszabású lehetett, ha elgondoljuk, hogy egy remek nyári éjjelen egy tündériesen kivilágított erdőben folyt le.

De szóljon erről maga az „Alföld”:

„Már a kiserdő kapuján előtti fasorba lépünkkor sejteni kénytelenítettünk, hogy ahol az előtér oly díszesen világított, — mit eddig nem igen tapasztaltunk — milyen lehet még majd a valódi ünnepély színtere! Elgondolható, ha mondjuk, hogy az aránylag nem nagy tért mintegy *ötezer* rendez mécs és vagy 100 kisebb-nagyobb, *Bécsből* külön e célra hozatott *vakító szépségű* s legkülönbözőbb idomu, a belső megvilágítás által minden kigondolható színben tündöklő, ugynevezett lámpionok árasztották lángfényüket *háromezer* vendégre. Vegyük ehhez, a bál legfőbb díszét képezett ritka szépségű temérdek, feltűnő eleganciával öltözött hölgyeit, kikről Arad nem ok nélkül ország-szerte híres, — a legszebb teliholdfényes éjszakát, mérsékelt hűs-illatos levegőjével, *öt zenekart*, melyek fölváltva szebbnél-szebb táncdallamokkal fűszerezték reggeli öt óráig a felülmulthatatlanul érzékreszegető fenséges éjt, a lábköltészet (tánc) folytonos működésben, a fesztelen kedélyes társalgást, s fölfoghatóvá lesz azon önkénytelen rajongás, melylyel még másnap is a vendégek és a helybeliek a bált emlegették.”

A vendégek augusztus 13-án távoztak Aradról. A bucsu beszédet Lukácsy Miklós intézte hozzájuk. Elutazásuknak valóban megkapó és kedves részleteiről következőket írja egykoru forrásunk:

„Midőn a csengetyű másodszer szólta a vasúti pályaudvaron, az aradi dalkör egy isten hozzádot zengett, az ott volt nagyszámú hölgyek megszámlálhatlan sok virágbokréta szórtak minden kocsiba, hol dalárok voltak, mit

azok folytonos éljenzés és a kalapjukról levett szalagok odaröpítésével viszonoztak. A hölgyek a debreceniektől kapott vörös és másoktól más színű szalagokat ott helyben azonnal kalapjukra tűzték, mit az elutazó dalárok viharos éljenzéssel köszöntek meg.”

Igy folyt le Aradon az országos „dalár-ünnepély” ezelőtt negyven esztendővel.

A marokkói csatatéren.

Írta: Truzsinazky István,
volt francia legionárius.

A francia konzul a napokban Casablankából táviratot küldött *Pichon* külügyminiszternek és ebben elragadtatva szólta a francia csapatok hősiességszolgálatáról.

Alig egy esztendeje, ugyancsak elragadtatva beszélt a *bergneni* francia konzul ugyancsak a francia csapatok hősiességszolgálatáról. Akkor, mint a francia idegen légio tagja, közöttük voltam én is s nekem is jutott egy szemernyi a dicséretből. Ezzel azonban csak azt akartam kifejezni, hogy tulajdonképpen tudom, kik azok a „francia csapatok”. Nemcsak *Pichon* külügyminiszternek kellett volna a konzul urnak táviratot küldeni, hanem Európa országai *valamennyi* külügyminiszterének, mert éppen francia volt legkevesebb a „hősiességszolgálat” csapatokban.

De elmondom a *bergneni* operáció történetét, mely teljesen reá illik a mostani jogtalan marokkói öldöklésekre.

Az *Algeria* nyugati határán lévő *tlemceni* tribunal börtönéből megszökött egy kényszer-munkára ítélt *Lefebre* nevű katona. Keletre nem mert menni s nehogy elfogják a franciák, Marokkón keresztül akart a tengerpartra jutni. Azonban pórul járt, mert az algiri határtól nem messze — *Bergnen* közelében — a kabylok elfogták és meggyilkolták. Testét borzalmasan megcsontkítva, visszavitték a francia kordon közelébe, ahol az őrségváltásnál a legiónerek reátalálták. Nosza, lett erre lárma francia részről. Kisütötték hamarosan, hogy ezt a bünt a *bergneni* kabylok követték el s hogy azt haladéktalanul meg kell torolni. A dolog azért volt olyan sürgős, mert *Bergnen*

Joachim József †

Írta: Prohászka László dr.

Meghalt egy uralkodó. Utolsót lobbant az életmécs, mely hetvenhat évvel ezelőtt hazai földön gyulladt ki s a galambósz aggastyán szelid kék szemei megtörtén csukódtak le a nagy végnélküli álomra.

A világesemények lángtengerében oly elenyésző, oly semmiségnek látszó egy parányi életrajzra kihunyása. Pedig ebben a szikrában az egyetemes lét tüze izzott s benne épp oly tisztán sugárzott a világegyetem összefüggő ismeretlen, akárcsak a vízcsöppben a tenger végtelensége.

Csak a zene asztronómusai tudják igazán, hogy ki volt Joachim. Nem tartozott ő a zenefirmamentum nyughatatlan fényű, kápráztató bolygói közé, melyet irányából mindenféle vonzóerők el-eltérnek. Valóságos, elsőrendű égitest volt mindig, a zenei égboltnak elérhetetlen magasságu állócsillaga, melyhez egész égi rendszerek igazodnak s melynek fényéből és melegéből divatos Nap-ok táplálkoznak.

És mégis, egyszer... Mindjárt a pályá kezdetén hódolt meg ő is annak a hatalmas vonzóerőnek, amely már nem egy világra szóló nagyságot ragadott el tőlünk a maga körébe. Hiába, a szellemi világnak is megvan a maga gravitáció-törvénye, mely a szellemi nagyságokat ellenállhatatlan kényszerrel a nagyobb kultur-tömegekkel való egyesülésre készíti. Nincs a világ művelt nemzetei között egy sem, mely a mienknél nagyobb veszteség-számlát tudna felmutatni nagy emberekben. De ne rekrimi-

náljunk ezért. Elégedjünk meg azzal a töredéssel, ami a veszteségből az ő dicsőségük révén számunkra visszatérül.

Királyokat, vérbéli szuveréneket adtunk a világnak. Magyar föld szülte Lisztet, minden idők „zongora-király”-át. S Joachimnak is, akit „hegedű-király”-lyá avatott az egyetemes zenevilág alattvalói hódolata, magyar földön ringott bölcsője.

Joachim a mosonmegyei Köpcsényben született 1831. július 15-én. Szülei csakhamar Pestre költöztek, hol Ellinger Gusztáv volt első zenei oktatója, ki korán felismerte a gyermek rendkívüli tehetségét. Itt a magyar fővárosban, a nemzeti kaszinó és a magyar arisztokrata-szalónok magas nivóju kamarazene-estéin merítette azokat a mély zenei benyomásokat, amelyek soha többé el nem mosódva, későbbi egész életpályájára s az általa képviselt művészi törekvésekre irányadóvá lettek.

Nyolc éves korában a bécsi zeneakadémiára készült, hol Böhm Józseftől, a híres hegedűművész és pedagógustól nyerte teljes ki-művelését. Már a tizenkét éves fiú felé a lipcei Gewandhaus, a legmagasabb zenei fórum két kézzel nyújtja a babért. Ez időtől kezdve Mendelssohn társaságában sűrűn keresi fel Európa nagy empóriumait. Minden útja egy-egy diadalmenet. Ismételtén visszatér Londonba, hol diadalainak egyik legszebbikét aratta. 1850-ben Liszt Ferenc a weimari udvari színház hangversenymesterévé hívja meg, négy évvel később pedig V. György király a hannoverai udvari zenekar igazgatójává és operai hangversenymesterévé nevezi ki. Itt ismerkedik meg a színház primadonnájával, Weiss

Amáliával, kit 1863-ban nőül vesz. Fényes pályájának zenitjére jut el 1868-ban, amikor is a porosz kormány meghívására elfoglalja a berlini királyi zeneakadémia igazgatói állását, amelyet mindhaláláig betöltött, temérdek fényvel és dicsőséggel ékesítve ezt a legmagasabb művészi stallumot.

Joachim művészi karaktere még alapvonalában is épp oly érdekes, mint tiszteletreméltó. Az ő művészi krédója: a tiszta klasszicizmus. Ennek rendelt alá mindent, még a végrehajtó művészetet is. Sohase volt a virtuozitás embere, hanem igazi művészi ideálra törekedett. Lelke mindig abban a magas szférában lakott, ahol az abszolút zenei szépség található, melyet nem ok nélkül féltett az üres virtuozkodástól.

E hitvallásához hiven, már fiatal éveiben különös előszeretettel műveli a zene legintimébb ágát: a kamarazeneét. Az általa alapított „Joachim-kvartett” (*Hilar*, *Wirth* és *Hausmann*) a zenei tökéletesség fogalmává vált s különösen *Beethoven* és *Brahms* műveinek interpretálásában uttörő hivatást teljesített. És e hivatásban a vezérszerepre senki sem volt alkalmasabb Joachimnál, aki a zene klasszikus fellendülésének korában nőtt fel, lelke annak szent hagyományait itta be, s művészi hódolata e hagyományok iránt oly mélységes volt, hogy háttérbe tudta szorítani még a saját szubjektívításának előretörését is, egyedül és kizárólag a szerző ihletének kongeniális átérzését tartva szem előtt.

És ő meg is maradt mindig ilyenek. Bár hosszú élete folyamán sokszor megérte, hogy egyszer a régítől eltérő irányban, újabb eszkö-

virágzó, 4-5 ezer lakóval bíró városka, igen szép vidéken fekszik és rendkívül alkalmas a határ kikerekítésre. Azonban az önzés nagymesterei elfeledték azt, hogy hány szerencsétlen kabylt vagy tuareget löttünk mi le, néha csupa kedvtelésből, néha meg azért, mert annak a tuagernek vagy kabylnak igen szép feleségei voltak . . .

Jött a parancs, hogy a mi zászlóaljunk Tlemcenből, az 5-ik Colomb-Bechárból és egy „Compagnie Disciplinaire“ azonnal induljon Bergnen megszállására. Tehát két zászlóalj légionaire, mintegy 2400 ember és egy század büntetett francia. Mennyire kéri ebből is a „Grand nation“ önzése! Egy francia honpolgár halálának megtorlására 2400 idegen emberrel küld kétszáz franciát, de ezek is mind olyanok, hogy bármelyikök megérdemelné Illaván legkevesebb tizenkét évi teljes ellátást. És ezt a sereget *francia csapatnak* nevezik.

A Bergneu felé vivő ut rendkívül fáradságos volt. Ennek jellemzésére csak annyit hozok fel, hogy az Atlasz hegység egyik kiágazását kellett megmászunk s az örökös fellemenésben öszvéreinket csaknem vinni kellett. Hozzájárult ehhez még az élelem és nyugalom hiány. Absinth és bor azonban volt elég. Éjjel csak négy óra hosszat pihentünk, de ez a pihenés is keserves volt. Még csak köpönyegünk sem volt, csak a rendes nyári könnyű menőtöltetben dideregtünk, de azért mindnyájunk kenyérszákjában, kenyér helyett ott volt a *hálósapka!* Még ez is, hát hogy lett volna okunk panaszkodni?

Az ötödik nap reggelén szokatlan időben megállítottak bennünket s bevártuk a hátramaradottakat. Ekkor kiosztottak közöttünk fejünkint egy-egy liter bort és egy negyed liter absinthot. Micsoda hatást tett ez a kiéhezett emberekben, azt később láttam meg.

zökkel iparkodtak kiaknázni a zene teljes gyönyörtartalmát, ő sohasem ingadozott ősi hitében, s mindvégig megmaradt a legnemesebb zene-stil prédikátora, a klasszikus muzsa tántoríthatlan művész-patriarchája.

Érdekes az a szívélyes viszony, amely Joachimot a kölcsönös rokonszenv szálaival az angol nemzethez fűzte. Tény, hogy Joachim Londonban fordult meg a legtöbbször s legszívesebben. Itt is ülte meg három év előtt hatvan éves jubileumát. Ez a gyémántjubiläum kölcsönös ünneppé vált azáltal, hogy azon az ősz mester ugyanazt a művet (Beethoven-koncert) játszotta a Covent Gardon monstre-hangversenyén, amelylyel mint 13 éves gyermek az angol közönség előtt bemutatkozott. E játék magasrendű kvalitásai Balfour üdvözlő beszédének ama szavaiban nyertek visszhangra, hogy: „ha a világ minden más nemzetének zenéje elpusztulna, még haladhatnánk, de ha a német nemzet zenéje pusztulna el, úgy megakadna a zenei haladás.“

Elképzelhető, hogy az elragadtatásnak mekkora mértéke kell ahhoz, hogy egy három év előtti angol miniszterelnök ily szavakra fakadjon egy német művészszel szemben!

A „hegedükirály“-nak ebben a végnélküli harmóniában eltöltött művészetébe egyedül a családi élete hozott diszharmoniót. Házassága afféle művészházasság volt, mely rövid tartam után válással végződött. Megszokott dolog művész-emberek között.

Gyermekeiben is sok csapás érte és keserítette az őszülő nagymestert, akinek lelkében amúgy sem szüntek meg sajogni házasságának szétlépett kötelei, mindaddig, míg rég elvált nejének halálos ágyán odanyújtva békejobbját, úrrá lett felette az engesztelést áhító feledés.

Ez a kiengesztelődés utolsó reszketeg sugár gyanánt aranyozta be közelgő életalkonyát. Csaknem nyolc évre neje halála után a mester is követte őt a sirba. Lelke pedig megtért ama nagy szellemek panteonjába, akikre nézve a földi elmulás csak a halhatatlanság első stációja.

A pihenő alatt hozzám jött *Mihályi*, a megcsontosodott vén magyar légionarista s azt mondja:

— No ösém, pucold ki a fogaidat ma jól, mert hátha otthagysz valahol.

— Miből gondolsz? — kérdém.

— Látszik, hogy „bleu“ vagy — (a fiatalabb légionaireket így hívják) — nem tudod, hogy mit jelent, ha a szeszt kiosztják.

Igaza volt *Mihályi* „kameradnak“, mert alig egy órai menetelés után előtünk terült a völgyben gyönyörű pálmáival és narancsfaival Bergnen, a kisedd hadjárat célja.

A kabylok tudtak jövetelünkről. A városkából a seyk és még néhányan követekként elébünk jöttek. De nem kérni jöttek, mondták, hanem tanácsolni, hogy forduljunk vissza, mert a hol most állunk, az idegen terület. A franciáknak semmi köze hozzá. — Még most szabadon engednek elvonulni bennünket, amit ha meg nem teszünk, egy szálíg lelövöldöznek.

— A környék valamennyi muzulmánja öszszesereglett — mondta a seyk — és velök van *Abd-el-Muley* fia, *Sidi-Abd-el-Muley*, ki szent háborúra vezeti őket

Nagyon nyugodtan, tört franciasággal beszélt és látszott rajta, hogy szentül hiszi is, a mit mondott. Azonban a választ már nem hallhatta meg, mert egy legioner, kinél a szesz már nagyon működhetett, vagy untatta őt a seyk papolása, *előtte a szerencsétlent*. Még a lövés dőrejétől fel sem ocsudhattunk, a másik három arabnak nyoma veszett. Az ut kanyarulatánál láttuk aztán, hogy vágattak nemes lovaikon.

Három-négy órányira lehattunk ekkor a várostól, a történetek után azonban nem mehettünk egyenesen be. Taktikát változtatva tehát megkerültük azt. Alkonyat tájban az előrs roham lépésben fut vissza, s jelenti, hogy egy nagy csapat arab lovas közeledik vágatva. Lehetek két-három ezeren. Jóformán időnk sem volt négyyszögbe állni, mikor az első sortűz után lövöldözve, vagdalkozva, ordítva arcélünkhöz értek. Azonban a *Lebel* puská megvette a szolgálatot. A sortűz alkalmával fele esett, a megmaradottakkal meg elbántunk szurony- és puskatussal. Számban is fölényben voltunk, és nem kevésbé fanatizálva, mint ők. Persze nálunk az absinth és az üres gyomorra ivott bor volt a fanatizáló.

Oly nagy kerülőt tettünk, hogy csak másnap délben értünk a városhoz. Addig két rohamot intéztek ellenünk s az volt a céljuk, hogy letapostatnak bennünket. De mindig sikerült őket szétvernünk, noha a mi csapatunk fele is ott hagyta a fogát.

Aki az „*Echo d'Oran*“, vagy a „*Journal Parisien*“ akkori számaival olvasta, csodálkozik ezen, mert akkor is éppen úgy irták a lapok, mint most, hogy elesett egy-két francia. Igazuk volt, mert ki mondaná franciának azt az ezer meg ezer szerencsétlent, akit a sorsa a francia légióba vitt. Hiszen az, ha fel is áldozza életét Franciaországért, csak „*etrangere*.“ A mi főtisztjeink jelentéseikben csak a *compagnie disciplinaire* legénységéről és a vérbeli francia tisztekről számoltak be. Aki nem volt francia, az nem is szerepelt a listán.

De rövid lesznek. Az arabokat teljesen szétvertük. Mindkét részről a sebesültek és halottak ott maradtak, ahol elesetek. senkisem gondoskodott az ápolásukról és eltakarításukról. A város végén voltak a spanyol és zsidó kereskedők pincéi, ez volt már akkor a főcél. De nem volt annyi bor bennük, amennyi e szomjas bandának elég lett volna. A düh, az elkecsereedés, a gyűlölet minden iránt, ami emberi, nem ismert határt. Századonkint, szakaszonkint rohant a légió a városra, nem volt már semmi

disciplina, öltek, ittak, ettek s megint öltek. Valóságos ünnepet ült az állatiasság, az emberi őrjöngés. Volt egy józanabb kis csapat is. Ezzel a csapattal tartva, az őrjöngők után futottunk, hogy visszatartsuk őket, ha lehet. Futás közben valamiben megbotlottam és elesem. Egy gyönyörű zsidó nő feküdt ott halálosan megsebesítve. Megismertem pirosselyem, arany-szegélyű kendőjéről és tipikus vonásairól. Nagyon szomjas lehetett szegény, hozzáhajoltam s adtam neki a bidonomban maradt borból. A szemével intett köszönetet. Marokkóban és Algeriában általában gyönyörűek a zsidónők. Sokszor megbámultam őket, de olyan szépet, mint a haldokló volt, nem láttam még soha. Elmerültem hát a nézésébe annyira, hogy észre sem vettem, hogy valamelyik ablakból *tomporon lőttek*. Csak mikor bágyadni kezdtem a vérvesztéstől s elájultam, estem a szép nő mellé, akkor tűnt el előlem a gyönyörű látomány. Napok mulva tértem magamhoz a hevenyében felállított lazaretben.

A hadvezetőség, ösmerve a légió hevesességét, a légiót előre küldte az ellenséget levérni, de elővigyázatból utánunk jött egy ezred zuave. Ez aztán kiszorította a városból a légiót. Másnap már teljesen ki is józanodott s ismét a régi subordináció uralkodott. Büntetni sem büntettek meg senkit, nagyon jól tudták, hogy az általuk kiosztott abszint volt az oka a féktelenedéseknek és a hősiességnek.

A bergneni esetopaté szülte az *algezirasi tárgyalásokat*.

Azóta régen elfelejtettem volna Bergnent, mert felgyógyulásom után még volt néhány alkalom az arabok bravurjait saját bőrünkön megismerni, de a szép zsidónő — aki miatt meglóttek — álmomban is sokszor megjelenik előttem még ma is.

Dietrich ezredes nótázik.

Éjjeli kurjongatás a várban.

Vigan szól a német gstancli.

— Az *Aradi Közlöny* tudósítójától. —

Arad, augusztus 19

Nyár derekán, amikor nyugvó pontra jut a politika és jóformán szünetel a közéletnek nevezett gép zakatolása, a közfigyelem kettőzött mértékben fordul a haza védői, a legerősebb munkanapok előtt álló hadsereg felé. A közönség csodálkozással vegyes sajnálkozással nézi s a sajtó méltányolva regisztrálja, hogy már hajnalhasadáskor kivonulnak a csapatok és elcsigázó zászlóalj meg ezredgyakorlatok után mint kell a kedvezőtlen aradi terepviszonyok miatt éppen a legtikkesztőbb hőségben órákon át menetelniük, amikor visszatérnek laktanyáikba. A fárasztó gyakorlatozás és őrségi szolgálat ellátása után megmaradó szabad időt sem élvezheti a legénység s az ugynevezett *ki-menőt* sem igen kapja, mert a csapatparancsnokok úgy érvelnek, hogy a legénységnek a szolgálati elfoglaltság mellett rendelkezésre álló időt pihenésre kell fordítania. A pihenés órái természetesen első sorban az éjjelek és esti 9 órákor, a takarodó felhangzásakor minden laktanyában nyugovóra tér a legénység.

Igy van ez az aradi várban, amelynek ubikációiban 9 órákor a szabályzatnak megfelelően eloltják a lámpásokat, a nap fáradalmaitól megviselt legénység el is nyugtázkodik kemény fekhelyén, de az erőt adó üdítő álom mégis messze elkerüli a törődött bakákat. Kissé hihetetlenül hangzik ugyan, de tisztára való igazság: az aradi 33. gyalogezred legénységé-

nek egy része esti 9 órától éjfélig, sőt tovább is csak hánykolódhatik az ágyán, *aludni azonban nem tud*. Nem pedig azért, mert *néhány tiszt a kintinban a késő éjjeli órákig mulat, fortissimo énekel és kurjongat*. A tisztnek ez a hangos nótázása természetesen elhallatszik a kintin közelében levő legénységi szobákba és így azok a századok, amelyeknek a sors a kintin melletti ubikációkat juttatta, a kacajjal és kurjongatással élenkített nótázás miatt éjfélen túl megzavartatnak a nyugalmukban.

Téved, aki azt hiszi, hogy ez a kedvtelés, amely a legénység pihenésének rovására megy, hevesvérű fiatal tisztok kiváltsága. Nem. *Az éjjeli nótázásban előljár Dietrich Albert ezredes, a 33. gyalogezred parancsnoka*. A csapatparancsnok, akinek legelső kötelességei közé tartozik legénységének javát előmozdítani és zavartalan nyugalmáról gondoskodni, a közelmúlt napokban nem egyszer maga köré gyűjtötte a vezérkarát, fiatal tisztet és kadétokat és ezekkel azután a kintinban 9 órán túl olyan hangos dalolást rendeztet, hogy visszhangoznak tőle a vár öreg kazemattái. Az ezredes ur azután — nagy barátja lévén a német *gstancli* k-nak és *gassenhauer*-eknek — örömtől repeső szívvvel hallgatja a fiatal bajtársak zengő német nótázását, amelyet a zsenistabnál évtizedeken át sajnálattal nélkülöznie kellett.

Távolról sem akarjuk az ezredparancsnok urat mulatozásában korlátozni, csak bátrak vagyunk egy szerény megjegyzést kockáztatni. Van Aradon elég nyilvános helyiség, ahol nagyon fesztelenül lehet mulatni; mi szükség van tehát éppen olyan helyen daloltatni, ahonnan megzavarja *saját alantasait* rászolgált éjjeli nyugalmukban. Ismerünk néhány magasabb tisztet a garnizonban, akik igen fessül mulatnak s a *gassenhauer*eket sem vetik meg. De ezek nem a kintinban, a század-rajonok közvetlen közelében eresztik meg csapongó jó kedvük gyeplőit.

Ezredes ur, jó lesz e tisztnek példáját követni, jóllehet egyikük sem került ki a zsenistabból. Mert ha az éjjeli nótázás állandó gyakorlattá találnék válni, úgy könnyen arra a tapasztalatra jut, hogy bizonyos századok kioldódnak, mielőtt még svarmliniákba fejlődnek...

A minoriták nagygyűlése.

Rendfőnök-választás előtt.

A szerdai nagy nap.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 19

A magyarországi minorita rend augusztus 21-én és a következő napokon tartja ez évi nagygyűlést. A nagygyűlést nevezetessé teszi az, hogy a rend tagjai ez alkalommal választják meg a következő három évre a rend főnökét. Ezt a tisztséget 1895. óta *Csák* Czirjék dr. viseli, a mikor tudvalevően *Jánossy* Demjén helyett választották a magyarországi minorita rend élére.

A külsőségek tekintetében természetesen csöndes, sima választás ez, amelynek háttérben nem ritkán vannak heves küzdelmek, s amely a meglepetéseket se zárja ki. A mostani választást nem előzik meg oly hírek, amelyek révén a rendfőnöki állás jelöltjeit meg lehetne nevezni, de annyit határozottsággal meg lehet jövendőlni, hogy a választás *küzdelem mellett* fog lefolyni.

A nagygyűlés és a rendfőnök-választás a rend generálisának, dr. *Reitter* Domokosnak jelenlétében folyik le, aki röviddel ezelőtt tett

látogatást, magyarországi körutja során, az aradi rendházban.

Reitter Domokos dr. európai műveltségű, felvilágosult gondolkodású ember. Származására német. A theológiát Innsbruckban végezte, majd szülőföldjén, Amerikában rendfőnök lett, ahonnan ezelőtt két évvel szölitotta el a világ minden tájáról összesereglett rendfőnökök bizalma, akik egyhangulag s nagy lelkesedéssel generálisukká választották. *Reitter* Domokos azóta Rómában székel. Rövid kormányzása alatt is sok üdvös reformot léptetett életbe s alattvalói valósággal lelkesednek érte.

A generális mindazon országok nyelvét megakarja tanulni, ahol minoriták székelnek. Eddig hét európai élőnyelvet tanult s most készen a nyolcadikra, a magyarra. Már eléggé töri Árpád nyelvét. Érteni pedig mindent ért magyarul. A magyarokat nagyra becsüli. Hazánkat évtizedekkel ezelőtt az Amerikába kiköltözött tudós magyar minorita tanártól, dr. *Szabó* Avellintól tanulta megismerni és szeretni.

A generális titkárával és a kíséretében levő magyar minorita pappal: dr. *Mónay* Ferencel szerdán érkezik Szegedre. Ugyanakkor jönnek össze ott a magyarországi minorita-atyák is. A rendfőnök-választás is szerdán lesz. A nevezetes aktus előtt a szegedi Szent-Miklós templomban ünnepi mise lesz, melyet a generális szolgáltató fényes segédlettel. Mise után a klostrom nagytermében gyűlnek össze, hogy megválasszák három esztendőre a magyarországi minoriták fejt.

Ellenzéket!

Vázsonyi a koalícióról.

A közjogi politika csődje.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 19.

Mióta *Vázsonyi* Vilmos kivált a koalícióból, a parlamentben igen ritkán lehet a hangját hallani ennek a kiváló debatternek. A koalíció által teremtett parlamenti terror és más tekintetek gátolják a magyar demokraták fővezérét, hogy politikai nyilatkozataival tartalmasabbá tegye a parlamenti életet. Mint a többi súlyosabb és ellenzéki elveket valló vezérek, ő is a parlamenten kívül, a sajtó útján mondja el a mondanivalóját.

A *N. Fr. Pr.*, — amint tudósítónk jelenti, — vasárnapi számában hosszú cikket közöl *Vázsonyi* Vilmos tollából. A cikkben *Vázsonyi* szívesen fejtegeti a koalíció és a közjogi politika csődjét s a parlamenti ellenzék megalakulásának szükséges voltát.

A cikk így hangzik:

A koalíció harci szövetség volt, amelynek békés uralkodáshoz való fentartása lehetetlenség. Ami harcban erény, vagyis, hogy különböző programon álló pártok képesek voltak szövetségben, ez most a legközönségesebb elv-nélküliséget jelenti. A koalíció nem volt képes abból, amiért szövetségzett, a legcsekélyebbet is megvalósítani, sőt tagjainak még reményt sem nyújtott arra, hogy belátható időn belül katonai programjának csak legkisebb részét megvalósítani képes lesz, vagy hogy erre törekedjen. A sziporkázó frázisokkal és nagy áldozatokkal inszenált küzdelemből mi sem következett, mint az, hogy a régi szabadelvű pártot új férfakkal, de szabadelvűség nélkül teljesen restitálták.

A nemzet klasszikus vezéreinek politikája két kiadásban jelenik meg, mint az a klasszikusoknál már szokásos: egy népies kiadásban a nagyközönség számára és egy diszes kiadásban a magasabb körök számára. Csodálatos azonban az a tény is, hogy ebben az esetben a szöveg is különböző. Csodálatos benyomást keltenek a koalíciós pártoknak, különösen a 48-as és függetlenségi pártoknak ama erőlködései, hogy ezt a különös helyzetet palástolják. 67-es alapon kormányoznak és azt hirdetik a közönségnek, hogy Magyarország most ünnepli a függetlenségi eszméknek legszebb diadalát.

Ezután rátér az ismeretes fuzióra, amikor *Tisza* Kálmán kijelentette, hogy a bihari pontokat a szegre akasztja azzal az indokolással, hogy reális alapon más politikát nem lehet üzni. Akkor mindenki tisztában volt azzal, hogy *Tisza* nem fog centrum-politikát, hanem 67-es politikát üzni. A függetlenségi párt abban az időben még kicsiny volt, s így a fuzió nem volt veszedelmes, mert csak az elégedetlen elemek maradtak ellenzéken. A parlamentben és ezen kívül a kormányt és pártját egy nyilvános vélemény tartotta össze. A koalíció ezt ügyesebben csinálja. Hangos szóval hirdeti, hogy a függetlenségi párt fenntartja programját és tovább is kérlelhetetlenül függetlenségi politikát fog üzni.

A mostani helyzetben az a legérdekesebb, hogy a koalíció nem vallja be nyíltan az ország előtt, hogy elvetette régi politikáját. *Rákóczi* szabadságharcát is úgy meghamisította a nemesség és nagybirtokosság, mint most teszi a klerikálisok és feudálisok. A szatmári béke után *Károlyi* Sándor zsebrevágta a 30,000 aranyát és a grófi címét, de egy szóval sem mondta, hogy kuruc maradt. A koalíciós vezérek azonban a paktum után is kurucok maradtak; kurucok dalban és külsőben. *A koalíció ma nem védelme, hanem veszedelme az alkotmánynak*. Ezek az urak váltig azt hirdetik, hogy azért maradnak együtt, hogy a fenyegető alkotmányveszedelmek ellen résen legyenek. Az én véleményem az, hogy az alkotmányos élet a koalíció részéről forog veszélyben. Az a parlament, amelyben a nemzeti képviselőkön kívül alig tiz ellenzéki férfi ül, csak romja az alkotmányos életnek. A különböző programokkal rendelkező pártok csak abban egyek, hogy minden ellenzéki mozgalmat letörjének. A legkisebb támadás, a legenyhébb tüszurás, amely őket éri: *hazaárulás*. Aki nekik ellenzékét csinál, azt osztrák zsoldosnak kiáltják ki.

A közjogi politikában nem jutottunk előre, csupán az agrárfeudális irányzat és a klerikalizmus terpeszkedett szét, amint Franciaországban is feltűzte a jezsuitizmus a háromszínű kokárdát. *Apponyinak* legutóbbi parlamenti mesztérmeve, a szerzetes iskolák szubvencionálása s egész működése le fogja dobni mindenkinek szeméről a hályogot.

Hogy létesülhetne ilyen körülmények között új konstelláció? Mindenek előtt meg kellene mondani az országnak az igazat, hogy a 67 és 48 lejárt fogalmak. Ha a hatalomra jutott függetlenségi párt csupán annyit merészel hirdetni programjából, hogy lassanként képes lesz egyes programpontokat megvalósítani, akkor a függetlenségi politika haszontalan lett. A 67-es politika is megbukik abban a pillanatban, amint a hatvanhetesek a függetlenségi párttal egyetértve vállalják a kabinetalakítást. Röviden szólva: a közjogi politika csödbe került. S ha ennek dacára a holtat lóra ültetik, mint a törökök *Szigetvár* alatt *Szolimán* holtestével tették és az országban körülhordozzák, ez a család csak nagyon rövid ideig tarthat. A halott

nem játszhatja sokáig az élő szerepét. Egyedül a klerikálisok és feudálisok érdeke a közjogi politikának előtérbe tolása. Ezen törekvésnek az a célja, hogy az ország érdeklődését elterelje a sajtó sebekről. Hiszen az egész világon a klerikalizmus az a furcsa orvos, aki minden szenvedésre kétféle orvosságot rendel: szentelt-viz-borogatást és kokárda-tapaszt.

Kijelentem, hogy ennek az országnak új pártalakulásra, ellenzékre szüksége van, sokkal sürgősebben, mint valaha. Erre vár az a keserű feladat, hogy az illuziókat szétépje, az elhalt programoknak tisztességes temetést rendezzen és se 48-as, se 67-es, hanem realis nemzeti politikát üzzön abban az értelemben, hogy nemzet és nép között ne legyen különbség. Demokratikusan társadalmi, nemzetgazdasági politika, nyílt harc a klerikalizmus és feudál-agrárizmus ellen, becsületes hirdetése annak, hogy a közjogi politika csődbe került és csak arra való, hogy együvé nem való elemeket összetartsa — ez volna az ellenzék hivatása. Részemről kész vagyok, mint elvtársaim is, mindenkivel és bárkinek vezetése alatt ezt a célt szolgálni és ilyen párt létesítését becsületesen támogatni. Mi nem vagyunk vignetta-emberek! Nekünk az elnevezés mellékes a lényeg a fő! Ennek a lényegnek a magyar népállamban kell gyökereznie, amelynek megteremtésére mi bármire készek vagyunk, hogy végre Magyarországon el lehessen söpörni a középkor utolsó maradványát. A dolgozó emberek koalícióját kell megalkotni, ami alatt a munkásokat is értem. Ha ez sikerül, bármennyire is fognak hazaárulást ordítani a klerikális hazafiak, honalapítás lesz. Mert csak így lesz a magyar nép ur az ő magyar hazájában.

Hogy van-e reményem, hogy ez rövid idő alatt bekövetkezik? Nagyon kevés reményt táplálok. A kiábrándulási folyamatnak tovább kell tartania. A klerikalizmusnak és a városi lakosság által gyűlölt tendenciának még jobban napvilágra kell lépnie, hogy a jóhiszemű embereknek végre kilehessen nyitni a szemeit.

Az aradi repülőgép.

Némethy Emil kísérletei.

Légcsavarokkal a magasba.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 19

A technikának szédítő arányokban való fejlődése, a közlekedési eszközök tökéletességeért folyó lázas verseny és az egyre erősödő törekvés a röplés izgató problémájának megoldására, világszerte arra vezettek, hogy ma már technikusok és laikusok repülőgépet szerkesztenek és szakadatlanul kísérleteket folytatnak velük. A legkülönbözőbb elméletek és gyakorlati megfigyelések alapján történnek a kísérletek, amelyek rendszerint nemcsak a kutatók életének kockáztatásával járnak, hanem vagy arra rugó összegeket is fölemésztenek anélkül, hogy csak egy is a teljes siker, vagy az azt megközelítő eredményhez vezetett volna. A szó szorosabb értelmében vett szárnypróbálgatásokban természetesen a nyugati kulturálmok vezetnek s napnap után hozza a táviró a hirt, hogy német, francia és angol emberek — legutóbb különösen a hadseregek tagjai — biztató kilátással kecsegtető röplőgépet találtak föl.

A nagy probléma megoldásának Magyarországon is vannak lelkes és fáradozó

hatlan kutatói, akik között komoly és számbavehető munkássága révén tekintélyes helyet foglal el egy aradi aeronauta, Némethy Emil papirgyári igazgató. Most, hogy mindenféle fokozott figyelemmel fordulnak a röplőgép föltalálásán dolgozók felé, az Aradi Közlöny egyik munkatársa fölkereste Némethyt, hogy megkérdezze tőle, milyen stádiumban vannak kísérletei és meddig haladt gépének tökéletesítésében.

Az aradi passzionátus léghajós kísérleteinek színhelyén, a zádorlaci réten fogadta munkatársunkat. A réten emelt kocsiszinben mutatta be Némethy repülőgépét, amely ha nem is rendszerében, de kidolgozásában lényegesen különbözik az évekkal ezelőtt az Aradi Közlönyben ismertett géptől. Ujabb szerkezetű gépének megalkotásánál is abból indult ki a passzionátus léghajós: a kormányozható repülőgép kérdését csak oly mechanizmussal lehet megoldani, amely a papiros nyilhoz hasonlóan fölfelé hajlított ékkel hasítja a levegőt. A gép egy 8 lóerejű Puch motorból áll, amelyből a benzines hajtóerő transzmissziók útján átvitetik a gép legfontosabb alkatrészéhez, az ugynevezett légcsavarra.

Ez egy, a gép legmagasabb pontján alkalmazott kettős szárny, amelyet a hajtóerő függőleges tengelye körül forgat. Ha a motor megindul, úgy a benzin a hajtóerő átvitele révén mozgásba hozza a kettős szárnyat, amely az után csavar módjára szeli a levegőt és saját erejével előbbre viszi az egész 115 kilogramm súlyú gépet. Eddigél mindig csak vízszintes irányban és sík földön hajtotta előre a csavar a motort, de éppen a tudósítónk jelenlétében folytatott kísérlet sokat ígérő módon igazolta Némethy nyil- és légcsavarelméletének helyességét. A szombati kísérletnél megtörtént, hogy a légcsavar előzőleg sohasem tapasztalt sebességgel, másodpercenkénti 12 méterrel vitte előbbre a gépet, még pedig nem csupán a sík földön, hanem mintegy *harminc méteren át a levegőben is*. Ez a kísérlet bebizonyította, hogy kellő sebesség elérése esetén a röplő papirosnyilhoz hasonlóan a levegőbe emelkedik a motor és a rajta alkalmazott vitorlavásvontató segítségével mindaddig vízszintesen ott is lebeg, amíg a hajtóerőt le nem rontja a gép saját súlya. A legutolsó, kétségtelenül valamelyes eredménnyel járt kísérletnél csak körülbelül 30 centiméterrel emelkedett a gép a föld színe fölé, de valószínű, hogy a főntebb közölt távolságnál hosszabbat tett volna meg a levegőben, ha a motor első kereke meg nem akad a zádorlaci rét egyik emelkedésén. Ha már most a hajtóerőnek és így a sebességnek fokozásával Némethy Emilnek sikerül a gépet a légcsavarral a magasba hajtani és elérni, hogy a légürben vízszintesen tovahaladjon, úgy meg van oldva a röplőgép problémájának legfőbb nehézsége, amely után csak másodrangu kérdések várnak megfejtésre. Ilyenek a gép stabilitásának és függőleges mozgásának a kérdése, de ezeknek helyes megoldására nézve már az eddigi kísérletek során is olyan tapasztalatokat gyűjtött, hogy tisztázásuk nem ró különösebb föladatot a föltaláláson fáradozó gyárigazgatóra.

Némethy légcsavarelméletének helyességét mi sem bizonyítja jobban, mint az a tény, hogy több külföldi kutató is erre az elméletre alapítja munkáját. Az aradi gyárigazgató azonban nem folytathatja kísérleteit olyan kedvező körülmények között, mint külföldi léghajóstársai. Egyrészt a szűkösebb anyagi viszonyok miatt, másrészt azért, mert Magyarországon nem készíthetők a megfelelő alkatrészeket, Némethy Emil kénytelen primitív szerkezetű és csekély

hajtóerejű motorral szerény keretekben kísérletezni anélkül, hogy egy léghajóklubnak, akár automobil vagy más mechanikai gyárnak támogatását élvezné, aminőben külföldi vetélytársai rendszerint részesülni szoktak. Némethy minden anyagi segítség nélkül, tisztán a probléma megoldása utáni vágy és elméletének helyességébe való hit által vezéreltetve végzi fáradságos kísérleteit s mindössze egy lelkes sportférfit, Czánt Hermann 33. gyalogezredbeli főhadnagy, az európai hírnevű alpinista van Némethy segítségére. Czánt, mint a katonai léghajózási intézet végzett hallgatója nemcsak alapos ismerője a léghajótechnika mai állásának, hanem számos ballonutja során értékes gyakorlati tapasztalatokat szerzett, amelyeknek egyikét-másikat már sikerrel használták föl a zádorlaci réten folytatott próbálgatásoknál.

A közel jövőben az aradi gyárigazgató tökéletesíti, a célnak megfelelőbben felszerelteti a motort, amelylyel azután szakadatlanul folytatja a kísérletezést mindaddig, amíg heurékát nem kiálthat és meg nem találja az izgató problémának, a repülőgépnek megoldását.

Aradi utazások.

A mozitól az orfeumig.

Arad, augusztus 19.

Ahogy a Neptunból kilép az ember, úgy este felé erőteljes zeneharsogást hall a nyári színház felől. A katonazene dolgozik a mozi előtt. Második számú utazásunk első célpontja tehát a mozi, még pedig a színházban levő mozi, mert a Boczkó-téren levőhöz nem lehet hozzáférni a hadfiak miatt, akik a mozi előtt szerelmet keresnek és találnak is.

A moziban nem az a nevezetes, hogy a képek mozognak, hanem az, hogy itt az utolsó padban ül az elegancia. Ott, ahol máskor az összes rendezett és rendezetlen felekezeti gentrik és a huszártisztek ülnek, ott most kopott és rongyos ruhájú polgártársak merésztik a szemüket a világot jelentő deszkák, avagy helyesebben a világot jelentő lepedő felé. Mert a mozi igen nagyszerű dolog. Igen megindító és igen humoros dolgok történnek a vásznon és így mindenki megkapja a maga szájaize szerint valót. Az egész intézménynek egyetlen hibája van: nincsen primadonnája és nincs egyetlen karhölgye sem, holott a színigazgatóktól tudjuk, hogy a jobb formákkal ellátott primadonnák és karhölgyek fontos kultúrtenyezők.

Amíg Edison apánk találmánya előad, a nézőtérén nagy sötétség uralkodik s ez magyarázza meg, hogy néha ilyen kiáltásokat hall a sötétben ülő:

— Menjen, maga szemtelen!

— Izé ur, ne izéljen! Mindjárt pofonütöm!

Hogy mi által „érik indítatva” magukat az illetők az ilyen kijelentések megtételére, az sötét titok. Annyi azonban tény, hogy a kiáltások mindannyiszor hölgyektől erednek. Az urak sohasem kiabálnak.

Miután azonban minden lepedőnél többet ér egy valódi nő, utazzunk át az orfeumba. Ott már javában élvezi az egész társadalom a szigoruan családi kuplékat, amelyeknek az adja meg a családi jelleget, hogy egy férj megcsalja bennük a feleségét és viszont. Hogy miért szigoruan ezek a családi kuplék, azt eddig nem sikerült kideríteni.

Az orfeumban a főasztal a katonatiszteké, akik tudvalevőleg szenvedélyesen érdeklődnek a művészet iránt, különösen, ha az illető művészet minél több ruhát sajnosan nélkülöz. A katonatiszteknek jut a legtöbb édes mosoly a míg a szomszéd asztaloknál a polgárság aranyifjai pukkadnak, a katonák szebb győzelmeiket aratnak, mint valaha Königrätz-nél. A kegyben álló asztalok közé tartozik az is, a

hol két férfi ül, két olyan férfi akire kitűnően illik a hetvenhét esztendő király e történelmi mondanása:

— *So jung, und schon Jakobffy?*

A bretilin még nemrégiben az áldozatkészség szobrát domborította egy szoborimitáló csoport. És tényleg, ezen a helyen az áldozatkészség a fődolog. Amint a legcsinosabb szubrett, Kovács Vilma énekl, van olyan ur, aki:

Iger cukrot és kalácsot,
Hosszantartó barátságot,
De én neki még se ülök föl! —

Pedig tudvalevőleg ez a fölülés igen lényeges dolog. Ez a kis Kovács lány egyébként igen különös teremtés. A plakátokon meghosszabbított szubrettnek hirdetik, holott Aradon ez a fogalom ismeretlen. Itt csak a prolongált váltókat ismerik.

A nők között még néhány érdekes jelenség van. A Mezei nővérek, akikről az a hír szállong, hogy egymás nélkül semmit sem csinálnak s így annak, aki az egyikbe belészeret, bele kell szeretni a másikba is. Itt van Turcsányi Duci kisasszony, akinek széleskörű bájai erősen vonzzák a férfiakat. A legnagyobb ostromnak azonban egy néger hölgy van kitéve, aki sűrű és sötét, mint az éj.

Estéknél *tout Arad* itt nyüzsg a kertben. Mert hiába, a népet vonzza, ami szigorú és csalárdias. Stilét.

Egy gondos apa.

A tolvajfurfang netovábbja.

Bravuros zsebmetszés.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, augusztus 19.

Azok a novellisták, a kik témájukat a bűnösök sötét világából merítik, talán nem is sejtik, hogy egy-egy mesterileg felépített cselekmény leírását ügyes vállalkozók előnyösen tökéletesíteni tudják. Azt a módot, a melylyel ma zsebelt ki egy notórius zsebtolvaj a bécsi gyorsvonaton egy vidéki kereskedőt, akár hány variációban olvashattuk már különböző bűnügyi eseteket leíró novellák kötetekben.

Schwarz Dezső szalontai posztókereskedő Bécsbe igyekezett, hogy üzlete részére bevásárlásokat tegyen. Amikor kevés podgyászát elhelyezte az egyik kocsi fülkéjében, az étkezőkocsiba ment, ahol egy éltesebb, urí külsejű utassal került egy asztalhoz. Az összes bácsi csakhamar beszélgetésbe bocsátkozott a fiatal kereskedővel, aki közlékeny természetű ember és elmondta, hogy mi járatban van, s hogy sok pénzt visz magával az osztrák fővárosba.

Az új ismerősök kedélyesen eldiskuráltak s a nyájas ismeretlen egymás után rendelte a borospalackokat, amelyekből Schwarz többet ivott, mint amennyit elbirt a szervezete. Álmosan hagyta el az étkező kocsit és új ismerőse társaságában tért vissza abba a fülkébe, amelyben podgyászát elhelyezte.

A szakaszban csak egy házaspár utazott még rajtuk kívül, s azok szorosán egymás mellett kuporogtak. Az összes ur is úgy helyezkedett el, hogy Schwarz kényelmesen végigterülhetett a kocsiban, s csakhamar bántó horkolással jelezte, hogy az igazak álmát alussza. A tolvaj pedig csak ezt a pillanatot várta. Panaszos hangon fordult a házaspár felé és így szólt:

— Borzasztó könnyelmű ez a mai fiatal-ság. Tessék csak ide nézni. Vásárolni megyek a *fiammal*, akinél több ezer korona van, s a könnyelmű, léha fiu elalszik. Mintha bizony otthon lenne és nem vonaton, ahol még a szemét is kilopják az embernek, ha nem eléggé óvatos, ha nem vigyáz.

— Bizony, itt vigyázni kell! — hagyta jóvá a férj.

— De megtanítom a fickót. Elszedem a pénzt tőle és átmegegyek egy másik kocsi-ba. Ha fel találja ébredni, ne tessék megmondani neki, hogy én zsebeltem ki. Hadd ijedjen meg, legalább a jövőben elővigyázatosabb lesz. Az ilyen lecke semmiesetre sem válik ártalmára!

És a gondos apa már a következő pillanatban meglepő szaktudással emelte ki Schwarz pénztárcáját és úgy tett, mintha másik fülkébe távoznék. Pedig az volt az első dolga, hogy a legközelebbi állomáson lelépett a vonatból.

Schwarz Pozsonyban ébredt fel és ösztönszerűleg a pénztárcájához kapott. A házaspár alig tudta visszafojtani a nevetést, amikor a fiatal ember kétségbeesetten felkiáltott:

— Ellopták a pénzem!

Schwarz lázasan kereste a pénztárcáját, amelyről még mindig azt hitte, hogy talán kicsuszott a zsebéből és a kocsi bőrpárnái közé szorulhatott.

A házaspár csak mosolygott és elgyönyörködött Schwarz ijedtségén. Utóbb aztán meg-sajnálták a vergődő embert, — akinek nagy verejétkecseppek rakódtak a homlokára, — és a férj megnyugtatta:

— Csillapuljon, ifju barátom! Csillapuljon! Nem vészett el a pénze. Ez csak kemény lecke a papa részéről, aki magával vitte a pénztárcáját!

Természetesen a csillapítás visszafelé sült el, mert a dolgok kimagyarázása után derült csak ki, hogy Schwarzot, mások szemeláttára lopta meg egy furfangos, utazó tolvaj.

A gondos papát most mindenfelé keresik. De a lopás módjáról következtetve, a tolvaj egyike a legfurfangosabb zsebmetszőknek s az ilyenek nem egy könnyen kerülnek a rendőrség kezére.

A karhatalomért fizetni kell.

Drága multság az asszisztencia.

Ne pocskolják a város pénzét.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 19

Talán sehol sem élnek oly gyakran a katonai karhatalom igénybevételére vonatkozó jogositvánnyal, mint Aradon. A törvényhatóság első tisztviselőjének és a rendőrhatalomnak főtartott jog alapján Aradon állandó gyakorlattá lett az aradi állomásparancsnokságtól egy-két, sőt több század gyalogság és huszárság kirendelését kérni még oly esetekben is, amikor a karhatalom kivezénylését imminens veszedelem s a rendőrlétszám elégtelensége nem teszik megokolttá. A sötétben látó városi hatóságok felelősségükre való hivatkozással hamarosan határozzák el magukat a katonaság kirendelésének kérésére, nyilván úgy okoskodván, hogy a tulzott óvatosság sohasem árt, de különösen akkor nem, ha az ebből származó biztonsági intézkedések Arad városának egy fillérjébe sem kerülnek.

Ennek a karhatalom igénybevételi jogával való hibás gyakorlatnak alighanem rövidesen vége lesz és a városi hatóságok kétszer is meg fogják fontolni, mielőtt a katonai asszisztenciáért folyamodnának. Az érdekes fordulat előidézője a temesvári VII. hadtestparancsnokságnak egy tavalyi rendelete, amely most került meg az aradi

állomásparancsnokságon és amelynek rendelkezéseit három nap óta érvényesíti az aradi parancsnokság. E rendelet szerint a közös hadügyminiszter — egyetértőleg a magyar királyi belügyminiszterrel — elhatározta, hogy a polgári hatóságoknak rendelkezésére bocsátott katonai karhatalom pótlék-költségeit a kirendelést kérő törvényhatóságoknak kell viselnie. A rendelet megállapítja, hogy a legénység fejenként naponként 20 fillért, hadnagyok és főhadnagyok 3 koronát, századosok 4 és törzstisztek 5 korona pótléket kapnak, amelynek összegét a polgári hatóság köteles a katonai kincstárnak megtéríteni.

Az aradi állomásparancsnokság a hadtestparancsnok rendelete alapján a napokban Aradvárosához megkeresést intéz, a melyben már követelni fogja a vasárnapi és szerdai katonai asszisztenciák pótlékainak megfizetését. Így tehát a város köteles lesz a vasárnap és szerdán a városházán készenléthez helyezett századok tisztjeinek és legénységének pótlékát az állomásparancsnokság fölszámítása szerint kiegyenlíteni. Minthogy mindkét napon körülbelül 100 legény, hat főtiszt s egy-egy százados meg egy őrnagy voltak karhatalomként kirendelve, egy-egy asszisztencia körülbelül 50 koronájába kerül a városnak. Ha azonban — ami nem ritkaság — egy század huszár kivezénylését is kéri a hatóság, akkor e karhatalmi költség kétszeresére rug, ami az eddigi hibás gyakorlat követése esetén évente tekintélyes összeget jelent a város háztartásának terhére.

A hadügyminiszter leirata alapján kibocsátott hadtestparancsnoksági rendeletnek a pótlékkal való kártalanítás mellett még az a célja is van, hogy a polgári hatóságok csak a tényleg szükséges mértékben vegyék igénybe a karhatalmat. Katonáék ugyanis — teljes joggal — nem látják szívesen, hogy a gyakorlatokról fáradtan visszatérő legénységet sűrűn ki kell vezényelniök a rendőrhatalom támogatására, holott erre semmi szükség sincsen. Az utóbbi időben különösen a legénység vasárnapjait veszi igénybe a polgári hatóság, vagyis az egyetlen szabadnapot, amelyet a katonai parancsnokságok a nagyobb gyakorlatok idején a közlegényeknek engedélyezni szoktak.

Megjegyzendő, hogy e karhatalmi költségek akkor is fizetendők, hogy ha a város bizonyos számú csapatoknak készenléthez helyezését kéri. Ez a rendelkezés azért volt szükséges, mert nélküle könnyen kijátszhatná a polgári hatóság a hadügyminiszter rendeletét, amennyiben jövőre az asszisztencia kivonulása helyett csak a csapatok konzignálását kérelmezné. Így aztán a rendőrségnek módjában volna az egész helyőrséget vagy ennek egy részét lépten-nyomon mintegy bezárni, a lak-tanyákban való tartózkodásra kényszerítetni, ami valóban nem lehet célja a karhatalom igénybevételéről szóló jognak.

Az aradi rendőrségnek valószínűleg nincs még tudomása arról, hogy a katonai asszisztenciát a városnak meg kell fizetnie. Azonban, remélhető hogy most, amikor a pótlék megtérítéséről tudomást szerez, nem fog minduntalan karhatalomért átírni meg telefonálni és a város pénzét szükségtelen asszisztenciákra pocskolni.

Egy művész családról.

— Irta: Horovitz Gusztáv. —

A biográf és memoár irodalom a tizenkilencedik század egyik legjobban kultivált különlegessége volt, melynek művelői a huszadik században még csak szaporodtak. Ennek a speciális irodalmi műfajnak nemcsak művelői, hanem olvasói is igen nagy számmal vannak, különben érthetetlen volna, hogy még a legjelentéktelenebb individuumok is, akik életük folyamán valamelyik nevezetességgel jutottak közelebbi viszonyba, memoárjaikkal léphessenek a nyilvánosság elé.

Manapság a világpolitikát dirigáló államférfiaktól kezdve, le egészen a duodec fejedelmek szakácsáig, vagy komornyikjáig, mindegyik ír biográfikus, vagy memoárjait tárgyaló könyvet. A Napoleonra vonatkozó följegyzések mellett, szép számu olvasója akad Castellane márki komornyikjának is, aki hü képét adja egy világfi életmódjának a napi masszázstól a kokottok társaságában eltöltött és elköltött száz milliók színes regényéig. Az elég gazdag, változatos és rapszodikusai érdekes memoár irodalom azonban nem mindig találja meg, választja meg avatott kézzel a tárgyat. Csukott szemmel halad el igen gyakran olyan érdekességek mellett, melyeket ha meglátna, örömmel ismerné fel bennük a megörökítésre szinte kínálkozó anyagot, viszont sokszor avatatlan kézzel kapnak olyan szürkéségek után, mely az ő szemükben az érdekesség varázsával bír.

Az alábbiakban egy nagystilű művészcsaládnak szentelünk pár sort, olyan művészeknek, akik a zeneirodalomban máris maradandó emléket biztosítottak maguknak. A Zellner családról írunk néhány érdekes feljegyzést, melyek nem kevésbé méltók a megörökítésre, mint az, hogy Boni de Castellane márkinak a *Mille Fleurs* a kedvenc parfümje, vagy, hogy XXXIX. Reuss herceg ballábbal szokott felkelni.

Zellner Lipót kormánytanácsos, a legkiválóbb bécsi zenekritikus és harmonium művész, Zellner Sándornak, az aradi katona karmesternek édes apja az egyik, a fia a másik tagja annak a művészcsaládnak, mely dacára idegen származásának, a magyar zene és zeneirodalom művelésében is előkelő nevet biztosított maguknak.

Zellner Lipót kormánytanácsos, a mult század ötvenes éveiben történelmi hangversenyeket rendezett Pesten a nemzeti muzeumban, melyek zenehistoriai szempontból valóságos szenzációi voltak az akkori zenei életnek. Zellner ismertette első ízben és legbehatóbban Liszt esztergomi miséjét, melynek bécsi előadásán Liszt dirigálása mellett Zellner látta el az orgonát. Zellner a „Blätter für Musik, Theater und Kunst“ című művészeti lapnak volt a szerkesztője és mint ilyen, valóságos irányítója volt a bécsi zenei életnek. Mint zenekritikusnak európai hírneve volt. A világ első művészei nála tették le első vizitjeiket, ha koncert utjaikban Bécsbe érkeztek. Hogy milyen tisztelet és szeretet vette körül a művészek részéről, erre legjellemzőbb Rubinsteinnak, a legnagyobb orosz költőnek és zongoraművésznek egyik meghatározó látogatása, Zellner feleségének halálós ágyánál.

Rubinstein Antal Bécsben koncertezett. Estére volt kitűzve a hangverseny, amiről tudomást szerzett Zellner haldokló neje, aki félig önkívületi állapotban is hallani szerette volna a világhírű művészt. Rubinstein értesülve Zellner feleségének kívánságáról, éjnek idején megjelent Zellner házában, a zongorához ült és játszani kezdett; egy Chopin-féle noctürne lágy

hangjai mellett adta ki Zellnerné utolsó sóhaját.

Zellner Lipót tulajdonképpen magyar ember volt. Dacára a mostanában kiélesedett horvát-magyar barátságának, Zellner bár Zágrábban született, mindig magyarnak vallotta magát és ezt dokumentálódó, a magyar állampolgárságot élete végéig megtartotta. Tizenöt éves korában már a bécsi Katalin-templom orgonistája volt. 1868-ban a bécsi zenekonzervatóriumban a harmonium tanárának nevezték ki és ugyanakkor választották meg a bécsi Zenekedvelők egylete főtitkárnak. Irodalmi működése európai hírnevet szerzett számára. Nevezetesebb és ezen a téren egyedülálló munkái, „Előtanulmányok a harmoniumhoz“, „A zongorajáték művészete“, „Az orgonaépítés.“ Irt ezenkívül számos misét, oratoriumot, gordonka és zongora műveket. Egyik legkiválóbb munkája egy „Összhangzattan“, melyet minden kultúrnyelvre lefordítottak és mely németben most érte meg a huszadik kiadást. Zellner Lipót 1895-ben halt meg Bécsben 72 éves korában, dicséretben gazdag és emlékében is dicsőséges élet után. Egyetlen gyermeke maradt a kiváló zenekritikusnak: Zellner Sándor, az aradi 38. gyalogezred kiváló karmestere. Zellner előbb a 38, ezelőtt Mollináry, most Alfonz spanyol király nevét viselő gyalogezred karmestere volt. Zellner mint dirigens kitűnő hírnévnek örvend, amit legjobban bizonyít, hogy a király budapesti tartózkodása alatt annak idején mindig a Mollináry-ezred zenekara szolgáltatta az udvari ebédeknél és udvari bálakon a zenét. Zellner Sándor mint zeneszerző is értékes tehetség. Milleniumi egyvelege egyike a legtökéletesebb magyar poutpourriknak.

A legszebb és legértékesebb bizonyítványt, ami Zellner is a legbüszkébb, a világhírű magyar komponista és Zellner volt tanára: *Goldmark* Károly állította ki róla. Ebben a bizonyítványban első rangú dirigensnek mondja Zellner, akit ezenkívül mint kiváló zenészt és zeneszerzőt is igen sokra becsül. Kiváló dirigens képességeit, különösen a filharmonikusok betanításánál és dirigálásával Aradon is beigazolta és valódi művészi ízlést biztosított az aradi filharmonikusok előadásának.

Egy cikk keretén belül, csak mintegy markánsabb ecsetvonásokkal festhetünk olyan képet, melyről az igazi, a művészi tökéletességűre csak következtetni lehet. Zellneréről a sok feljegyezni való közül kiloptunk annyit, a mennyi magában véve is elég ahhoz, hogy Zellneréket azok közé sorolhassuk, akikről érdemes a memoár irodalomban megemlékezni.

TANÜGY.

(-) **Beiratások az aradi zenedében.** A jövő tanévre a beiratások 1907. évi szeptember hó 2., 3 és 4-én d. u. 4-5 óráig a zenede helyiségében eszközöltetnek. Beiratósi díj 10 kor. Tandíj egész évre 60 korona. A rendes oktatás 1907. évi szeptember 4-én veszi kezdetét. Arad, 1907. évi aug. 20-án. Krispin József, igazgató.

(-) **Magánvizsgálatok.** Az aradi államilag segélyezett községi polgári leányiskolában a magánvizsgálatok az 1907-1908. tanév elején szeptember hó 6-án tartatnak meg. A folyamodványok augusztus hó 25-ig fogadtatnak el. Simon Karolin, igazgató.

(-) **Magán internátus.** A f. évi szeptember havában megnyíló áll. felső leányiskolában az internátus csak az új épületben lesz felállítva. Ennek folytán a megszűnt Somogyi féle, városilag segélyezett felsőbb leányiskola internátusát, melyet már öt éven át özv. Sváby Pálné, Turchányi Gizella áll. felső leányiskolai tanítónő vezetett, ezentul maga tartja fenn, igyekezve mindazon kötelezettségeket pontosan teljesíteni, melyekkel ennek gondozása jár. Az évi ellátás

700 korona, a zongoratanítás 120 kor. Ez utóbbi nem kötelező. Minden felvilágosítással szóban, vagy írásban s ivesen szolgál özv. Sváby Pálné Turchányi Gizella áll. felső leányiskolai tanítónő Arad, Hasszinger-utca 5. sz.

(-) **Beiratások.** Az újszentannai állami polgári fiúiskolában a beiratások szeptember hó 2-án, 3-án, 4-én és 5-én délelőtt 8 órától 12 óráig lesznek, a javító és felvételi vizsgálatok 2-án, 3-án és 4-én délután 2 órától 4 óráig.

Kártérítési pör egy sertéshizláló telep miatt.

A város ellen.

Szalámigyár Aradon.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 19.

Megemlékeztünk már róla, hogy Rácz Károly és társai a Demeter utca végén nagyszabású sertéshizláló felállítására kértek engedélyt a várostól. A környékben levő érdekelt-ség erős ellenállásán azonban megtörtött a terv s a rendőrkapitányi hivatal elutasította a kérelmezőket, hivatkozva arra, hogy közegészségügyi szempontok ellene vannak az engedély megadásának. Az érdekelték felebezése folytán az ügy a tanács, mint másodfoku iparhatóság elé került, a tanács azonban az első forum határozatát indokainál fogva helyben hagyta.

Az érdekelték most a kereskedelemügyi miniszterhez felebeztek. A felebezésben előadták, hogy a telep felállítása miben sem volna a közegészségügyi szempontok ártalmára, mert a telepet teljesen modernül, cementalapzattal és vízvezetékekkel rendeznék be s az állati hulladékok eltakarításáról napról-napra gondoskodnának. A telepen különben is csak a tél folyamán folytatnák a sertéshizlálást, tehát olyan időben, mikor sem attól nem lehet tartani, hogy a telep kellemetlen illatot terjesztene, sem arról nem lehetne szó, hogy a legyek a környéken elszaporodnának. A hatósági orvos véleménye szerint az engedélyt meg lehetett volna adni, ha a vállalkozó kötelezte volna magát a hulladékok hetenként kétszer való eltakarítására. Az érdekelték ennél többre: a naponkénti eltakarításra kötelezték magukat s kérelmüket mégis elutasították, hivatkozva a városrész érdekeire. A telep — mondja a felebezés, — egyáltalán nem érinti a környék érdekeit, mert a védgáton kívül, a Demeter-utca torkolatától 800 méternyire épülne fel.

A felebezés főindoka azonban az, hogy a város egyik szabályrendelete határozottan kimondja, hogy Sarkad külvárosnak szóbanforgó részén ipari sertéshizláló telepet fel lehet állítani. A szabályrendeletre támaszkodva vásárolták meg az érdekelték méreg drága áron a hizlalda céljaira szükséges földterületet s a város elutasító határozata folytán érzékeny veszteséget szenvednek. Mindezt azért, mert a szabályrendelet rendelkezéseire támaszkodtak.

Eddig a felebezés. Az Aradi Közlöny egyik munkatársa ez ügyben beszélgetést folytatott az érdekelték vezetőjével, Rácz Károlylyal, aki elmondotta, hogy amennyiben a miniszter is a város rendelkezését hagyná jóvá, az érdekelték kártérítési pört fog indítani a város ellen 40 egynehányezer korona erejéig. Ennyi kára van ugyanis az érdekeltéknek részint a birtokvásárlásból, részint abból, hogy a szabályrendelet betűjében bizva, már előre kötést csinált egy bécsi üzletcsoporttal a téli szállítások iránt, s most ennek a kötésnek nem képes megfelelni. Az aradi érdekeltéknek szándékában volt

a hízalóteleppel kapcsolatosan egy szalámi-gyár felállítása is s most ez a terv is kutba esett.

Ugy a Demeter-utca végén telkekkel bíró érdekesség, mint a felebbezők érdeklődve néznek most a kereskedelemügyi miniszter döntése elé, amely esetleg a fentvázolt bonyodalmakat fogja előidézni.

Megint Kovács Ferenc.

A nagy ismeretlen.

A Miklós-utcai és más rejtelmek.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 19.

Kovács Ferenc, a nagy ismeretlen, a makacs kérvényező, akinek kilétéről senki ember fia nem tud bizonyosat, ismét feltűnt a látóhatáron. Mióta a szellemes fiu megfelebbezte azt a közgyűlési határozatot, amely a szinügyi bizottság tagjai létszámának emelését határozta el s mióta meg akarta fosztani Barabás Bélát a törvényhatósági bizottság tagsági jogosultságától: Kovács Ferenc neve egyszerűen fogalom lett. A rendőrség kutatta, hogy vajjon ki ő és merre van hazája. De a legszorgosabb nyomozás sem tudta kideríteni, ki lehet a rejtelmes lény.

Kovács Ferenc ma újra feltűnt a látóhatáron. Ezuttal pikáns dolgokkal foglalkozik s az éjjeli nyilvános mulatókról mond el több érdekes dolgot, egyúttal kitérve egy utcakövezés pikantériáira is. Miután azonban Kovács Ferenc tudvalevőleg olyan ember, akinek a beadványait a tanács félre szokta tenni, aligha lesz az egész dolognak valami következése. Mert egy nem létező ember beadványaival igazán nincs ideje a tanácsnak foglalkozni.

Kovács Ferenc különös kegyével tüntetett ki bennünket, amennyiben beküldötte hozzánk beadványának másolatát, azzal a kérelemmel, hogy azt közöljük. A beadvány szövege ez:

Tekintetes Városi Tanács!

Eszteendő óta állandó panaszuk a haltéri, hajóutcai és környékbéli lakosoknak, hogy az ott elhelyezett nyilvános mulatóhelyek értéktelenné és családos emberek számára lakhatatlanná teszik az ott levő házakat. Évek óta újból és újból felhangzik a kívánság, hogy ezeket a büntetőhelyeket helyezték ki a város legszélére s ne akadályozza meg a hatóság, hogy most, mikor a vashíd felépítése s vele együtt ennek a városrésznél nagyarányú kifejlődése csak időbeli kérdés, hogy most is szegényszemre ezen a környéken álljanak a kéjtanyák, megakadályozva a természetes fejlődést. Mert hogy megakadályozzák, annyi tény. Gyermekes családapa nem vehet itt ki lakást, hacsak nem akar a legszélre határig menő nemi felvilágosítás terére lépni. Így azután a fejlődésképes utcák és terek megmaradnak mai szomorú állapotukban, a házakat csak a szegényebb és így nem válogatós osztályok tagjaival lehet benépesíteni s ott, ahol a vashíd kiépítése után rohamos fejlődés volna várható: marad minden a régiben. Nem is beszéljek arról, hogy a Haltéren uralkodó penetráns, rettenetes büz egészségügyi szempontokból is milyen veszélyes: de arra reá kell mutatni, hogy ennek a városrésznél az érdekei minden irányban sürgős és erélyes intézkedéseket követel meg.

Erelyes intézkedések helyett azonban nem látunk egyebet, mint az erkölcselenség fész-

keinek a hatóságok által való dédelgetését. A nyilvános mulatókban megdöbbenő dolgok mennek végbe, de a hatóságok semmiről sem vesznek tudomást. Ellenben a Miklós-utcát, illetve az utcának azon részét, ahol az egyik mulatóhely tulajdonosnőjének szölleje van, kikövezik. A város belsejéhez közelebb eső, tehát forgalmasabb Illés- és György-utcákban azonban eső idején nyakig sárban, szárazság idején nyakig porba mászkálhat az ember. Hja, ott nincs szölleje egyik mulató-tulajdonosnőnek sem!

Bent az éjjeli mulatókban a legrettenetesebb zuzora folyik. Az alkalmazott leányokat sok helyen nemcsak adják-veszik, mint bármilyen árut, de tilos nekik ruhát, vagy bármit mástól vásárolni, mint a tulajdonosnőtől. Ez azután méregdrágán szözza a nyakukba a legkényesebb holmikat, úgy, hogy mindegyik alkalmazott uszik az adósságok tengerében s nem meri elhagyni helyét, mert akkor egyedüli vagyonát, azt a pár ruháját, ami van, visszatartják. A mulatóhelyek tulajdonosnői ezenfelül nagyrészt sokkal többet szednek el a leányok keresetéből, mint amennyit az idevágó szabályrendelet megenged. A leányoknak tilos pénzt tartani maguknál s akit mégis rajtakapnak ezen, azt szigorúan megbüntetik, esetleg el is verik. Rabszolgamódra fogva tartják az alkalmazottakat s naponta csak kettőnek engedik meg, hogy szabad levegőre menjen, akkor is rendszeren csak a tulajdonosnő kocsiján, amelyért a nőknek egy-egy utért per koponyam egy forintot kell fizetniük. Ezenkívül befogják a szerencsétlen teremteteket olyan munkára is, amelyre nem volnának kötelesek. Kiviszik őket a tulajdonosnő szöllejébe dolgozni, nehéz házi munkákat végeztetnek velük s kényszerítik őket, hogy akaratuk ellenére is szervezetrontó dolgokat műveljenek.

Kénytelen vagyok ennél fogva a tekintetes városi tanács figyelmét arra a körülményre felhívni, hogy a városnak van egy bizottsága, amely hivatva van az éjjeli mulatók ügyeit felülbírálni. Ugy tudom, hogy már több mint két esztendeje foglalkozik a rendőrség az idevágó szabályrendelet reformjával is. Történni azonban nem történik semmi s az ember kénytelen azt hinni, hogy az éjjeli mulatókat Aradon legalább is kulturintézeteknek tekintik, annyira csinyján bánnak velük. Noha a kulturintézetek aligha részesülnek annyi tapintatos figyelemben, mint ezek a büntényák.

Tisztelettel kérem mindezek alapján a tekintetes városi tanácsot:

1. Méltóztassék sürgősen intézkedni az éjjeli mulatóknak a város fejlődésképtelen külső periferiára való kihelyezése iránt.

2. Méltóztassék intézkedni, hogy a Haltéren tapasztalható rettenetes büz a halkereskedők üzleteinek kihelyezésével megszüntetessék.

3. Méltóztassék az éjjeli mulatóhelyek tulajdonosnői ellen vizsgálatot indítani s azokat, akikre ez rábizonyul, a folytatott zuzora s a szabályrendelet szakaszainak be nem tartása miatt szigorúan megbüntetni, esetleg tőlük az engedélyt megvonni.

4. Méltóztassék az idevonatkozó szabályrendeletnek modern szellemben való reformálása iránt sürgősen intézkedni és a Miklós-utca mivel sem indokolható kövezését megszüntetni.

Teljes tisztelettel
Kovács Ferenc
aradi lakos.

A nagy ismeretlen mindenestre érdekes dolgokat mond el ezekben a sorokban. Az ügy, amelyet feszeget, érdemes arra, hogy megvizsgáltsék, még ha névtelen feljelentésnek is tekintik a beadványt.

Aradot mellőzik.

Az állami tisztviselők lakbérére.

Küldöttség a kormány tagjainál.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 19.

Még ez év tavaszán hirt adtunk arról, hogy az aradi állami tisztviselők köre a törvényhozáshoz és a kormányhoz memorandumot nyújtott be Aradnak az első lakbérosztályba való sorozása iránt. A memorandumban kifejtették, hogy az aradi lakásdrágaság mellett a köztisztviselő jóval többet fizet lakásáért, mint amennyi lakbért az államtól kap és ezért csak jogos az a kérésük, hogy az aradi köztisztviselők az első osztályu lakbérösszegnek megfelelő lakáspénzt kapjanak.

A memorandumra, melyhez hasonlókat más a nagyobb vidéki városokból is küldöttek, az aradi tisztviselők eddigelé semmiféle választ nem kaptak ugyan a kormánytól, de azért már tudják, hogy a kormány ismét mellőzni készül Aradot. Egy jól értesült folyóirat, az Exner Kornél dr. pénzügyminiszteri titkár szerkesztésében megjelenő *Pénzügyigazgatás*, legutóbbi számában ugyanis közli a minisztertanácsnak egy a pénzügyminiszter előterjesztésére hozott határozatát, amelyből arra lehet következtetni, hogy Aradvárosát nem akarják magasabb lakbérosztályba sorolni. A minisztertanács határozatában kimondták, hogy Kolozsvár, Pozsony, Zágráb és Temesvár köztisztviselői már az idén megkapják a megfelelő lakáspénz pótlékot, amiből kiviláglik, hogy a kormányban megvan a hajlandóság e városok lakbérösszegének föl-emelésére, Aradot azonban változatlanul akarják hagyni. A főtebb idézett pénzügyi szaklap e határozathoz azt a megjegyzést fűzi, hogy a kormány nyilvánírtja azokat a városokat, amelyeknek kérését most nem teljesítette, mert a jövő években ezeknek a lakbérügyét is rendezik. A városoknak magasabb lakbérosztályba sorozására nézve a Pénzügyigazgatás szerint a minisztertanács arra az álláspontra helyezkedett, hogy ez a kérelem csak az 1893. évi IV. törvény megfelelő határozmányainak törvényhozási uton való módosításával volna teljesíthető. Reméljük, — írja a szaklap — hogy a törvényalkotás szükséges volta nem lesz akadály a méltányos kérelmek teljesítésének.

A lakbérfelemelés ügyét tehát véglegesen a törvényhozás fogja rendezni és ezért az aradi köztisztviselők remélik, hogy a kormány mostoha elbánásán segíteni fog a magyar törvényhozásnak Araddal szemben megnyilvánuló jóakarata. Az aradi állami alkalmazottak kérelme különben is jóval indokoltabb, mint akár a pozsonyiaké, akár a temesváriaké, mert e helyeken nincs akkora lakásdrágaság és az ottani külvárosokban a tisztviselők állami lakbérükért teljesen megfelelő lakást kaphatnak. Pozsony és Temesvár nem is a tényleges viszonyok miatt jutnak a lakbérpótlékhoz, hanem az első város azért, mert Apponyi Albert gróf kedvence, a második pedig azért, mert Wekerle Sándor miniszterelnöknek és pénzügyminiszternek a kerülete. Ismét kiderült tehát, hogy Magyarországon a fő a hatalmas pártfogó és amely város nem szerzett magának miniszteri protektort, még indokolt és méltányos kérelem teljesítéséhez sem jut.

Az aradi köztisztviselők különben értesülésünk szerint nem nyugodnak bele a minisztertanács határozatába, hanem az ősszel nagyszabású akciót indítanak, hogy elérjék Aradnak magasabb lakbérosztályba való sorolását.

A mozgalom részleteit a tisztviselők körének választmánya készíti elő, amely többek között indítványozni fogja, hogy küldöttség keresse föl *Wekerle* Sándor miniszterelnököt és pénzügyminisztert, valamint *Justh* Gyula házelnököt az aradiak kérelmének támogatása végett

SPORT.

+ A foxterrier és tacsó verseny, melyet a délvidéki kynologusok Ujaradon Szt. István napjára terveztek, közbejött akadályok miatt folyó hó 25 ére, azaz vasárnapra elhalasztott. Miután Magyarországon ez az egyedüli vidéki egyesület, mely a fajok tenyésztését előmozdítja, előrelátható, hogy a sportkörökben és a közönségnél is méltó pártolásra talál a verseny. Érdekes lesz különösen a főverseny, ahol a kipróbált ebek a mesterséges rókalyukból a rókát kihuzva élethalál harcot vívnak vele. A közönség kényelméről gondoskodva van. Helyárak: első sor 3 kor., második sor 2 korona, állóhely 1 korona. Kezdeté délután 2 órakor a Martini féle házban — este bankett a sörcsarnokban.

A nagy hipnotizőr.

Elmondatik az alábbiakban a nagy aradi hipnotizőrnek fényes sikere, kapcsolataiban a földi szurokknak mindenemű alkalmazási módjával, nem feledkezvén meg a kiváló altatási kísérletről sem, melyet városunk nagy fia a nemes ügy érdekében kifejtett.

Az Urnak 1900. és egynehányadik esztendejében, mikor is bizonyos Gennari nevű vívómester a hipnotizmus terjesztése terén hathatós munkásságot fejtett ki, élt Arad városában egy jó magaviseletű, jámbor polgár, bizonyos *Virágh* Lajos, akit az Ur mérnöki diplomával áldott meg és aki ezokon a városi főmérő mesterségét üze. Ezen jó magaviseletű, jámbor polgárnak, noha a spiritizmust csak a vendéglőkben kedvelé, egy éjszakán megjelent ágya előtt egy titokzatos szellem, a Magyar Aszfaltipar r. t. nevű jó angyal és inté őt, hogy tegye meg kötelességét és áldozzék a szellemek oltárán. Mit is tehetett volna a jó magaviseletű és jámbor polgár? Engedett a szellem intésének és rövid idő alatt igen sokra is vitte a szellemidézés terén. Ugy hipnotizált, mint egy nagy.

A jó magaviseletű és jámbor hipnotizőr egy ízben rendkívül érdekes mutatvánnyal bizonyította be képességeit. Ment vala a város polgárnagyához és — tente, tente, — elaltatá őt.

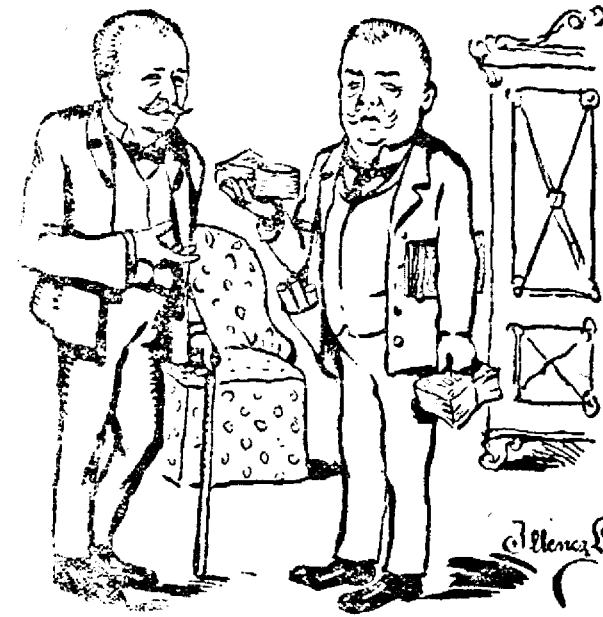

Az altatási kísérlet eredménye igen fényes vala. A jó magaviseletű és jámbor főmérő rábeszélő képessége folytán a polgárnagy elszenderült és kész-

nek mutatkozott a legkülönbébb feladatok elvégzésére. A főmérő azonban nem vala hengegő, hanem jó magaviseletű és jámbor egyén, aki csak olyant kívánt a polgárnagytól, amit ez könnyen elvégezhett. Szólt tehát az illető *Virágh* imigyen a polgárnagyhoz:

— Médiüm, azaz röviden médi, menjen ön a kasszához és ve. yen néhány százezer koronát!

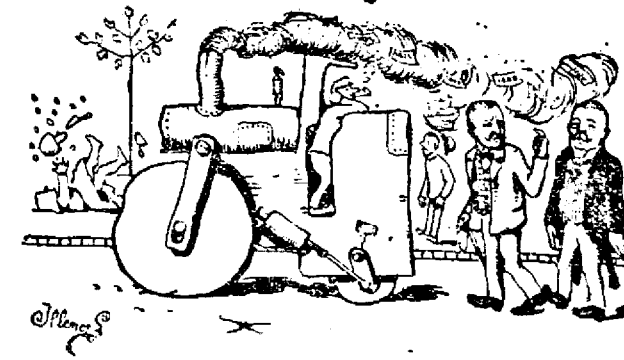
A polgárnagy

engedelmeskedett és a pénzeket átadta a tehetséges hipnotizőrnek, aki ezután az akkori idők szokása szerint keceses pukkedlit csinált és a bámuló nézőközönség felé e szavakkal fordult:

— És most, tisztelt közönség, a Magyar Aszfaltipar nevű jó angyal segítségével bátor leszek egy kunsztot bemutatni. Hipp, hopp, hipp, hopp! Méltóztassék megtekinteni, hogyan változnak ezen ezreseknek nevezett rongyos papirosok a legfinomabb aszfaltburkolattá!

És a jó magaviseletű és jámbor hipnotizőr maga után intve a polgárnagyot, kirohant az utcára, ahol

tényleg aszfalttá varázsolta a rongy papirosokat. Egy ember rögtön bele is ragadt a szurokba, egy kofai foglalkozású hölgy pedig a nagy simaság folytán megbotlott és felborult. Az esemény oly csodálatos vala, hogy az előtérben álló gömbakác is eltátotta a száját.

Akkortájt igen csodálatos dolgok történetek Arad városában.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Szeszély.

*Jöttödre most is oly repesve várok,
Számálgom az órát, percekét.
Az el nem csaltant csók varázsa éget —
Tőle a szívem újra megremeg.*

*És mégsem csókollak meg, — félek tőle,
Csókok zaján felebređ a való . . .
Édesebb annál a vágy, a sejtetem,
Maradjak én csak a vak álmodó.*

Mányainé, Prigt Olga.

* Uj műsor a nyári szinkörben. Az Edison mozgóképszínház rövid működése alatt is megnyerte a közönség rokonszenvét. A műsört napról-napra érdekesebben állítják össze és a közönség, ha kellemes estét akar eltölteni, ezt

a szórakozást mindenben megtalálhatja a nyári szinkörben. Az Edison-színház különleges szórakozásról is gondoskodik. Szerdán, csütörtökön és pénteken este 10 órakor zártkörű előadást rendez kizárólag a férfi közönség szórakoztatására. A szenzációsnak ígérkező előadás mozgóképe eredeti párisi felvé elek. Holnap Szent István napján hat előadást tartanak. Az első előadás délután négy órakor kezdődik.

A táncellenes püspök.

Radu Demeter és a berzovaiak. Konfliktus egy mulatság miatt.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, augusztus 19.

E hó 15-ikén az *Aradi Közlöny* „Mulatság” rovatában a következő hír jelent meg:

(=) Mulatság Berzován. Folyó hó 17 én, szombaton este 8 órakor a berzovai intelligencia az izraelita imaház építési alapja javára, a görög katolikus román iskola helyiségében tombolával egybekötött táncmulatságot rendez. Belépti díj: személy-jegy 2 kor., családjegy 4 kor. A mulatság rendezésében sokat fáradozik *Tatár Gyula gör. kat. lelkész, ki önként ajánlotta fel az iskola helyiséget.*

A hírt berzovai tudósítónk küldötte be hozzánk, külön kiemelve tudósításában a görög katolikus lelkész lojális eljárását.

A kis hírek nem várt, sőt valósággal szenzációs következményei lettek. Az Aradi Közlöny szóbanforgó híre ugyanis véletlenül megakadt *Radu Demeter* nagyváradi görög katolikus püspök szeme. Nem tudható, hogy a szent életű férfiúnak mi fájt az ott megírt dolgok közül: a felekezeti türelmesség és egyetértés szép példája e, vagy az, hogy a román lelkész szíveséget tett a magyar intelligenciának. Annyi azonban bizonyos, hogy *Radu Demeter*nek fájt az eset. Ennek azután az lett a következése, hogy e hó 17-én, a mulatság napján esti hat órakor távirat érkezett *Tatár Gyula* berzovai gör. kath. lelkészhez. A táviratot a nagyváradi görög katolikus püspökség adta fel s értesítette benne a lelkész, hogy az iskolaépületben a mulatság megtartását nem engedélyezi.

Az utolsó pillanatban érkezett távirat tartalmát *Tatár Gyula* kötelességszerűleg azonnal tudomásukra hozta a mulatság rendezőinek. Elképzelhető, hogy a dolog óriási konsternációt keltett, mert a táncmulatságra sok idegen vendég is érkezett s a cigányok már erősen gyantáztak, hogy rázendíthessenek a talp alá valóra. Hat órától nyolc óráig, amikor a mulatság kezdete ki volt tűzve, már lehetetlen volt alkalmas termet szerezni és azt rendbe is hozni. Így történt, hogy a vendégsereg is, a cigányok is hoppon maradtak. A táncmulatság a püspök felmenő ágbeli rokonainak az istennel kapcsolatban való sűrű emlegetése közben elmaradt.

Berzován azt beszélk, hogy a püspök tiltó rendeletének az volt az oka, hogy több görög katolikus vallású ember, akiknek nem tetszett *Tatár Gyula* eljárása, hamis adatokkal tett feljelentést intézett a lelkész ellen a nagyváradi püspökhöz. *Tatár Gyula* saját igazolása céljából el is utazott Nagyváradra s ha a feljelentésről szóló hírek igazaknak bizonyulnak, megteszi a feljelentők ellen a megtorló lépéseket.

A mulatság rendezősége, amely teljesen ártatlanul a legnagyobb zavarba és a legkínesebb helyzetbe került a püspökség tapintatlan rendelete folytán, elhatározta, hogy a mulatsá-

got más helyiségben és későbbi időben fogja megtartani. Az ügy fejleményei elé széles körökben nagy érdeklődéssel néznek s általában élesen elítélik a püspökség eljárását, amely a legnagyobb mértékben alkalmas a magyarság és románság közti jó viszony megzavarására.

Nem ígér 100 aranyat,

de nem is ad az Arany Csillag szálloda tulajdonosnője annak, aki nála ama bizonyos apró állatokat felfedezi. Az alábbiakban ennek a szomorú ténynek egy

hatszáz koronás bírsággal

súlyosított története mondatk el.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 19.

A kihágási büntető törvénykönyv a legmagasabb büntetést 600 koronában, vagy két hónapi fogházbüntetésben állapítja meg. Ezen a határon innen a kihágási bíró belátása szerint büntethet, de az mégis a legritkább esetek közé tartozik, hogy valakit 600 korona erejéig elnyomjanak. A kihágásnak olyan magas fokát kívánja meg ehhez a törvény, hogy alig alig kerül sor a maximális büntetés kiszabására.

Már e szempontból is érdemes lenne megemlíteni, hogy az aradi kihágási bíróság a minap 600 korona pénzbüntetésre ítélte özv. Davidovics Izraelnét, az „Arany csillag” című szálló tulajdonosnőjét. Az érdekességet azonban ez ügyben nem a büntetés, hanem ennek oka adja meg. Ez az ok, ha nem is nagy, de annál szaporább volt.

A rendőrség a rendes szálloda vizsgálatok alkalmával ugyanis megállapította, hogy az „Arany csillag” szállodának körülbelül félmillió olyan lakója van, amelyet Davidovicsné elfelejtett bejelenteni. Ez elvégre még a kisebb baj lett volna, a kihágások kihágása azonban abban csucosodik ki, hogy az említett tulajdonosnő a legkevésbé sem erőltette meg magát a hivatalos apróságok kipusztításával. Davidovicsné akárcsödbe mehetett volna a „Zacherlin” gyár, s a „Tirgramra” sem pazarolt soha egy fityinget sem. Szóval a poloskáknek egy olyan oázisa fejlődött ki a Boczkó-utcai ócska szállodában, amelyre sem Aradon, sem másutt eddig nem volt példa.

A világ szeméi elől elhúzódó szerelmes párok, akik gyanútlanul itt adtak találkát egymásnak, kiábrándultan rohantak szebb és poloskátlanabb tájakra, az a szegény halandó pedig, akit balvégzetű éjjeli szállásra idesorolt, hamarosan felkapta a sátorfáját, s inkább kiment aludni a Marospartra, semhogy a poloskákától falassa fel magát. A rendőri vizsgálat szinte borzalmas részleteket derített ki az „Arany csillag” titkaiból. Bár Eranosz szelleme s a példátlan népszerűsége vergődött „jó angyal” kissé messze vannak Aradtól, a szálloda falain lévő képek lassu sétába fogtak, a butorok lábra kaptak, s általában olyan titokzatos jelenségek mutatkoztak, hogy a rendőri közegek futva menekültek a szomorú helyiségekből.

Növelte az ijedelmet a vérfoltokkal telepötyögtetett fal, gyászos emlékezetű jele számos, egyenlőtlen erővel küzdő fél által megvívott csatának. Végül azonban Davidovicsné megnyugtatta a rendőrség embereit, akik azonban a nyájas magyarázgatásra sem lettek kezesebbek és a közegészségügyi rendszert nevében megtették a szállodásné ellen a feljelentést. Ez a története a 600 koronás pénzbüntetésnek, amelyet felebbezés folytán a napokban tárgyalás másodfokon a tanács.

Davidovicsnének itt határozottan szerencséje volt a poloskával. A tanács ugyan méltányolta azt a jogos ijedelmet, amelyet egy fél-

millió poloska okozhat, de a barátságosan apró házi bestiákért mégis sokalta a hatszáz koronát s a kihágási bíró által kiszabott pénzbüntetést 200 koronára szállította le. Kétszáz korona elvégre nem nagy pénz, de egy kihágásért és egy félmillió poloskáért — ez is elég.

MULATSÁGOK.

(=) A gurahonci önkéntes tüzoító egyesüldt 1907. évi augusztus hó 20-án fenállásának 16-ik és ujjászervezésének második évfordulója alkalmával a „Hungária” szálló termeiben zártkörű táncvigalmat rendez. A tiszta jövedelmet a rendezőség a nyomó tömlők beszerzésére fordítja.

Batthyány megnyilatkozott.

Az önálló magyar hadsereg.

Telik a kvótából.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, augusztus 19.

A koalíció csipkebokorja: Batthyány Tivadar gróf ismét megnyilatkozott. Ez egyszer nem vasutas ügyekről beszélt, hanem a nagypolitikába vágó kérdésekről. Batthyány jelenleg Karlsbadban üdül, ahol egy hírlapíró megintervjuolta. A gróf leadta véleményét az általános választói jogról s ezzel kapcsolatban nem mulasztotta el, hogy a kis beavatottat adja. Ez pedig abból a kijelentéséből konstatálható, hogy a választói jogról szóló törvényjavaslat a legközelebbi hónapokban a parlament elé kerül.

Természetesen a kiegyezésről is beszélt Batthyány gróf és elmondta a maga mondókáját. Legvégsőnek a kvótát hagyta, amelyről beszélve, elmondotta, hogy legjobb volna, ha Magyarország a közös kiadásoknak reá eső részén felállítaná az önálló magyar hadsereget. Batthyány gróf kijelentéseiről fővárosi tudósítónk az alábbiakat jelenti:

A „Reichenberger Zeitung” munkatársa Karlsbadban megintervjuolta Batthyány Tivadar grófot, aki az általános választói jogról aképpen nyilatkozott, hogy Ausztriában is, Magyarországon is alaposan fognak csalódni azok, akik ezt az eszmét politikai célokból vetették fel. Ő buzgó hiva az általános választói jognak, mert ebben nyilvánul meg a nép akarata, be is akarjuk hozni az általános választói jogot, de úgy, hogy az annak útján megnyilatkozó népakaratot tényleg respektálják urbi et orbi és hogy a parlament akaratát ne keresztelzhessék abszolutisztikus törekvések és erőszakosságok.

Meg van róla győződve, hogy az alkotmánybiztosítékokról szóló javaslat, amelyet a választói reform kiegészítésül követelnek, a legközelebbi hónapokban tényleg a parlament elé fog kerülni. Kizárt dolog, hogy a korona alapos aggodalmakat támaszson ezzel szemben, mert az az uralkodó, aki az általános választói jogot forszírozza, nem ellenezheti, hogy a népakarat érvényesülése biztosítottassék.

Ami a kiegyezést illeti, kétségtelennek tartja, hogy Ausztria és Magyarország közt, a gazdasági háboru a külkereskedelmi szerződésekre határai között is nem csekély kellemetlenségekre vezethet. Végül a kvótáról szólva, megjegyezte Batthyány gróf, hogy számszerűen kimutathatóan Magyarországra a legelőnyösebb volna, ha a 42 százalék hozzájárulás költségein felállítaná az önálló magyar hadsereget. E részben hivatkozott a delegációban tartott beszédére.

Harc a belényesi mandátumért.

Lukácsiu László programbeszéde.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Belényes, augusztus 19.

A belényesi választókerületben teljes erővel meindult a küzdelem.

Kardos Árpád, a függetlenségi és 48-as párt jelöltje már napok óta a kerületben tartózkodik. A jelölt támogatására ideérkezett Simkó József, az oláhfalusi kerület orsz. képviselője.

Vasárnap érkeztek meg Gál András, ifj. Madarász József orsz. képviselők és Bartha Ferenc, a kerület volt képviselője, kik mindnyájan erős közreműködést fejtenek ki, hogy a nemzetiségi jelölttel szemben Kardost győzelemre juttassák.

A nemzetiségi jelöltje, Lukácsiu László csütörtökön este érkezett Belényesbe, ahol dr. Csordás János ügyvédnek, a tavalyi nemzetiségi jelöltnek a vendége. Már megjelenése is erősen felizgatta a kedélyeket. Jóllehet este 10 órakor érkezett meg, a pályaudvaron hatalmas néptömeg várta, mely frenetikus szetreászka és abug kiáltásokkal fogadta. Nagy néptömeg várta a vasuti állomástól a városba vezető útvonalon is s csak úgy röpködtek a becsület-sértő kifejezések száza:

— Le a hazaárulókkal!

— Bitangok!

Mindkét jelölt pénteken kezdte meg körutját.

Kardos Tárkányban, Fenesen, Lukácsiu Meziádon, Kebeden mondott programbeszédet. Lukácsiu még aznap megtartotta programbeszédét Belényesben is.

Hatalmas — nagyobbbrészt Kardospárti választókból álló — tömeg töltötte meg a „Városi” vendéglő udvarát s elég nyugodtan hallgatta meg Lukácsiu programját. Sűrű közbeszólások szakították meg beszédét, mely elvitathatatlanul jó hatást tett az ott nagy számban megjelent magyar választókra is. Lukácsiu veszedelmesen jó szónok; ismeri a szónoki hatás titkait. Megjelenése megnyerő s perfektül beszél magyarul. Követeli az általános titkos választói jogot, a létminimum biztosítását, a két éves katonai szolgálati idő behozását, s a nemzetiségekkel szemben igazságos elbánást, hogy itthon érezzék magukat e hazában.

Beszédét sűrű helyeslés szakította meg, s hatalmasan megéljenzették, mikor Simkó képviselő egy közbeszólására Kossuth Lajos emlékéért éltette s a Kossuth Lajos eszméi hű követőjének vallotta magát.

Inger Szulimán, a magyarcsékeiek saját külön ex-alkirálya, nyomban meg is invitálta, hogy lépjen fel Magyar-Cséken 48-as programmal; Lukácsiu azonban elhárította a szíves meghívást azzal, hogy ő egyelőre szerényen béri a belényesi mandátummal is.

Vasárnap óriási közönség jelenlétében Kardos Árpád fejtette ki programját. Nagy számban voltak jelen román választók is. A jelenlevő képviselők kivétel nélkül felszólaltak.

Remélni lehet, hogy sikerülni fog a magyarságnak jelöltjét a bukástól megmenteni. A mi fölöttébb kívánatos is, mert ha Lukácsiu a belényesi kerületben győz, ez a legközelebbi választások alkalmával több biharmegyei kerület elvesztését vonhatja maga után.

Sajnos, a 48-as képviselő urak még most sem értek meg annyira, hogy felszólalásaikban egyet-egyét ne rugjanak a volt szabadelvű-párton, aminek könnyen az a következménye lehet, hogy Belényes nagyszámu intelligens választói, kiknek tulnyomó többsége a szabad-

elví párhoz tartozott, a szavazástól tartózkodni fog.

A nemzetiségek különben lázasan dolgoznak. Ahány fiskális és fiskális palánta csak a környéken van, az mind dolgozik künn, már vagy két hét óta. Hogy milyen eszközökkel, az elképzelhető.

A nemzetiségi jelöltet körútján Beliczay András szolgabíró kíséri. Intézkedéseit erélyesség és tapintat jellemzik.

Steinitzer Kóbi végrendelete.

Az agglégény leánya.

A temetés.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 19.

A tiszteletben megőregedett agglégények regényeit, titkait bizonyos szerető diszkrécióval kezeli a publikum. Mindenki tud ezekről a gyöngéd vonatkozású dolgokról, s mégse adják pletyka-módra szájról-szájra, hanem úgy veszik, mint a nyilvánosságnak szánt, rend szerint való eseteket, a melyeken nincs mit furcsának találni.

Steinitzer Kóbinak, a ma eltemetett hetvenesztendős agglégénynek az életében is volt egy ilyen epizód, a melynek fölevenítése nem sérti meg az iránta való kegyeletet. Talán azért még se kellene említeni, ha a végrendeletével ő maga nem adta volna át a halála után való nyilvánosságnak.

Még fiatal volt, a mikor a mindennapos dolog megtörtént. A házáséletnek állhatatos kerülője olyan kapcsolatba került egy nővel, a mit a formák nélkül való házáséletnek lehetne nevezni igen egyszerű, alacsony sorsbeli volt a nő, és Steinitzer Kóbi, ha akarta volna is, alig tehette volna a világ előtt feleségévé. Steinitzer Kóbi különben távolról se volt olyan kemény egyéniség, hogy az érzéseit a rokonainak felzudulása ellenére is érvényesíteni tudta volna.

A természet, amint tudvalevő, nem szokta respektálni azt, hogy a szerelem a házásélet formáságai között, vagy a nélkül érvényesül. Ebben a szerelemben is megjött az, a minek jog szerint csak az elismert házasságok otthonába lehet belépő jegye: a gyerek. Pufók fiatal leány, aki egészségesben, szépségesben nőtt fel.

Steinitzer Kóbi becsületesen gondoskodott a leányról. Mikor megnőtt, keresetről is gondoskodott a számára. (Azt beszélték, hogy a Grünberger-uszodabeli gyakori fürdőzése is egyben a leányának szóló látogatások voltak.) A leány férjhez is ment; a férjét a Kóbi támogatása juttatta álláshoz, s ezen módon gondoskodott róluk élete végeig.

Sőt azon túl is. Itt következik az a fordulat, amely Steinitzer Kóbi gyöngéd érzéseit a nyilvánosságnak átadhatóvá teszi. Végrendeletében megemlékezett a leányról, akit vagyona jelentékeny részének örökségévé tett.

A rendkívül érdekes végrendeletet ma délelőtt hirdették ki az aradi járásbírósnál, Éles Simon aljárásbíró előtt. Az örökösök részéről jelenvolt Polónyi Dezső dr. orsz. képviselő, továbbá, mint a végrendelet kihirdetője Pálmai Lajos dr. közjegyző helyettes.

A végrendelet 1882. június 31-én kelt. A végrendeletet Steinitzer Jakab Pál még Kornay Károly kir. közjegyzőnél tette s ugyancsak ő nála tette letétbe az okiratot; Kornay Károly halála után azt Beles János kir. közjegyző vette át.

Megható sorokkal kezdődik az okirat. *Nem volna — írja — emberi és istennek tetsző cselekedet, ha vagyonából, amely halála után fennmarad, természetes gyermekét kizárná s ő róla nem gondoskodnék;* ezért látta szükségesnek, hogy végrendeletében, szeretett testvérei mellett a leányról is megemlékezék.

A végrendelet egyik pontja szerint természetes leányának, Hány Etelkának hagyja ingóságait és készpénzét. Ezen készpénz akkor egy az Aradi Első Takarékpénztárnál elhelyezett ötezer forintos betétből s ezenkívül négyezer forintból áll. Fentartja azonban a jogot, hogy haláláig ezen összegből tetszése szerint való összeget felvehessen és a maga céljaira fordítson. Amennyiben a leány a végrendelet végrehajtása előtt meghalna, ezen örökség az anyját illeti.

Deák Ferenc u'cai házat, amelyet atyjától örökölt, s amelyben mézesbábos-üzletét folytatta, fivérére, Steinitzer József Páira hagyta, oly kikötéssel, hogy ha ez utóbbi fiu-örökösök nélkül halna meg, ez a vagyon nőtestvéreit illeti.

A József főherceg-uti kétemeletes házra nézve, amely részben az ő tulajdona, nem intézkedett, mert a végrendelet keltkor ez még egészen az anyja nevében állott.

Hogy a leány öröksége mennyi lesz, azt a hagyatéki leltározás fogja megállapítani. Miután Steinitzer Kóbi rendkívül takarékosan, egyszerűen élt, nem látszott valószínűnek, hogy a takarékpénztári betét és a készpénz fogyott volna, sőt valószínűbb, hogy emelkedett. Az ingóságok Steinitzer Jakab Pál butoraiból állanak, amelyek szintén leltározás alá kerülnek. Hány Etelka, a váratlan örökös különben az utolsó években, amióta Steinitzer Kóbi anyja meghalt, z elbunytnak háztartását is vezette.

A végrendelet ellen az örökösök jelenvolt képviselője nem emelt kifogást s annak végrehajtása valószínűleg nem is talál akadályokra.

Steinitzer Kóbi holttestét vasárnap délelőtt hozták haza és délután helyezték örök pihenésre. Vasárnap délelőtt 9 óra 30 perckor robogott be az aradi állomásra a gyorsvonat, amely Steinitzer Kóbi tetemét sógorának, Polónyi Géza volt igazságügyminiszternek alsó-köröskényi birtokáról Aradra szállította. A vasúti állomáson az elhunytat Csutak Károly temetkezési vállalkozó emberei várták s átvitték a hamvakat tartalmazó ércoporsót a felsőtemető halottas-csarnokába. Itt díszes ravatalra helyezték, amelyet virágokkal, koszorúkkal borítottak. Tegnap egész nappal át valóságos busujárhely volt a halottas csarnok. Sorra eljöttek Steinitzer jóbarátai, ismerősei, hogy Isten hozzád-ot mondjanak Kóbi bácsinak.

A temetés tegnap délután öt órakor volt Százakra menő közönség lepte el a halottas-csarnok környékét. A csarnokban a gyászoló család vette körül a ravatalt. Ott volt az elhunyt hozzátartozói közül testvére, Polónyi Géza volt igazságügyminiszter neje, ennek fia, Polónyi Dezső országgyűlési képviselő, továbbá az elhunytak sógora, Veress József szegedi kir. ítélőtáblai bíró és a felesége. Ott voltak még a Walder- és Marschall családok, amelyeket, szintén rokonsági kötelék fűzött az elhunyt-hoz. Impozáns módon nyilatkozott meg az aradi kereskedő-világ részvéte is. Számos aradi kereskedő jött el a végtisztességre és kísérté utolsó útjára Steinitzer Kóbist.

Öt órakor megérkezett Korom minorita lelkész, aki a halottat beszentelte. Azután megindult a menet a családi sirkert felé. A nyitott sírnál még egyszer beszentelték a koporsót.

Azután elhangzott a *Circumdedertunt me*, a holttestet lebecsátották a sírba s a rögök dübörögve hullottak a koporsóra, amely örökre magába zárta Kóbi bácsit.

Ma délelőtt kilenc órakor a minoriták templomában az elhunyt lelki üdvösségéért engesztelő mise volt, amelyen részt vett az egész gyászoló család.

Kisértet-história.

A hős saját elbeszélése.

A hajszálak veszedelme.

Arad, augusztus 19.

Ezennel felszólítunk minden jól ápolt frizurájú embert, hogy az alábbi sorok elolvasása előtt egy kendővel jól kösse le a haját, mert ami alább következik, az Töltöttébb hajmeresztő história. A történetet Király István Gyula, a történet hőse sajátkezűleg írta le számunkra. Aradon aligha van ember, aki Király Istvánt, becéző nevén Katolikus Pistát ne ismeri. Ő az a népszerű ember, aki a temetések-nél a keresztet szokta vinni s aki a magánéletben igen érdekes történetek erősen művészi jellegű feldolgozásával foglalkozik. A levelezését egészen a kabinetiroda módjára intézi s hozzánk beküldött írói remekműve a 2152. iktatószámot hordja magán. Király István ugyanis e lapot tüntette ki azzal, hogy ide beküldje írói műveit, melyekben, ahogy ő mondja, „vannak sok érdekesek és rémesek, de vannak olyan nevetetők is, hogy azt már nem is érdemes közölni.”

Az istenadta írói tehetség az alábbiakban azt a sajtóságos kalandját beszéli el, melyet a Hargittahegységben élt át egy rettenetes kísértettel. Nem foszthatjuk meg az Aradi Közlöny olvasóit attól, hogy e remekművet eléjük ne adjuk. Ime átadjuk a szót Király Pistának:

2151 — 1907.

A kísértettel való össze találkozás a Hargittai hegységben 1905. Aprilis 23 án Nagyszombat éjjel.

Siri csend uralkodik a rengeteg erdőségben. Így haladok én ezen vadonban, iparkodtam hogy Csiksomlyóra beérkezhessem.

Egyszerre csak jobb kéz felől én egy kis világosságot látok meg, „valjon mi lehet ez?” kérdém magamban, de azonban csak megyek tovább, most már csendesebben végeztem az útban ájtatosságomat, alig megyek vagy 100 lépésnyire, ismét a gyertyafényt megpillantom a bokorban, na de most egy kissé a menésben megcsendesedtem, a világosság tart mostan velem, ha lassan mentem, az is lassan ment, ha elkezdtem gyorsan menni ő is gyorsan ment, és próbából elkezdtem a *Demeter utcai gyorsasággal* menni, mely rendesen 15 fok szokott lenni, de még annál is gyorsabban, már oly annyira, hogy a világosság eltűnt. Tehát 4-szer láttam, és akkor megáltam és néztem feléje, és mi láttam, ? mintha az felém közeledne, ekkor én nagyon megijedtem, és elkezdtem oly gyorsan mentem, kezdtem latinul imádkozni az Ur angyalát.

Utam egyszer csak hirtelen bekanyarodott ép arra, a mere a világosság van azaz volt és egyszerre csak egy alak tűnik előm, csodálatos módon. „Ah ez valóságos szörnyeteg” mondtam magamban, szemei égtek, mint a pokol tüze (tápis Infernalis) és mintha azok vérbe forognának, szája pedig harcsához hasonló, nagy szemfogai valóságos szörnyeteket ábrázolnak.

— Most meghalsz te kutya! — szóla meg az alak.

— Jézus Mária! ki az, bácsi az Istenőrt! hát kihez legyen szerencsém? nem tudom, őh ne bántson.

— Mit jársz te ebben a veszedelmes időben

mi! és tud meg, hogy most háromnegyed 12 óra van, a legveszedelmesebb óra és ez a szellemek órája.

— Szellemek órája? ah bocsásson meg mert én ezt nem tudtam, hát irgalom, Oh! Isten szabaddíts meg!!!! Mondám egész kétségbe esetten, hadjon bácsi távozni, nem rossz járatban vagyok.

— Távozni!? és nem vagy rossz járatban? hát akkor miért jársz te itten mi?! és ezzel 2-szer úgy vágott pofon, hogy csak egy nagy jaj kiáltással eszméletlenül terültem el a földön, de nem vesztettem el a lélekjelenlétem egészen, mert tudtam mégis valamennyit magamról. A szörnyeteg ekkor engem felkapott a földről, reám fújt egyet és én ezethalott voltam, elcsepelt és én egy egész ismeretlen helyen vettem magam észre midőn magamhoz tértem.

— Na keljél fel te nyomorult alak, mondá nekem a szörnyeteg, és öklével oly hatalmassat vágott ottan egy asztalra, hogy bizony én úgy remegtem mint a kocsonya. Kelj fel és jér ide, majd megtanítalak én, hogy hogyan járj te még ere máskor is ilyen helyen, és máskor majd megtudod hogyan háborgasd a szellemeket.

— Kérem én nem háborgatom Isten ments!

— Hallgass nyomorult, üsmerlek már.

— Oh nem tudom honnét?

— Tudom mert már becsapott engem egy ilyen, vedd tudomásul hogy meghalsz!

— Oh én attól nem félek, mert ma vagy holnap? de egyszer csak megkel halnom, csak azt engedje meg szegény lélek, hogy kibéküljek a jó Istennel, hadd mondjak egy „Isten hozzád“-ot Aradvároshoz, hadd mondjak egy „Isten hozzád“-ot szüleimhez, azon jó urakhoz, kik pártfogoltak engem, barátjaimhoz, kik tiszteltek és becsültek; mert az én barátjaim mint tisztességes uri fiuk valának, de leginkább a jó rendfőnök urtól, a Nagyságos Dr. Cs. Cz. A.-tól, na aztán végre az alacsonyabb sorsú nénikéktől is.

— Nos hát egy-kettő, mert fél 1 után 10 perccel vége az életednek, tudd meg, hogy kegyelem nincsen számodra tehát tüstént kezd el.

Király István tényleg imádkozott is. Elbucszott imájában mindenkitől, ami szemmel láthatólag meghatotta a kísértetet, aki ezután hosszas hercehurcával megkegyelmezett Király Istvánnak.

Az aradiak tehát egész nyugodtan meghalhatnak, Király István Gyula szívesen viszi előttiük a keresztet.

Háboruság

főispán és alispán között.

Kabdebó és Joanovich viszálya.

A főispán ne korteskedjék.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 19.

Temesmegyében néhány nap óta olyan botrányos háboruság folyik, amelynek alig van párja az újabb Magyarország közigazgatásának történetében. Kabdebó Gergely főispán és Joanovich Sándor alispán nemcsak ellenfelekként, hanem kérlelhetlen ellenségekként állanak egymással szemben és a megye egész közönsége két táborra szakadva harcol a megye két első tisztviselője mellett. A háboruság nyílt kitörésére az alispáni állásra való jelölés adott okot. Az alispán hívei két hét előtti értekezletükön ismét Joanovich Sándort jelölték, mire néhány nap múlva Kabdebó Gergely pártja is zászlót bontott és Ferenczy Sándor megyei főjegyzőt kandidálta az alispáni állásra.

Szombaton délelőtt azután ismét ösz-

szegültek az alispán hívei, hogy megerősítsék az első jelölést és nagyobb súlyt adjanak annak. Ezen az értekezleten Joanovich hívei olyan vehemens támadásokat magába foglaló beszédeket mondtak, aminek Magyarországon általában, de különösen a koalíciós éra óta nem hangzottak még el főispánról. A dolog érdekességét még emeli, hogy a beszédeket Kabdebó ellen és Joanovich mellett éppen azok mondták, akik nemrégben a főispánnak jó barátjai és az alispánnak haragsai voltak. A pártok jelenlegi számarányából következően, úgy látszik, hogy a Joanovich-párt lesz a harc győztese. De Temesmegye törvényhatósági bizottságának hagyományos elvtelensége és következtelensége miatt ma még nem lehet a küzdelem végét belátni. Mindenesetre különös, hogy Kabdebó Gergelynek, ennek a kiváló közigazgatási szakértnak főispáni működését megnehezíti az a közönség, amely jól ismeri három évtizedes érdemes megyei működését és olyan koalícióbéli vezetőférfiak, akik nemrégiben deputációban jártak a kormánynál, hogy Kabdebó neveztesse ki temesi főispánnak.

A Joanovich-párt érdekes jelölő gyűléséről az alábbi tudósítást adjuk:

Temesmegye törvényhatósági bizottságának azon tagjai, akik az őszi általános tisztújításnál Joanovich Sándor alispánt újból jelölik szombaton délelőtt értekezletet tartottak, amelyen Ambrózy Béla báró elnök beszédében többek között elmondta, hogy megkísérelte az alispán és főispán között fennforgó ellentéteket kiegyenlíteni, mert áldatlan torzsalkodásukat nem nézhette tétlenül. Ha az ember a főispánnal beszélt, az elégedetlenkedett, ha meg az alispánnal beszélt, az panaszkodott. Az egyik tisztviselő fél a másiktól. — valóságos detektívrendszer támadt a megyében. Hát micsoda adminisztráció lehetséges ilyen körülmények között és ki sinylt ezt meg? Az alispán-e, vagy csupán a főispán? Mindannyian a kárát vallják ennek az áldatlan torzsalkodásnak. Aggódo lelke odaküldte őt a főispánhoz. Összetett kezekkel kérte s iparkodott a differenciákat kiegyenlíteni. A főispán azt mondta, hogy mindennek az oka az alispán. Ekkor ő elment Joanovichhoz, keményen a szemébe vágta neki a főispán panaszait és kijelentette hogy ő maga fogja elejteni, ha ezek a dolgok tovább is így mennek. Az alispán erre azt felelte, hogy ő kész minden áldozatra, csak hogy a béke létrejöjjön. Kétszer is megpróbálta a kiegyenlítést, de egyik kísérlete sem sikerült. Ily körülmények között többen, akik a vármegye ügyét szívükön viselik, elhatározták, hogy küldöttséggel keresik fel a főispánt. Tényleg el is mentek hozzá az ő vezetésével és előterjesztették a kérésüket. A főispán megint csak panaszkodott az alispánra. Akkor felhívták Joanovichot és az ő jelenlétében tárgyaltak. Audiatur et altera pars, gondoltuk és hadd legyen tiszta víz a pohárban! A két és fél órán át tartó tanácskozás eredménytelenül végződött. Pedig a főispán panaszai között nincs egyetlenegy sem, mely az alispánnak joggal imputálható volna. Csekélységek ezek, de hát melyik hivatalban nem fordultak elő ilyenek? A paktumot a megye közbékeje érdekében nem sikerült megcsinálni. Olyan gyűlölet van itt a két ember között, amelyet ő még nem látott, hiszen küönben lehetetlen, hogy ne jött volna létre a meg egyezés, különösen, amikor az alispán mindenre hajlandó volt. Ez nem járja! Nem lehet egy tisztviselőt kidobni, nyugdíjba küldeni,

hiszen az alispán még fiatal, tetterős ember, aki a karrierjének még csak a legelején áll...

Hajdu Frigyes dr. orsz. képviselő, Joanovichnak szokásos védője, beszédében csak azt követelte a főispántól, hogy álljon félre ebben a küzdelemben, majd így folytatta:

— Nem szabad vigéc módjára szavazatókért házalnia, nem szabad hivatali felsőbbbségének kihasználásával szavazatokat kiszarolnia. Nem engedhetjük meg, hogy egy kiváló embert megfoszsszanak a kenyerétől gyerekes kellemetlenkedések, komolytalan akaratoskodás miatt. Hajdu végül indítványt nyújtott be, mely szerint mondja ki az értekezlet, hogy nem engedi meg, hogy a főispán a maga személyét a választási harcba belevigye s ha ezt megteszi, — amiathogy már meg is tette, — abban a vármegye autonómiájának sérelmét látja s azt a legnagyobb mértékben helyteleníti.

Több beszéd elhangzása után újból jelölték Joanovich Sándort, aki később megjelent az értekezleten és megköszönte a kandidálását. Végül Deutsch Andor indítványára megválasztottak kis- és nagybizottságokat, amelyeknek feladata az alispán megválasztása érdekében agitálni.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) A Kossuth asztaltársaság ma este a Jópásztorban levő helyiségében megtartotta rendes heti ülését. Ez ülésen megbeszéltek a Lajos napján tartandó diszülés programját, amely végig Kossuth Lajos emlékének lesz szentelve.

Szakadás a horvát-szerb koalícióban.

A kormány engedményei.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, augusztus 19.

A karlócai szerb gyűlés meglepetéssel szolgált a horvát koalíciónak és valószínűleg a magyar kormánynak is. A szerb radikálisok elhatározták, hogy kilépnek a horvát-szerb koalícióból. A horvát koalícióba bombaképpen csap le ez az elhatározás, amely a magyar képviselőház eljárását a horvátokkal szemben szalválva, mintegy ékes bizonyítéka annak, hogy a horvát-szerb barátság és testvériség mondvacsinált dolog és miközben a két „testvér náció“ ölekezett, tulajdonképpen csak helyet kerestek egymás nyakán, a hová — a kellő pillanatban — beleharaphassanak.

A horvát-szerb koalíció bomlásának örömhíréhez azonban egy szomorú hír is járul. A magyar kormánynak ugyanis sikerült a magyarság jogaiból a horvátokkal szemben annyit feladni, amennyit hamarjában éppen lehetett. Mindezt természetesen a törvényhozás megkerülésével rendeleti uton, a nemzeti szellem nagyobb dicsőségére.

A kormány behódol.

Félhivatalosan jelentik: A Horvát-Szlavonországban követendő politika részletei július hó közepén lettek a miniszterium és a bán között megállapítva. A teendő intézkedések azonban köztudomásra hozhatók azért nem voltak, mert azok őfelsége előzetes jóváhagyását igényelték. Ez a jóváhagyás megtörtént és az intézkedések őfelsége legmagasabb kívánságára azonnal foganatba is vétetnek.

Először a vasutakat illetőleg gyakorlatilag is keresztülvitetik az a tett ígérlet, hogy az államvasutak horvát-szlavonországi vonalain, amennyire csak lehet, *horvát illetőségűek alkalmaztassanak*. E végből a budapesti vasuti tisztképző-tanfolyamra az eddigi 12 horvát-szlavonországi ösztöndíjas helyébe már az őszszel megnyíló tanfolyamra 30 ily ösztöndíjas fog behivatni. Másodszor az 1908-iki költségvetésben gondoskodás történik, hogy Horvát-Szlavonországban vasuti tiszteket és altiszteket képző külön tanfolyam állíttassék fel. Harmadszor a vasuti szolgálati rendtartásról szóló törvény alapján kibocsátandó államvasuti szolgálati és illetmény-szabályzatban kifejezetten is ki fog mondatni, hogy a m. kir. államvasutak horvát-szlavonországi vonalain első sorban horvát illetőségű személyzet alkalmazandó. Végül ugyancsak az 1908-iki költségvetésben gondoskodás történik, hogy a földmívelésügyi miniszteriumban is, amely részben szintén közös miniszterium — *horvát osztály állíttassék fel*.

A pénzügyminiszterium horvát osztályának élére pedig oly magasabb állású szaktisztviselő fog állíttatni, aki minden Horvát-Szlavonországot érdeklő jelentősebb és elvi jelentőségű vagy általánosabb intézkedésnél a szakosztályok által előkészített intézkedéshez érdemileg hozzájárul. Ezekből a horvát közvélemény meggyőződhetik, hogy itt nem jogok elvonásáról, hanem ellenkezőleg, jogok újabb biztosításáról és tényleges gyakorlati megadásáról van szó és hogy akkor, amidőn a vasuti alkalmazottaktól — amennyiben ezt forgalmi érdekek megkövetelik — a magyar nyelv ismerete kvalifikacionális feltételként kívánatik meg és ezt a törvény alapján kiadandó rendtartás ki is mondja, Horvát-Szlavonországnak az idézett 1868: XXX. törvénycikkben alapuló nyelvi jogai egyáltalán nem érintetnek.

A horvát koalíció bomlása.

A szerb-horvát koalícióban a régvárt szakadás bekövetkezett. Supiloék nemcsak a magyar állameszme ellen folytattak álnok aknamunkát, hanem egymás ellen is agyarkodtak folytonosan, ennek pedig az lett a vége, hogy a szerbek és horvátok között létrejött barátság helyett ismét az egymás iránt való vad gyűlölködés dühöng. A szerb radikális párt minapi ülésén határozta el végleg, hogy kilép a szerb-horvát koalícióból. Annyira kiélesedtek az ellentétek a horvátok és a szerbek között, hogy a koalíció felbomlását sok helyütt véres összeütközés kíséri. Így többek között Goszpics közelében a szerbek és a horvátok formálisan összeütköztek egymással és a verekedés oly heves volt, hogy a csendőrségnek kellett közbelépnie. A horvát koalíciónak az örömét különben Josipovich alaposan elrontotta. A horvátok ugyanis azt hitték, hogy az országgyűlést fel fogják oszlatni és új választásokat irnak ki és minden erejüket a választások előkészítésére fordították. Most azután, hogy a horvát országgyűlés nem sokára összeül, megtörténhet nagyon könnyen az is, hogy a horvát koalíció kisebbségben marad a Starcevic-párt, a nemzeti pártiakkal és a virilistákkal szemben.

HIREK.

Vigasztaló strófák a berzovai hölgyek részére.

A nagyváradi román püspök megakadályozta, hogy Berzován táncmulatságot tartsanak.

Szívesen fordul sok leány
Egyet, kettőt, ötöt,
Ellenben nem tánc kedvelők
Az aggabb püspökök.
Arra, hogy püspök tudja azt,
Hogy bosztonozni jó:
Nem jegyzett példát még soha
A jó öreg Klió.

Macsicsot sem járt még soha
Lelkeknek pásztora,
S nem tudja ő, hogy mily gyönyör
A touroknak sora.
Hogy minden tánc roppant profán
És bűnös vágyba ejt:
A bálakról a püspök úr
Ennyit is csak, ha sejt.

Ah, püspök úr, ha egykor ön
Fel a menyekbe száll,
Egy nagy bűn sulya nyomja önt:
Hogy elmaradt a bál.
Szent Péter számonkéri majd
És rossz lesz a bilánc, —
Elkárhozik majd, püspök úr:
Az lesz aztán a tánc!

— zab.

A fekete-sárga zászló.

Aradi Közlöny távirati értesítése.

Arad, augusztus 19.

A budapesti Ludovikában a király születésnapja alkalmából 92 növendéket kellett volna tisztá kinevezni, tényleg azonban csak 91-et avattak fel, egy kimaradt. A pécsi hadapródiskolában is ugyancsak kettővel kevesebben lettek hadnagyokká, mint kellett volna. A dolog oka az, hogy nemrégiben egy osztrák taven letépték egy csolnokról a fekete-sárga lobogót. A honvédelmi miniszter mindhárom növendéket kizárta az iskolából.

Az esetről fővárosi tudósítónk a következőket jelenti:

A budapesti Ludovika-akadémia harmadéves növendékei az iskola befejeztével minden évben nagyobb kirándulást tesznek terep- és egyéb katonai tanulmányok végett. Az idén *Zell am See*-be mentek, ahol a pécsi hadapródiskola növendékeivel találkoztak. Egy szabad délután a Ludovika egyik növendéke két pécsi hadapróddal csólnakázni mentek a tóra. A csólnakon kis fekete-sárga lobogó volt. *Thury* Lajos, a Ludovika növendéke, az egyik kadét ekkor azt mondotta, hogy nekik, magyar fiuknak nem kell eltérni, hogy kirándulás alkalmával is fekete-sárga jelvény alatt vonuljanak ki. Indítványára le is tépték a zászlót és a vízbe dobták. Másnap megint kimentek csólnakázni és a csolnakot mindenféle nemzetbeli zászlókkal rakták ki.

Néhány osztrák tiszt látta, amint a fiuk a zászlót letépték és feljelentést tettek a Ludovika parancsnokánál, aki azonnal megindította a vizsgálatot, amelynek eredményéről jelentést tett a honvédelmi miniszternek. A referáda alapján a miniszter mindhárom növendéket kizárta az intézetből. *Thuryt*, aki egy gyulai honvédszázados fia, most avatták volna fel hadnagygyá.

Egy fővárosi újságíró ma felkereste a Ludovika parancsnokát, *Bertholdy* István ezredest, aki kijelentette, hogy azért kellett eltávolítani

a fiukat, mert nem tiszthez illő módon viselkedtek és ezért nem lehetett őket kinevezni hadnagyokká.

— Magyar érzelmei miatt — mondta az ezredes — senkit sem vetkőztetnek ki tiszti ruhájából, de az is tény, hogy a katonatiszt nem viselkedhetik úgy, mint a polgár.

Budapesten most nagy érdeklődéssel tárgyalják az ügyet és mindenütt elítélik a hadügyminiszter felháborító határozatát.

— Horvátok és szerbek véres harca. *Zágráb*-ból táviratozzák: A tegnapelőtti Rókus községbeli horvát-szerb verekedés úgy keletkezett, hogy horvát legények sárba tiporták egy horvát parasztlánynak a szerb színekben himzett zsebkendőjét, mire a szerbek megtámadták a horvátokat. A verekedők szétválasztására oda-siettek a csendőrök, akiket azután mindkét párt le akart fegyverezni. A csendőrök megtámadóik ellen szuronytámadást intéztek, amelynek következtében öt embert súlyosan megsebesítettek. A sebesültek közül ma *kettő meghalt*. — Egy másik zágrábi távirat jelenti, hogy *Dobuskó* községben szombatról vasárnapra virradó éjjel letépték a kitűzött szerb zászlókat, ami a szerb lakosság körében óriási elkeseredést keltett.

— A nagykarolyi mandátum. Nagy Károlyból jelentik: *Papp* Béla függetlenségi párti képviselőjelölt tegnap hat községben tartott programbeszédet. — Kisérétében van *Ivánka* Imre képviselő a központi elnökség képviselőletében. — A képviselőjelöltet mindenütt nagy lelkesedéssel fogadták. Szentmiklóson, Gencsen, Esztron, Börvényben majdnem egyhangulag *Papp* mellett van a polgárság.

— A országos iparos-kongresszus. *Pécs*-ről táviratozzák: A magyar iparosok ma megnyílt országos kongresszusán *Szterényi* József államtitkár hosszabb beszédet mondott, amelyben részletesen fejtegette a kormány iparpártolási akcióját, az önálló gazdasági berendezkedés előkészületeit, a terveket a sztrájkügy rendezése tárgyában és a kormány ipari politikájának egész programját.

— Szent István ünnepi vendégek a fővárosban. A Szent István napi országos ünnep az idén is nagyon sok idegent vonz a fővárosba. A nyár beállta óta meglehetősen elhagyott és néptelen utcák ma egyszerre megélnéültek. A tegnapi és a mai vonatok szakadatlanul ontják a vidékieket, akik lelkes érdeklődéssel keresik föl a főváros nevezetességeit és sorra látogatják a királyi palotát, az országházat, a templomokat és muzeumokat. Az idegenjárás meglátszik a főváros külső képén, mert hirtelen élénk forgalom állott be a főbb utcákon, a dunai korzón és a sétatereken. Az idegenek forgalmát a fővárosban az alábbi számok mutatják: Tegnap érkeztek a keleti pályaudvaron: 12461, a nyugati pályaudvaron: 11075, a mai napon érkeztek a keleti pályaudvaron: 13618, a nyugati pályaudvaron: 15.049, a déli vasuton tegnap és ma 4495-en érkeztek meg.

— Népgyűlés a löcsei kardaffér ügyében. Lőcséről táviratozzák: A városi képviselőtestület mai közgyűlésén *Tilkovszky* rendőrkapitány indítványára rosszalását fejezte ki az ismeretes kardaffér fölött, amelylyel a legközelebbi megyei közgyűlés is foglalkozni fog. Ma a polgárság népgyűlést tartott, amelyen megbotránkozásának adott kifejezést és követelte, hogy a hadsereg tisztikara és legénysége szolgálaton kívül tiltassanak el a fegyverviseléstől. E határozatot megküldik az összes törvényhatóságoknak, az érdekelt

miniszteriumoknak, a képviselőház elnökének és a kabinetirodának.

— **Károlyi Gyula gróf** irvereztet. A nemrégiben elhunyt **Károlyi István** gróf általános örökösévé tudvalevőleg leányát, **Károlyi Melinda** grófnőt, **Károlyi Gyula** grófnak, **Aradváros** és **Aradmegye** főispánjának nejét nevezte meg. **Vejenek**, **Károlyi Gyula** grófnak gazdag fél- és telivér, továbbá egyéb külső gazdasági jóállományát és az összes lószerszámokat hagyományozta. Minthogy a főispán nem tart versenytállót és nem is szándékozik létesíteni, a jóállományt és a szerszámokat legközelebb elárverezteteli.

— **A bojkottált exminiszter.** **Budapestről** jelentik: **Nyiri Sándor** volt honvédelmi miniszter **Balaton-Aligénen** szokta minden évben a nyarat tölteni, ahol csinos villát építtetett és azt kerttel és gazdasággal látta el. Kertjét és gazdaságát mindig balaton-aligéni munkásokkal rendeztetli és művelteti. Az idén nyáron is, mindjárt megérkezése után munkásokat fogadott fel. Ezek közül azonban tizenketten valahogyan megtudták, hogy micsoda szerepe volt **Nyirinek** a darabont-korszakban és megtagadták a munkát, sőt a többieket is kényszerítették a munka megtagadására. Mikor ennek oka felől kérdezősködött a miniszter, azt felelték, hogy hazaárulónak ők nem dolgoznak. De nemcsak a munkások bojkottálták a volt minisztert, hanem a kereskedők élelmiszereket sem küldtek a villába. **Nyiri** emiatt néhány nap múlva elutazott. Családját azután ellátták élelmiszerekkel. A volt honvédelmi miniszter most annyira el van emiatt keseredve, hogy — mint híriük — villáját eladni készül.

— **Megszökött tüzérekplár.** **Lippárdól** jelentik: Az itteni lövőgyakorlatok alkalmából itt tartózkodó tüzérezrednek egy **Müller** nevű tizedese megszökött. Eddig még nem találták meg. A vizsgálat folyik.

— **Kisebbitik az aradi üzletvezetőséget.** Egy **szegedi** ujság írja, hogy **Szerényi József** államtitkár az államvasutak szegedi üzletvezetője előtt kijelentette, hogy a szegedi üzletvezetőség hatáskörét Ceglédig és **Békéscsabáig** kiterjesztik. Ha ezt a tervet megvalósítják, akkor az **aradi** üzletvezetőség területe kisebb lesz, amennyiben **Békéscsaba** az **aradi** üzletvezetőség hatáskörébe tartozik.

— **Ismét gyújtogatás.** Hajnali negyed három órákor a városháza toronyőre tüzet jelzett. A tüzjelző lámpa délnyugati irányt mutatott. A tűz a **Dameter** és **Kosár-utca** sarkán volt, ahol egy szalmafedeles házat gyújtottak fel. Azonnal értesítette a rendőrséget, ahonnan **Kovács Antal** ügyeletes rendőrhadnagy ment ki a tűz színhelyére. Csakhamar megjelent a tűzoltóság is, amely hosszas munka után a tüzet eloltotta. Minden jel arra mutat, hogy a tűz **gyújtogató** munkája.

— **Utazás az állandó mozi-színház körül.** Megírtuk, hogy **Koch Dániel** és **Róth Zsigmond** beadványt intéztek a városhoz s ebben azt kérték, engedje meg nekik a törvényhatóság, hogy **Aradon** állandó mozgófényképszínházat létesítsenek s adjon a város erre kizárólagosságot. Ma újabb beadványt adtak be, amelyben elállnak a kizárólagosságtól, csupán annak kimondását kérik, hogy a város kizárólag **aradi** embereknek adjon állandó mozgófénykép színház létesítésére engedélyt.

— **Halálozás.** **Weisz Jenő** gabonarakárnok élete 37-ik évében hosszas kinos szenvedés után ma éjjel negyed 12 órákor meghalt.

— **Katasztrófa egy hajón.** **Tokióból** táviratozzák: E hó 15-én a **Wik** nevű hamburgi gőzösn **Mikaroto** közelében tűz támadt, melynek

folyamán a hajón robbanás történt. A robbanás következtében a hajó léket kapott. Egy ember életét vesztette. A többi, a hajón lévő személyeket megmentették.

— **Mörk altábornagy** — v. b. t. t. Fővárosi tudósítónk táviratozza: A hivatalos lap holnapi száma közli, hogy a király **Steinsberg Mór** tábornoszernagynak, az 1. hadtest parancsnokának és **krakói** vezénylő tábornoknak, **lovag Bruder-mann** Rezső lovassági tábornoknak, lovassági főfelügyelőnek; **mörkensteini Mörk János** tábornoszernagynak, a 6. hadtest parancsnokának és **kassai** vezénylő tábornoknak, **Winzor Antal** altábornagynak, a 15. hadtest parancsnokának, **szerajevői** vezénylő tábornoknak és a **bosznia-hercegovinai** országos kormányzat főnökének a valóságos belső titkos tanácsosi méltóságot adományozta díjmentesen. Eddig szól a hivatalos lap. Ehhez csak azt a megjegyzést fűzzük, hogy **mörkensteini Mörk János** volt az, aki, amikor a **kassai** honvédtisztek, hadtestparancsnokká való kineveztetése alkalmából, tisztelgésre járultak elébe, megszakította a tisztelgési aktust és felszóltotta a honvédtiszteket, hagyják abba, mert nem érti a nyelvüket. A honvédtisztek ugyanis — magyarul beszéltek. Csakugyan, a tisztek elhagyták a termet és a hadtestparancsnok tapintatosságára azzal feleltek, hogy nem jelentek meg este a **Mörk** tiszteletere rendezett banketten. A hadtestparancsnoknak kétes értékű tapintatosságát jutalmazza a királyi kegy most a v. b. t. t. tanácsosi kinevezéssel.

— **Bankpanama a fővárosban.** **Budapestről** táviratozzák: Amerikai izü bankpanama foglalkoztatja mostanában a budapesti pénzügyi világot. A **Központi előlegező bank m. sz.** két igazgatója, **H. Jenő dr.** vezérigazgató és **Sz. Amigél dr.** ügyvezető igazgató, hogy valamiképp kimozdítsák a megfeneklett szövetkezetet, **400 hamisított váltót hoztak forgalomba.** A dolog már két hét előtt kipattant, de megakarták óvni a züllött intézetet, arra számítva, hogy a **félmilliós** veszteségből megtérül néhány ezer korona. A három év előtt megalakult intézet egy-két évig vergődött, míg azután egy **Karácsonyi Aladár** gróffal kötött **400.000** koronás üzlet végleg tönkre tette őket. A **400.000** korona felét betáblázták a gróf birtokára, a másik feléért pedig váltókat kaptak, de ezeket lehetetlenség volt értékesíteni. Ekkor jöttek a **Központi előlegező bank** igazgatói arra a gondolatra, hogy hamis váltókkal visszlezámitolási összegekre fognak szert tenni. A szövetkezet végső vergődése már régebb idő óta nem volt titok a budapesti pénzpiac előtt, s a napokban **18** budapesti hitelszövetkezet vezetője értekezletre jött össze a váltóhamisító igazgatók ügyében. Ezen az ülésen megjelent a két igazgató is. Az ülésen heves kifakadások történtek az igazgatók ellen. **H. Jenő dr.** bevallotta, hogy **400** váltót hamisítottak, de mentségére azt hozza fel, hogy az így szerzett pénzből semmit sem tettek félre és a félmilliónyi kárt, amennyire módjukban áll, évi részletekben megtérítik. Ezért azután nem is tettek feljelentést az igazgatók ellen, a szövetkezet felszámolása azonban elkerülhetetlen.

— **Elaltatott ház.** Fővárosi tudósítónk táviratozza: Különös feljelentés foglalkoztatja most a rendőrséget. A **Tüzér-utca 36.** számú ház összes lakóinak valaki álomitalt, vagy valamely más altatószert adhatott be és mikor az összes emberek mélyen aludtak, **kifosztotta az egész házat.** A **Tüzér-utca 36.** szám alatt lakik **Roz-**

bora **András** pályamunkás, vele lakik hatvan albérlő és van a házban egy istálló, amelynek lovaival **Szítás József** kocsis a lakója. Este **Rozboráék** lakásán volt **Szítás József** is és beszélgettek. Közben valami keveset ittak is. Az italt egy közeli kocsmából hozatták. Nagyon elálmosodtak és **Szítás** átment az istállóba aludni, **Rozboráék** is lefeküdtek. Ettől fogva a **Tüzér-utca 36.** számú ház **Csipkerózsika** háza lett, senki sem tudja, mi történt, mindenki aludt mélyen, de reggel arra ébredtek, hogy valaki a házat kifosztotta és csak az apró, de értékes dolgokat vitte el. Reggel mindannyian egészen kábultak voltak és ebből azt következtetik, hogy álomitalt kaptak valakitől. A rendőri nyomozat szerint a tolvaj a viszonyokat jól ismerte és esetleg a háziak közül került ki.

— **A Fenyvesi Szebeneyi affér.** **Marosvásárhelyről** táviratozzák: A **Fenyvesi Szebeneyi** párbaj ma reggel a **hagymásbodoni** erdőben ment végbe háromszori golyóváltással. A fegyverek egyszer csütörtököt mondtak. Sérülés nem történt. A felek kibékültek. **Fenyvesinek** holnap lesz a másik párbaja a sértő cikk igazi szerzőjével, **Szekeres Jánossal.**

— **Dobó István szobra.** **Egerből** jelentik: Tegnap leplezték le sok ezernyi-ezer közönség jelenlétében **Dobó István**nak, **Eger** egykori hőseinek védőjének szobrát. Az ünnepségen az ország minden megyéje képviseltette magát. Az ünnepséget, a király születése napja alkalmából mise előzte meg. A székesegyházat már reggel nyolc órákor zsúfolásig megtöltötte az ünneplő közönség. Kilenc órákor érkezett meg **Samassa József** biborosi ornátusban; az „**Ecce Sacerdos**” hangjai mellett vonult be az ősz főpap áldást osztva. Aztán megkezdődött az ünnepi mise, amelyet **Samassa** celebrált fényes segédlettel. Mise után a közönség és a notabilitások a **Kossuth-térre** vonult, ahol már óriási néptömeg várta a szoborleplezési ünnepség kezdetét. Az elhelyezkedés után a **Várban** megszólalt **Dobónak** öreg ágyuja, majd pedig **2000** dalosnak ajkáról felhangzott a himnusz. Az első ünnepi szónok **Szmrecsányi** püspök volt, köszöntvén a közönséget, majd **Babocsay Sándor** országgyűlési képviselő beszélt, utána újra **Szmrecsányi** beszélt, átadva a szobrot a polgármesternek. **Jankovics** polgármester szónoklata után a szobor megkoszorúzása következett; valósággal elhalmoztak koszorúkkal a szobor talapzatát. Az ünnepséget a szózáttal zárták be, aztán diszebedre ment a közönség.

— **Meggyilkolt ezredes.** **Bialisztokból** táviratozzák: **Schrötter** ezredes, a **bialisztoki** pályaudvar parancsnokát megölték.

— **Baleset egy vadászatán** című minapi hírnkre vonatkozólag ma azt jelenti eleki tudósítónk, hogy **Fülöp Lajos dr.**, a véletlenül megölt szolgabíró teljesen jól érzi magát és semmi komolyabb baja nincs. A szerencsetlen vadászat egyébként nem szerjesben, hanem a **kudricásban** folyt le, mely alkalommal **Mladin Miklós** főszolgabíró, **Goldis** nagypéli jegyző, **Gergelyi** Jakab eleki takarékpénztári igazgató, **Angelina** József nagypéli segédjegyző, **Marsiu** Jusztin dr. aradi ügyvéd, **Szerényi** Jenő eleki járási számvevő és **Fülöp Lajos dr.** szolgabíró vettek részt a vadászatban. Az ominozus lövés tizes seréttel történt, melyből egy az ajkába, egy a bal combjába, egy pedig a szíve tájékán furódott a bőre alá a szolgabírónak. A sérülések jelentéktelenek.

— **A wilhelmshöhi találkozás.** **Berlin-ből** táviratozzák: A **Norddeutsche Allgemeine Zeitung** írja: Nagy örömmel látják mindazok, akik a népek békés fejlődését óhajtják, a **wilhelmshöhi** találkozást. A pohárköszöntők rendkívül szívélyes hangjából kitűnt, hogy az angol-német viszonyt ez idő szerint egy felleg sem borítja és hogy a Németország és Angolország közötti viszony a kölcsönös tisztelet és barát-

ság alapjain nyugszik. Népünk legszélesebb körében azt remélik a két uralkodó találkozója után, hogy a találkozásnak nemcsak a német és angol nemzetre lesz áldásos következménye, hanem a többi népek békéjét is elő segíti. Megelégedéssel látjuk az angol sajtóban, hogy a barátságos hangulat egyre tart és hogy elleneinknek nem fog egykönnyen sikerülni a viszonyt megbolygatni. Az *Edvárd* király és 5 felsége közötti találkozást illetőleg a közvetlen szintén nincsen alaptalan föltevésekre utalva. A báró *Aehrenthal* és sir *Hardinge* között a macedóniai probléma tárgyában folytatott eszmecsere azt bizonyította, hogy a két állam között a monarchia és az Oroszország között kezdeményezett és a többi hatalmak által támogatott reformakció teljes összhangban áll az angol kormány legutóbbi kijelentéseivel, a melyben Németország is teljes megelégedéssel osztozik. Az egyetértés, amely az angol kormány és a monarchia, valamint Oroszország által a Balkán-félszigeten követett politika tárgyában uralkodik, nagyban erősíti azt a reményt, hogy Európa keleti részén a dolgok a béke megszavarása nélkül fognak alakulni. Az *ischi* találkozás tehát kimagasló helyen áll azon események sorában, amelyekből a népek azt a reményt meríthetik, hogy teljes nyugalommal szentelhetik magukat jólétük előmozdítására.

— **Giechenbergi csendélet.** Tegnap délután több bécsi munkás átrándult a zsigmondházi Csalogovics-féle vendéglőbe, ahonnan este felé meglehetősen illuminált állapotban eltávoztak. A vendéglő előtt néhány aradi munkással összeütköztek, aminek az lett a vége, hogy a bécsiek futásnak eredtek. Az aradi munkások közül az egyik revolverrel a menekülők után lőtt, mire egy bécsi munkás visszalőtt és egy aradi munkást a *karján megsebesített*. A lövésekre többen kifutottak a vendéglőből, mire *Richa* János, az egyik hátramaradt bécsi munkás a Marosba vetette magát és átuszott az aradi partra. Az aradiak azt hitték, hogy a vízben uszó munkás ejtett sebet társukon, csónakba ültek és utána eveztek. *Richa* a Virág-utcában utólérték és alaposan elverték. Nemsokára megérkezett a rendőrség, amely telefonon értesítette az esetről *Hoffmann* Győző ügyeletes rendőrhadnagyot. *Hoffmann Hecht* Adolf dr. kerületi orvossal ment ki a helyszínére s az időközben megérkezett mentőkkel a súlyosan megsebesült *Richa* a kórházba szállíttatta. A rendőrség megindította a nyomozást a tettesek kézrekerítése iránt.

— **Az aradi sertésvész.** Az aradvárosi állatorvos nemrégiben, mint megirtuk elrendelte a sertészárlatot. A zárlat még mindig tart, mert a sertésvész nincsen szűnőben, jelenleg is 31 sertésen állapítottak meg betegséget. Előreláthatólag a sertésjárat a jövő héten már feloldják a zárlat alól, miután a vármegye egyes járásában már szűnőfélben van a sertésvész.

— **Az „Alföldi első gazdasági vasut” igazgatóságának kérelmére a kereskedelmi miniszter a Kovácsbáza—Békéscsaba közrakári vonal „Géza” megállóhelyétől Orosházáig vezető keskenyvágányu helyi érdekű vasut közgazgatási bejárását elrendelte s a bejárás vezetésével Szűcs Andor miniszteri titkárt bízta meg, a bejárás határidejéül augusztus hó 22-ét tűzvé ki Orosháza községi házából kiindulva.**

— **A casablancái helyzet.** *Páris* ból táviratozzák: A hírlapok casablancái jelentése szerint a spanyol csapatok a városon kívül táboroznak. Lesquivit fregattkapitány hivatalosan átvette a város feletti parancsnokságot. A törzsek közötti egyenetlenség egyre növekszik. Hír szerint a Mediuni-törzs káidjai a megadás

feltételeit tárgyalják. A *Matin* san-sebastiani jelentése szerint a külügyminiszter a marokkói kérdést illetőleg a legjobb reményekkel van eltelve. A marokkói kikötőben uralkodó izgatottságról szóló hírek tuzottak. A casablancái francia konzul egy intervjuban kijelentette, hogy nézete szerint a törzsek mostani támadása az utolsó lesz, mert már nagy a lőzerhiány.

— **Elgázolta a motoros.** *Mikalakáról* jelentik: *Kriszta* Manuilla szabadhelyi lakos tegnap déután ittas állapotában Mikalakán fel akart ugrani a robogó motorosra. *Kriszta* azonban elvesztette az egyensúlyt és a kocsikerekei alá került. A szerencsétlen embert *összeroncso*lvá húzták ki a kerekek alól. A megindított vizsgálat alapján nem terheli semmi mulasztás a vasut személyzetét, miután beigazolást nyert, hogy a szerencsétlen ember menetközben erőszakkal akart a motorosra felugrani.

— **Orült a királyi palota tetején.** Napokon keresztül nagy izgalmat okozott egy örült Berlinben. A szerencsétlen ember eddig kiderítetlen módon a királyi palota tetejére mászott fel és sem kérésre, sem fenyegetésre nem volt hajlandó onnan lejönni. A közelébe férköző tüzoltóknak revolverlövőkkel felelt. Két teljes napig tartott a hajsza. A harmadik napon aztán elaludt a háztető lakója. Ebben az állapotban megkötözték és lehozták. A rendőrségen teljesen összefüggéstelen válaszokat adott, úgy hogy még kilétét sem lehetett megállapítani. A rendőrségnek arra a kérdésére, hogy mi módon jutott a palota tetejére, ezt felelte:

— Nincsen nekem házam, de azért ur vagyok.

A megbomlott elméjű embert bevitték a charlottenburgi elmeegógyintézetbe.

— **Hervay alispán is fölfüggeszt.** *Makó* ról táviratozzák: *Hervay* István alispán fölfüggesztette a famunkások szövetsége makói csoportjának működését. A fölfüggesztést azzal indokolta, hogy a vizsgálat szerint a csoport vezetősége részéről hallatlan terrorizmus folyik és a pénzkezelésben is sok rendetlenséget találtak.

— **A csendőrkinzások.** Mint már annyiszor, most a dánosi rablógyilkosság alkalmával is sok szó esik arról, hogy a csendőrség kinzással szokta vallatni a delikveneket s ezt tette volna ebben a bűnpörben is. A sokat vitatott kérdésről ezt írja a *Jogtudományi Közlöny* legújabb száma:

A folyton ismétlődő csendőrkinzások híre még ha nem is felelne meg a valóságnak, megrendíti az igazságszolgáltatás biztonságába vetett hitet. Gondoskodnunk kell olyan eszközökről, amelyek a nyomozás alatt a terhelteknek beismerés céljából való kinzását lehetlenné teszik. Bűnvádi perrendtartásunk nemcsak a csúcson, a kuriai jogorvoslat kérdésében, hanem az alapszaton, az előkészítő eljárásnál is *restaurációra szorul*. Komolyan kell foglalkoznunk azzal a kérdéssel, hogy vajjon a nyomozást nem e kell a *rendőri hatóságok kezéből* a mindenesetre nagyobb garanciát nyújtó *ügyész* kezébe áttenni. Leghathatóbb biztosíték lenne a bűnvádi eljárásunkban még mindig lappangó inkvizícióval szemben az *ügyfél nyilvání*tt intézményének francia mintára való mind szélesebb kiterjesztése. A csendőrkinzások nem igen eshetnek meg még abban az esetben sem, ha a bűnvádi perrendtartás 132. §-ának 2. bekezdése gyakorlatunkban meggyökerezett volna. Míg a bűnvádi perrendtartás reformja be nem következik, miniszteri rendelet írhatná elő, hogy a nyomozást teljesítő rendőrhatalóság a B. P. 132. §-a értelmében a terhelt kihallgatását mindig két *birósági tanu jelenlétében* teljesítse.

— **Ünnepelt igazgató.** A földmivélségi miniszter *Szilvássy* Géza ménesi vancelleriskolai igazgatót tudvalevőleg előléptette és a miniszteriumba rendelte s olgálatlételre. *Szilvássy* tíz év óta állott a vancelleriskola élén és ezen idő alatt nagyarányu tevékenységet fejtett ki a szakszerű szőlőművelés megteremtése körül. A távozó igazgató tiszteletére Aradhegyalja közönsége vasárnap este a gyoroki kaszinóban bucsuvacsorát rendezett, amelyen lelkesen ünnepelték *Szilvássy* Gézát.

— **Tanítók eskütétele.** *Lippá*-ról írják: Tegnap tették le az új népoktatási törvény alapján a hivatalos esküt a mária-radnai kerülethez tartozó gör. kel. román tanítók (számszerint 14-en). Az esküformát *Kabdebó* Antal dr. mária-radnai főszolgabíró és *Guvalesszku* Prokop esperes jelenlétében tették le magyar nyelven. Azután szűkebb körű lakomára gyűltek össze, melyen a királyt és a hazát éltették.

— **Botrány egy éjjeli mulatóban.** *Mik* János pankotai legény a tegnapi ünnepet Aradon töltötte és a szép nap emlékére alaposan leitta magát. A késő esti órákban borközi állapotban bevetődött az egyik éjjeli mulatóhelyre, ahol éktelen lármát csapott és mindent összezuzott, ami csak a keze ügyébe került. A jelenlevők képtelenek voltak a garázda embert megfékezni. Rendőrökért küldtek, akik a pankotai legényt a városházára kísérték s itt éjszakai szállást adtak neki.

— **A vonatot gyújtó vonat.** *Csacáról* jelentik: E hó 15-ére virradó éjjel tüzilárma verte fel Csaca község lakóit. A *Csacáról* éjjeli 1 óra 20 perckor *Oderberg* felé induló 6 sz. gyorsvonatnak mozdonyától nagy szikrák pattantak ki, amelyekből egy, a szomszéd vágányon tolató tehervonatnak petroliummal megrakott kocsija tüzet fogott és csakhamar a lángok martalékává lett. A tüzoltók csakhamar a helyszínen termettek, néhány perc alatt lekapcsolták és elkülönítették az égő kocsit, miáltal a tehervonat több áruakományát sikerült megmenteniök. A vasutnak azonban így is tetemes kára van, amennyiben 28 hordó kőolaj elégett és egy teherkocsi használhatatlanná lett.

— **A dánosi rablógyilkosok.** Budapestről táviratozzák: A tegnapi napon *Aczél* vizsgálóbíró a letartóztatott rablógyilkos cigánybanda apróbb ügyei közül a fülöpszállási postarablás ügyében hallgatta ki a fogva levő cigányokat terheltek gyanánt. A cigányok ezt a bűncselekményt sem vállalják s tudni sem akarnak arról, hogy Fülöpszálláson ök vitték volna el betörés útján az ottani postahivatalból a *Wertheim-szekeré*ny 5—600 kor. tartalommal. A mainapon a beidéztet alsó és felső nyiregyházi, valamint dánosi hét tanu közül csak kettő jelent meg, akiket kihallgattak. Ezek a tanuk is felismerték szembesítés után a cigányok közül *Kolompár* Balog Tutát.

— **Revolvertámadás a násznépre.** *Szolnokról* táviratozzák: *Zeher* József fűrészgári munkás házában tegnap lakodalom volt. Miközben a násznép mulatozott, tizenöt parasztleány berontott a házba és bottal, késsel meg revolverrel megtámadta a násznépet. A legények 20 embert megsebesítettek, még pedig a vőlegény testvérét és az egyik örömapát oly súlyosan, hogy a kórházba kellett őket szállítani.

— **Gyújtogató gazdatiszt.** *Dévárdól* táviratozzák: *Striszénygyörgy* községben *Boda* Gyula földbirtokos majorjában tűz ütött ki, amelyről megállapították, hogy *Fiedler* János gazdatiszt rakta. A gyújtogató a nép dühe elől a csendőrségre menekült, ahol letartóztatták.

— **Gyilkos forgópisztoly.** *Kladováról* jelentik: *Vank* Péter kladovai 22 éves fiatal ember kocsin át akart rándulni *Világosra*. Utközben a kabátja zsebében rejtgetett forgópisztolya *elsült*. A golyó a felső testrészébe fúródott és a szerencsétlen ember néhány percnyi kínlás után meghalt.

Nagy választék
vegytani és fizikai ki-
sérleti üvegedényekben:

**Lombikok,
Görebek,
Woulff-féle palackok,
Mérceüvegek,
Fedlemezek,
Próba és üvegcsövek.**

Valódi
**Auer és benoid-gáz
égőhálókat.**
Villamos izzótesteket.

**Üveg és porcellán,
mosdó és egyéb
készletek. — Va-
lódi nikkel főző-
és diszedények**

a legnagyobb választékban és
legolcsóbban 224

Gebhart Testvéreknel

ARADON,
Andrássy-tér 4. (Pannónia-szálloda.)
Városi és megyei telefon 451.

25 koronát meghaladó készfizetések után 8% pénztárengedményt nyújtunk.

— Vonatból kidobott hulla. *Csacáról* jelentik: F. hó 14 én délután egy csaca-porzávos pásztorgyerek a 2. sz. órház kettős hidja alatt kellemetlen leletre bukkant. Egy zsákot látott a vízben és kiemelte azt. A mint kibontották, egy 5-6 hónapos fiugyermek hulláját találták benne, melynek nyakára 6-7 klgros kő volt erősítve. Hir szerint a hullát a vonatból dobták ki. A nyomozás folyik. Az eset a községben nagy felháborodást idézett elő.

— Iskolai beiratkozáskor. Az iskolai beiratások alkalmával nagy gondot okoz a szülőknek a gyermekét a szükségessé ellátni. A Fischer-féle Nagy Áruház tulajdonosa igyekezett lehetővé tenni, hogy úgy a helybeli, mint a vidéki vevőközönség az iskolai évadra minden szükségletét a legkönnyebben beszerezhesse. Internátusok részére minden cikk előírás szerint, legolcsóbban kapható. Fehérneműk, kalapok, esőernyők, toilette cikkek, nyakkendők és bőrárak a legnagyobb választékban, ugyszintén iskolatáskák minden kivitelben. Fischer Nagy Áruház Aradon, Szabadság-tér 12. (Vaskapu). Minden vevő az ismert életnagyságu fénykép-kezdményben részesül.

— Csak jó áru kapható Hegedüs Gyula kofe, pipere, illatszerek és fodráskellékek kereskedésében, Aradon, Andrássy tér 15. Nagy választék valódi angol tenniszverők, tenniszlapda, football, gummi-lapda, utazó kosarak, francia és angol illatszerekben. 1259

— Rovarpor, bolhák, legyek, poloskák, svábok ellen leghatásosabb Vojtek és Weisznál. 201

KOZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Uj-aradi heti gabonavásár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Uj-Arad, augusztus 19.

Dacára, hogy a csépléssel ma már jobbadára elkészültek, a hozatalok még nem szereztek.

A gabonavásár nem olyan élénk, mint más-kor ilyenkor.

A heti piac az ünnep folytán ma volt megtartva.

A mai piacon eladásra került:

1500 mm. buza 10 75-ig.

Tengeri 6.25.

Névleges jegyzés:

Rozs 8.20.

Árpa 6.90.

Zab 7.—

Az árak koronákban, 50 kilogrammonként értendők.

Budapesti áru- és értéktözsde.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása —

Budapest, augusztus 19.

Kevés forgalom, 10 fillérrel olcsóbb árak.
Az árak 50 kilonként számítva:

	Déli sárlat	5 órai sárlat
Buza októberre	11.33—11.34	11.37—11.38
Zab októberre	8.13—8.14	8.10—8.11
Rozs októberre	9.30—9.31	9.33—9.34
Tengeri 1908 májusra	6.73 6.74	6.73—6.74

Zárul 5 órakor:

Osztrák hitelrészvény	626 50
Magyar hitelrészvény	726 50
Osztrák-magyar államvasúti részvény	640.—

Budapest-kőbányai sertéskereskedelem.

— Augusztus 19 —

Magyar elsőrendű: Oreg nehéz páronként 400 kilogrammon felüli súlyban — fillérig; közép páronként 300—400 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felüli súlyban 134—135 fillérig; fiatal közép páronként 251—320 kilogrammig terjedő súlyban 136—137 fillérig; könnyű páronként 250 kilogrammig terjedő súlyban 137—138 fillérig. Szerbiai: Nehéz páronként 260 kilogrammon felüli súlyban — fillérig; közép páronként 240—260 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig. Sertéslétszám: Augusztus hó 16 napján volt készlet 39,241 darab, augusztus hó 17. napján felhajtott 588 darab, augusztus hó 17. napján elszállított 360 darab, augusztus hó 18. napjára maradt készletben 39,440 darab. A hizott sertésüzlet irányzata: Változatlan.

TORVÉNYKEZÉS.

§ Rágalmazó kovácmesterné. *Kohn Lajos* Boczkó utcai kovácmester felesége néhány héttel ezelőtt azzal vádolt meg egy, a házában lakó uriaszont, hogy *csirkét lopott*. Az uriaszony ezért megtette ellene a feljelentést az aradi kir. büntető járásbírószágon, amely a kovácmester feleségét bűnösnek mondta ki a rágalmazás vétségében, s ezért két napl fogházbüntetéssel sújtotta, amely azonban 40 korona pénzbüntetésre átváltoztatható.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Szereltem Nem kérem, ez nem szerelem. A szerelem nem a holdvilágnál kezdődik és nem az öngyilkosságnál végződik. Élni kell tudni azért a valakiért, akit az ember szeret. A sóhajtozás helyett a munka és az akarat, a halnvágyás helyett az élet szeretete: ez az igazi szerelem, a legfőbb, a legnagyobb. Minden embernek vannak pillanatai, amikor elesügged és meghasonlik magával: azt hisszük, az ön levele is ilyen pillanatban íródott. Tanácsot adni nem tudnak. Elismerjük, hogy nehéz helyzet, ha az embernek a mindennapi kenyérért kell küzdenie s közben egy leány szívéért harcot vívnia. De aki ember — az emberek igen sokat elbírnak, — az megfelelhét mind a két feladatnak. Lehet az ön szerelme nagy és bensőségteljes, de a legszentebb szerelem mégis az, amely az embert az élethez fűzi. És nagyon törpe szerelemmé válik a leghatalmasabb érzés is, ha valaki az elmúlás nyugalmára gondol, ahelyett, hogy szerelme tárgyáért felvonná az előbb-utóbb diadalmas harcot. Küzdeni, verekedni, harcolni és győzni a legnagyobb emberi gyönyör. Elmulni pedig még akkor is ostobaság, amikor muszáj.

B. M. (Berzova.) Elolvastuk azt a hirt, de az ön izgatott hangu levelét nem értjük. Ennél ártatlanabb hirt el sem tudunk képzelni. Az ön levélből pedig az tűnik ki, hogy a hiradás szórul szóra igaz. Sajnáljuk, hogy kívánságát nem teljesíthettük, de az eset olyan érdekes, hogy feltétlen hírlapi pertraktálást érdemel.

Igric. Nem közölhető.

IDEGENEK ARADON.

— Augusztus 19. —

Fehér Kereszt-szálloda. Pászty Kálmán honv. huszárezredes Szeged. — Kernáts Ferenc egyetemi hallgató Nagyvárad. — Keth Viktor jogász Szeged. — Ernesztó Gáspár és neje Trient. — Kazándor D. kereskedő Déva. — Krausz Emil főhadnagy Békéscsaba. — Eberling Márton gyáros Bécs. — Fenyő Imre hivatalnok és neje Temesvár. — Schwarcz Vilmos kereskedő Zombor. — Püspök Ferenc és neje Szabadka. — Klement Tibor igazgató Pécs. — Hoffmann Ernő és családja Székesfehérvár. — Opkor Ferenc ügyvéd Pancsova. — Komád Jenő és családja Szászváros. — Mészáros Antal és neje Szeged. — Taussig Bernát igazgató Ujvidék. — Lukács Ferenc igazgató Ujvidék. — Szabó József és családja birtokos Szeged. — Havas Menyhért utazó Budapest. — Bokor Ármán utazó Budapest. — Vamoser Gyula utazó Budapest. — Schwarcz Miklós utazó Budapest. — Gold Sándor utazó Budapest. — Reiner Gyula utazó Budapest. — Marosi Mór utazó Budapest. — Singer Jakab utazó Budapest. — Deutsch Simon utazó Budapest. — Ritter Miksa utazó Budapest. — Friedman Arnold utazó Budapest. — Stein Oszkár utazó Budapest. — Bischofsverder D. utazó Bécs. — Steiner József utazó Bécs. — Kis Béla utazó Bécs. — Neuman Mihály utazó Bécs. — Mayer Odön utazó Bécs. — Lóvi Lajos utazó Bécs. — Barta Manó utazó Szeged. — Hoffman Albert utazó Hódmezővásárhely. — Fischer Mór utazó Nagyvárad. — Szécsy Árpád és családja Debrecen.

Központi szálloda. Weisz Mór gyárigazgató Gyula. — Deutsch József kereskedő Budapest. — Glück Pál gyáros neje és leánya Budapest. — Ujhelyi Ármán kereskedő Békéscsaba. — Elenverg Kálmán dr. ügyvéd és nővére Makó. — Zillenkerer Ferenc hadnagy Temesvár. — Novotny Károly bankvezértitkár Temesvár. — Schwarcz Mór kereskedő Hajdunánás. — Lehman Simon kereskedő Pozsony. — Mahler Mihály birtokos Pankota. — Liszkienik Ede mérnök London. — Bacho Emma vasuti ell-nőrnő Szolnok. — Ifj. Botlik István birtokos Zéron. — Polónyi Dezső dr. orsz. képviselő Budapest. — Kohn Sándor tisztviselő és családja Alva. — Weselsky Sándor kereskedő Budapest. — Hajós Gyula kereskedő és családja Budapest. — Hirschler Ferenc kereskedő Budapest. — Back Róbert ügyvéd Battonya. — Kohn Miksa kereskedő Budapest. — Veres Károly birtokos és neje Szeged. — Tormutia Vazul jegyző Tótvárad. — Grosz Jenő dr. birtokos Gataly. — Schubert Ármán kereskedő Budapest. — Neuman Adolf kereskedő Budapest. — Kollcssek Emil kereskedő Budapest. — Glück Pálné kereskedő Budapest. — Weisz Ignácné kereskedő Buttyin. — Nuszbaum Ignác kereskedő Budapest. — Wéber Rezső fakereskedő Schweic. — Náway Rezső kereskedő Nagylak. — Frankl Simon kereskedő Budapest. — Singer Lajos kereskedő Budapest. — Soltész Károly kereskedő Budapest. — Wolf Zsigmond kereskedő Budapest. — Hupper Emil kereskedő Budapest. — Szücs Antal kereskedő Budapest.

Vasszálloda. Bernauer L. utazó Bécs. — Schlinglic Rezső utazó Grác. — Vas Rezső szállító Békéscsaba. — Fehér Arnold utazó Budapest. — Ditrichstein Ármán utazó Bécs. — Fischer Gizella magánzó Nagy-szentmiklós. — Kestler Hugó utazó Bécs. — Vider Ágost utazó Bécs. — Schnell Lipót utazó Bécs. — Werner Ede utazó Bécs. — Förster Géza utazó Budapest. — Purgonyi S. kántor Mezőcsáth. — Balassa A. ügyvéd Szeged. — Frank Vilmos festő Szeleste. — Heintz Ádám utazó Bécs. — Wincsek A. magánzó Miskolc. — Heinrich Béla utazó Bécs. — Szóke Béla főpincér Arad.

Patent gyermek harisnyák

női- és férfi harisnyák, keztyűk elismert legjobb minőségben, legnagyobb választékban, feltétlen szabott, olcsó árak mellett
Bársony Andor harisnya-nagykereskedésében Arad, Szabadság-tér 17. Vidéki megrendeléseket legpontosabban intézem el.

**A következő
ujdonságok
érkeztek**

KERPEL IZSÓ

**80,000 kötetes
kölcsonkönyvtárába:**

Cholnoky stb: A föld, Cholnoky, Littkai és Kövesligethy: A világegyetem, Király G: Jólát, Uchard M: Az ő védenze, Bebel: A nő és a szocializmus, Szemere Gy.: A Forray család, Dickens: A Pickwick Club, Lavedan: Az ágy, Gárdos M.: Az igazság az élet, Dessewffy: Mí a spiritizmus?, Pulszky F.: Jellemrajzok, Boyesen: Goethe Faustja, Ribot Th.: A lelki átöröklés, Emerson: Az emberi szellem képviselői, Ratzel dr.: A föld és az ember, B. Szt. Hilaire: A filozófia viszonya, Cherbuliez V.: Művészet és természet, Petz V: A görög tragédia, Cszimadia Fogházi levelek, J. Marschik: A tulvilági ember, Spencer: Filozófiája, Marczali: A legújabb kor története, Gáspár F. dr.: Kelet-és Hollandus-India, Vitorlával Ázsia körül, Gabányi: Öt év Mandzsuriában, Abonyi L.: Pászortűz, Tarlóvirágok, Böhme: Egy tévedt nő naplója,

Németben: Ahlberg: Ein modernes Mädchen, Villinger H: Das Erbschweinchen, Brusse C: Das Gymnasium zu Lengowo, Glyn E: Evangelines Schicksale, Rosner K: Der Puppenspieler, Croker B. M: Ihre Familie, Ohnet G: Die Siegerin, Harland H: Mein Freund Prospero, Bennet A: Ein grosser Mann, Boy Ed Ida: Die holde Törin, Sturm H.: Ein freies Weib, Willy: Annies Geständnisse, (Forts. der Claudine.) Stilgebauer: Der Börsenkönig, Bahr: Wien, Hillern: Doppelleben, Ganghofer: Komödiengeschichte, Tanera K.: Sonhsa Annih, Sal-Dr. Bloch H.: Sexualeben unserer Zeit, továbbá francia és angol ujdonságok.

Kölesondj havi 1 kor. 20 fill, vagy kötenként fizetve 8 fillér.

**A könyvek ujak es tiszták!
Vidéki bérlők**

is a legfigyelmesebb kiszolgálásban részesülnek

A zenemű-kölcsonkörba

is meglepő szép

ujdonságok érkeztek!

Zenekölcsonkör díj havi 1 kor. 40 fill, vagy füzetenkint 14 fill.

Huber: Csenedesen, csak csenedesen, Povell: Nigger songs, Heidenreich: Ein fideler Abend, Lehár: Moderne Walzer, Strauss: Frauenherzen, Gruber: Im Tanzedurch die Welt, Zerkovitz; Dalfy Dávid, Kálmán: Dal a Móziról, Grosz A.: Móricz, Fucik: Fest und treu, Scotto: A szalmaözvegy, Gr. Vay L.: Négy magyar népdal, Penn.: Két piszkos kezecke, Cukor és légy, Zerkovitz: Taps-nóta, En vagyok a Józsika, Hintsch: Trink ma noch a Flascherl!

**Antiquar könyvek
legnagyobb raktára.
Írógépkellékek. Könyvtárak és
egyek könyvek vétele, könyvtárak berendezése.**

KERPEL IZSÓ,

274 könyv-, zenemű és papírkereskedése Aradon.

Telefon 385. sz.

**Steckenpferd-
Bay-Rum**

Bergmann és Társa Dresda és Teschen a/E., amely kitűnő szer fejkorpa ellen, valamint a haj idő előtti őszülése és hajhullás ellen. E szer elősegíti a hajnövést és igen erős szer a reumatikus fájdalmak ellen. 2 és 4 kor. üvegekben kapható a gyógytárakban, drogueriakban, illatszerkereskedésekben és borbélyüzletekben. 1048

**Őszi borsó
vetési célra
bármily mennyiségben kapható:**

**Nemess Géza
cégnél.**

2011

**A Bór- és Lithion-tartalmú
Salvator-
forrás**

Kitűnő sikerrel használtatik vesebajoknál, a húgyhólyag bántalmainál és köszvénynél, a cukorbetegségnél, az emésztési és lélegzési szervek hurutjainál.

Húgyhajtó hatású!

Vasmentes! Könnyen emészthető! Teljesen tisztá!

Kapható árnánykereskedésekben vagy a Sinye-Lipóci Salvatorforrás Vállalatnál Budapest, V. Rudólyrakpart 8.

1108

BIZTOS ALAP

ANDRÉNI SEC GARAB

ÜJÍTÓ FRISS STAKEMBEREK ZAMAT ELISMERÉS.

HATOMMÁRÓB FRANCZIA MÓDSZER. REMEK ÍLLAT KIVÁLÓ APÓBŐNYÖG.

MÁCY GABRIEL SZAKSZERŐ NIZELÉS. BŐRERŐSÍTŐ GONDOSZÁS. SÁMÁNTA SZERÜ SZŐLŐMÉNYEK.

Ingusz I. és Fia

könyvkereskedése

Aradon, Weitzer János-utca.

Arad városi és Arad-Temesmegyei telefon 517.

**Egy
nyolcadárért**

olvasható minden új és szenzációs könyv rögtön a megjelenés után. Ezen új könyvet, ha már öten olvasták

**félárért bárkinek eladjuk.
Semmiféle betét biztosíték vagy kötelezettség nem kívántatik.**

Jelenleg legújabb magyar könyvek:

Bolti ár helyett 1/3 ár

Wilde Oszkár Dorian Gray arc- képe	4.—	—50
Lavedan: Az ágy	2.—	—25
Ambrus Zoltán: A Berzsényi lányok tizenkét vőlegénye	4.—	—50
Guthi Soma: A vén kopó	2.—	—25
Csicseri Orosz Adrienne: Róma diadala. Keresztény szociális regény	2.—	—25
Csicseri Orosz Adrienne: Bozóthy Nóra grófnő	1:50	—19
Ambrus Zoltán: Solus eris	4.—	—50
" " Törpék és óriások	4.—	—50
" " Őszi napsugár.	—	—
A gyanu	4.—	—50
Pekár Gyula: Vitézi Románcok	4.—	—50
Molnár Ferenc: Az ördög	2:50	—32
Böhme M.: Egy tévedt nő naplója	4.—	—50
Spaits Sándor: Mandzsurián át kózákokkal. — Az orosz-japán háboru története	8.—	1.—
Jászay: Új Magyarország felé	2:50	—32
Heltai J.: Nyári rege	2:50	—32
Malonyai D.: A Csák nemzetség	2:80	—35
Rudnai: Felső-bükki kuria	3:50	—44
Lengyel L.; Egy leány története	2:50	—32
Upton Sinclair: Posvány amerikai irányregény	4:50	—68

Német könyvek:

Böhme: Dida Ibsens Geschichte (folytatása: A tévedt nő naplójá-nak.)	4:80	—60
Wilde O.: Ein Haus aus Äpfeln der Granate	2:40	—30
Wilde O.: Betrachtungen	2:40	—30
" " Der glückliche Prinz	2:40	—30
" " Dorian Gray	3.—	—38
" " Gedichte	2:40	—30
" " Weisheiten	1:20	—15

Ingusz I. és Fia

könyvkereskedésében

267

Arad, Weitzer János-utca.

Arad városi és Arad-Temesmegyei telefon 517.

KÖZPONTI SZÁLLODA.**APOLLÓ-csoport.**

Igazgatók: Ormai és Roland.

Ma és a következő napokon:

Uj attrakciók fellépte.

Schmidt és Bella Jackson

amerikai néger mestertáncosok a Berlini Wintergartenből 1856

The Robertos
zenebohócok.Serrini Ralli
nemzetközi énekesnő.

Szigoru családi műsor.

Kezdeté este 8 órakor.

Belépő-díj: I. hely: 1 kor. 50. II. hely: 1 kor.

Esős idő esetén a t-II-kertben lesz megtartva.

Ma délután 5 órától

Aradváros legszebb üdülőhelyén az újonnan átalakított

Baross-parki kioszk

terasszán 1970

a 33. gyalogezred zenekara Zellner Sándor karmester személyes vezetése mellett

nagy hangversenyt

rendez, melyre a n. é. közönséget tisztelettel meghívja

Mihályi Gyula, cukrász.

Hűsítő italok.

Hideg buffet.

Szabad bemenet.

Vadászkürt söracsarnok.

Van szerencsénk a n. é. közönség b. tudomására hozni, hogy

f. hó 20-án, kedden este

a Vadászkürt söracsarnok újonnan megnagyobbított kerthelyiségében

a 33. ik gyalogezred zenekara, Zellner Sándor karmester személyes vezetése mellett

vonós-hangversenyt

rendez.

Belépti-díj 40 fillér.

Tiszta italokról és izletes ételekről gondoskodva van. 2020

A n. é. közönség b. pártfogását kérjük

Kovács és Novotny.

A nmlts. vallás- és közoktatásügyi miniszter ur által jóváhagyott

Aradvármegye

nagy fal

Térképe

108—144 cm. nagyságban, melynek eddigi ára 10 korona volt, leszállított áron

4 koronáért

vászonra huzva 7 korona,

vászonra huzva léccel ellátva 8 koronáért

kapható

kiadóhivatalunkban.

Tekintve, hogy az egész készlet tulajdonunkba ment át, ajánljuk a sürgős megrendelést, mert ha e készlet elfogy, ugy többé nem lesz az ily potom áron beszerezhető.

Arad szab. kir. város által segélyezett

ARADI ZENE-CONSERVATORIUMBAN

(Arad, Szabadság-tér 21. sz.) a beiratások szeptember hó 1-től mindennap d. e. 9—12 ig, d. u. 4—6-ig tartatnak.

TANÁRI KARI

BAYER BETTELHEIM IDA, felügyelőnő, zongora és zeneelmélet.

KISS JANKA, czimbalom.

KLEIN SÁNDORNÉ, zongora.

MÜTTERMÜLLER JÓZSEF, (igazgató) gordonka, zongora és kamarazene.

MÜTTERMÜLLERNÉ LENGYEL ERZSI, zongora és zeneelmélet.

SPERBER FRIGYES, (igazgató) hegedű, mélyhegedű és zenekar iskola.

UNGER MÓR, (igazgató) hegedű, zongora és zenekar iskola.

WEIHART AURÓRA, magánének és karének.

Tandíj havonként: az alsó osztályokban 10 kor., fuvóhangszer 6 kor. Előre fizetendő.

BEIRATÁSI DÍJ: 6 KORONA.**Az igazgatóság.**

APRÓ HIRDETESEK.

A Kinek

Ismerettség híján

háztartásra,
nevelőre,
üzletvezetőre,
könyvelőre,
segédre,
ispánra,
gazdatisztára,
kulcsártra,
vincellőre,
kertészre,

kulcsárnőre,
gazdasszonyra,
szakácsnőre,
szobaleányra,
házi- vagy
tródaszolgára,
pénzbeszedőre,
házmesterre,
stb.-re
van szüksége,

Aki

eladni kíván

butort,
szongorát,
bort,
gyümölcsöt,
gabonát,

üzletet,
műhelyt,
lakást stb.;
vagy

Aki

bérbeadni kíván

hírtokot,
házat,
vadászterü-
letet,

halászatot,
telket,
kocsit,
lovat,

Aki

valamely állást betölteni kíván: legbizto-
sabbban értesít, ha az

"ARADI KÖZLÖNY"

kis hirdetés

rovatait használja.

Telek eladó

egy teljesen kiépített utcában. Bő-
vebbet a kiadóhivatalban.

Dinnye termésemet

kizárólag a szabadság-téri piacon
árusítatom. Minden dinnye 0 jegy-
gyel van ellátva. Orody Nándor.
1960

Eladó

egy kisebbszéri termő szőlő Kuvin-
ban. Szép nagy lakható kolnával,
melyben van két szoba, konyha,
éléskamra és borház szüretelő edé-
nyekkel, jutányos áron eladó. Szép
kilátás, országut és a mótoros
vasut 6. sz. megállóhelynél, mely
az ablak alatt van. Bővebbet ugyan-
ott, Halász Jánosnál. 1968

Igen jó

cantalup és turkesztán dinnye,
ugyszintén rózsa krumpji, paradicsom
kapható, kívánatra házhoz
szállítatik. Régi vágóhid mellett
Étvös-tanyáról. 1979

Motor-kerékpár,

használt állapotban, 3-4 lóerős
Puch-féle gyártmány, oldal kocsival
olcsón eladó. Cim a kiadóhi-
vatalban. 1984

Egy 4 szoba,

előszoba, fürdőszoba és mellékhe-
lyiségekből álló I. emeleti szép
uri lakás, Weitzer János-utca 14.
szám alatt november 1-ére kiadó.
Bővebb felvilágosítást nyújt: Dr.
Köpf János ügyvéd irodája Arad.
Telefon szám 466. 1966

Intelligens házból

való fiuk uri családnál teljes el-
látást nyerhetnek. Cim a kiadó-
ban. 2019

Uri házból való 8-14 éves

tanuló fiuk Fóthi Nándor nyug. m.
kir. főerdész családjánál (Aradon,
Lipót-utca 4/c. sz. alatt), szigorú
felügyelet és kellő gondozás mel-
lett, teljes ellátást nyerhetnek.
1985

Kiadó lakások!

A Vörösmarty utca 3. számú ház-
ban egy második emeleti nagyobb uri
lakás mellékhelyiségekkel, egy ud-
vari földszintes lakás, továbbá egy
lakatos műhely helyiség azonnal ki-
adó. Bővebbet a házmesternél vagy
Fábián utca 5a. sz. alatt. 1930

Lampionok

20 fillértől, confetti és serpentin
kapható **Ingyen** és **Fiakönyv-**
és papirkereskedésében Arad. Te-
lefon 517. 361

Kerpel Izsó

könyvkereskedésében minden
könyv- és zenemű-ujdonság raktá-
ron van. Jutányos alkalmi vételek.
Könyvtárak olcsón való berendezése.
Egész könyvtárak vétele. Kerpel
Izsó könyv-, zenemű- és papirke-
reskedése, antiquariuma, kölcsön-
könyvtára és zenemű kölcsönző
intézete Aradon. 1921

5 szobás lakás,

**parkos nagy udvar
azonnal kiadó.**
Évi bér 320 ft. Tökölly
**Imre-utca 54. (volt Ha-
lász-utca.) Ugyanott no-
vemberre 4 szobás la-
kás kiadó. Évi bér 260**
**ft. Elkülönített udvar,
magános ház. 1808**

A Régi színház épületében

egy tágas, világos és száraz pince
lakás azonnal kiadó. Bővebbet a
házmesternél. 1997

Szőlő eladás

Muszkai hegyen 4 katasztrális hold
szőlő, épületekkel, hordókkal és
idei terméssel jutányosan eladó.
Értekezhetni Angelina Tivadarral,
Muszkán. 1987

Csemegeszőlő.

Sik fekvésen termelt chas-
selas és muszcat legkivá-
lóbb asztali csemegeszőlő,
mintegy négy hold termése
egészben vagy részben

eladó.

Bővebbet 2023

HÁMORY GAZDASÁG

Irodájában.

Aradon, Deák Feren-utca 3. szám.

2122-1907. tkv. szám.

Árverési hirdetményi

kivonat.

A nagybuttyini kir. járásbíró-
ság, mint telekkönyvi hatóság köz-
hírré teszi, hogy Braun Lázár ka-
karói lakos végrehajthatónak, és a
revetisi 101. és 171. számú tkjv.-
ben foglalt ingatlanokra vonatko-
zólag a Dunareane takaré- és
hitelintézet mint részvénytársaság
csatlakozónak Farkas Katica férj.
Dolog Filimonné és Dobrej Jóca
revetisi lakos végrehajtást szenvedő
elleni 62 korona 06 fill. tőke-
követelés és járulékal iránti végre-
hajtási ügyében az árverést elren-
delte, minek folytán az aradi kir.
törvényszék és a nagybuttyini
kir. járásbírótság területén fekvő
és a revetisi 101. számú tkjvben
A. I. 2, 4, 5. sor (366, 367), 556,
686 hrszám alatt foglalt szántóföl-
dekből álló ingatlanságra az 1881.
60. t.-c. 155. §-ának a) pontja
alapján egészben 245 korona kiki-
áltási árban, továbbá a revetisi
170. számú tkjvben A. + 1. sor
(203, 204/a) hrszám alatt foglalt
beltelek az 1881. 60. t.-c. 156.
§-ának d) pontja alapján egészben
48 korona kikiáltási árban, végre
a revetisi 171. számú tkjvben A.
+ 1. sor (203, 204/b) hrszám alatt
foglalt beltelek ház 320 korona
kikiáltási árban és ugyancsak a
revetisi 171. számú tkjvben A. +
2. sor 541/b. hrszám alatt foglalt
rétből álló ingatlanság 131 korona
kikiáltási árban az 1907. évi au-
gusztus hó 27. napján d. e. 10 óra-
kor Revetis községében meg-
tartandó nyilvános árverésen kö-
vetkező feltételek alatt fognak
árverés alá kerülni, u. m.:

1. Ha a kikiáltási áron felül
ígéret nem tétel, az elárvere-
lendő ingatlanok a kikiáltási áron
alól is el fognak adni.

2. Árverelni kívánók tartoznak
az ingatlan becsárának 10%-át
vagyis 24 korona 50 fillért, illetve
4 korona 30 fillért, 32 koronát és
13 korona 10 fillért készpénzben,
vagy az 1881. évi november 1-én
3333. szám alatt kelt igazságügy-
ministeri rendelet 8. §-ában kijelölt
óvadékképes értékpapirokban a ki-
küldött kezéhez letenni, vagy az
1881. évi 60. t.-c. 170. §-a értel-
mében a bánatpénznek a bíróság-
nál történt előleges elhelyezéséről
kiállított elismervényt átszolgál-
tatni.

3. Vevő köteles a vételért 3
egyenlő részletben és pedig az
első az árverés jogerőre emelke-
désétől számítandó 15 nap alatt, a
másodikat ugyanazon naptól szá-
mitandó 30 nap alatt, a harma-
dikát ugyanazon naptól számítandó
45 nap alatt, minden egyes vétel-
ári részlet után az árverés napjá-
tól számítandó 5% kamatokkal
együtt szabályszerű letéti kérvény
kapcsán az 1881. évi december
6-án 39425. I. M. szám alatt kelt
rendeletben előírt módon a nagy-
buttyini kir. adóhivatalnál mint
bírói letétpénztárnál befizetni.

A bánatpénzt a bíróság az utolsó
részletbe fogja beszámítani.

Az árverési feltételek többi
pontjai a hivatalos órák alatt ezen
kir. bíróság telekkönyvi hatóság-
gánál, Revetis, Diecs, Kocsuba
községek előjáróságánál megte-
kinthetők.

Nagybuttyin, a kir. járásbíró-
ság, mint telekkönyvi hatóságnál
1907. évi június hó 14. napján.

Seress,
kir. járásbíró.

Városi hirdetmények.

4730-1907. kh.

Hirdetmény.

A rendőrhatalóság által folyó évi
január hó 4-én, valamint később
ismételten kiadott hirdetmények-
ben közhírré lett ugyan téve, hogy
gyűlések, felvonulások, körmenet-
ek csak hatósági engedély mellett
rendezhetők és hogy mindennemű
csoportosulás, tüntetőszere kör-
menet, felvonulás tiltva van, mind-
azonáltal tekintve, hogy lehetnek
olyanok, a kik a hatóságnak ezen
intézkedéséről tudomással nem
birnak, — újlag — figyelmezte-
tem a város lakosságát, hogy min-
den oly irányú és természetű moz-
galomtól, a mely a közrendet za-
varja, a szabad forgalmat akadá-
lyozza, minden csoportosulástól,
hatósági engedély nélküli felvonu-
lástól, körmenettől, gyűlésezéstől,
az abban való részvételtől, az
egyéni szabadság megsértésétől,
más vagyonának megrongálásától
annál is inkább tartózkodják, mert
mindazok ellen, akik ezen tiltott
cselekményeket rendezik, elköve-
tik, abban részt vesznek, a leg-
erélyesebb eljárást fogom folya-
matba tenni és azonfelül az ide-
gen illetőséggel bíró egyéneket a
város területéről azonnal ki fogom
utasítani.

Arad, 1907. évi augusztus hó
9-én.

Green Nándor, s. k.
h. főkapitány.

14962-1907. kh.

Hirdetmény.

A sajtó termékekkel való háza-
lás, valamint azoknak utcákon és
nyílt tereken való elárúsítása az
1867. évi június 25-én 1731. szám
alatt kiadott belügyministeri ren-
delet értelmében csak hatósági en-
gedély mellett gyakorolható, mely
engedély az illető sajtótermék elő-
zetes bemutatása mellett a város
polgármesterénél kérendő.

Mint hogy a 26854-1907. sz.
belügyministeri rendelet értelmé-
ben a sajtótermékek alatt nem-
csak azon sajtótermékek értendők,
a melyek pénzért árusítatnak, ha-
nem azok is, a melyek ingyen osz-
tatnak szét, vagyis bármily termé-
szeti rőpiratok is és csak a ke-
reskedők, iparosok reclam cédulái
és az utcákon nyilvános helyeken
osztogatni szokott meghívók ké-
peznek kivételt, — figyelmeztetem
a nyomdatulajdonosokat, hirlapok,
könyvek kiadóit, valamint mind-
azokat, a kik sajtótermékeket ut-
cákon, tereken, nyilvános helyeken
akár pénzért árusítanak, akár in-
gyen osztatnak szét, hogy azok
házas utján vagy utcákon, tere-
ken, nyilvános helyeken az illető
sajtótermék előzetes bemutatása
mellett csak hatósági engedéllyel
árusíthatók, illetve osztatók szét
és hogy mindazok ellen, a kik
ezen intézkedés ellen vétének, a
legerélyesebben fogok eljárni.

Arad, 1907. évi augusztus hó 12.

Green Nándor, s. k.
h. főkapitány.

Minden e szakmába vágó javítás, átalakítás úgy helyben mint vidékre pontosan és jutányosan eszközölhető.

Nagy választék kész gyászkalapokban, vagy azok megrendelés esetén 24 óra leforgása alatt készíttetnek el.

Aradon, az Andrássy-téren, a Minorita-palota épületben földszint és igen tágas Mezzanin helyiségekben a legnagyobb és legizletesebben berendezett, igen dúsan felszerelt

fiók női-divat, kalaptermet

rendeztem be,

hol a legújabb divat szerinti párisi és bécsi öszi kalapok már raktáron vannak.

Van szerencsém a n. é. t. hölgyközönség b. tudomására hozni, miszerint *fióküzletemet* oly gájerben rendeztem be, hogy az a kor igényeinek minden tekintetben a legmesszebbmenőleg megfeleljen, és így állandóan oly termékeim vannak raktáron, amelyek *eredeti párisi és bécsi modellek, de egyszersmind saját készítményeimet is képezik.*

Nagy raktár (Mirtus) menyasszonyi koszorú és fátyol, művirág és csokrokban.

Midőn üzletem több év! fenállása alkalmából az igen tisztelt helybeli és vidéki hölgyközönség eddigi szives támogatásáért hálás köszönetemet nyilvánítom, egyben további b. pártfogásaikat kérve, vagyok

mély tisztelettel 2014

Lázár Cz.,
Andrássy-ter, Minorita-palota.

Dus választék kész gyermekkalapokban, vagy azok megrendelés szerinti is készíttetnek.

Minden e szakmába vágó javítás, átalakítás úgy helyben mint vidékre pontosan és jutányosan eszközölhető.

Ransburg M. és Fia

bortermelők és bornagykereskedők

Arad, Zrinyi-utca 4a.

Ajánlják legjobb hirnévnek örvendő **Magyarádi** és **Mokrai** fehér, **Ménesi vörös aszu** és egyéb csemege boraikat hordóban és palaczkokban.

A gyümölcs saison idején, ugyszintén vészegényeknek orvosság gyanánt ajánljuk **valódi Ménesi vörös ó borainkat**, melyek csersav tartalmuknál fogva, kitűnő hatásuaknak bizonyultak.

Helybeli eladásra házhoz szállítva ajánljuk kitűnő **asztali borunkat** 1 literes üvegekben, **adózza üveg nélkül 70 fillérért.**

Kivánatra házhoz szállitjuk a heti, sőt napi szükségletet is.

== Telefon 323. ==

2005

👉 Árjegyzéket felhivásra küldünk. 👈

RANSBURG M. és FIA

bortermelők

== ARADON. ==

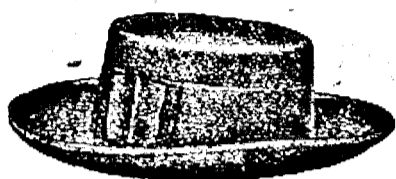

Francia baba mozogható finom kivitelben ára 50 kr. Játékokban óriási választék olcsó árak.

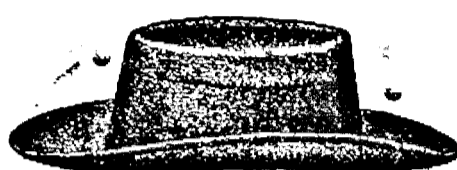
FISCHER

Nagy áruháza Szabadság-tér 12.

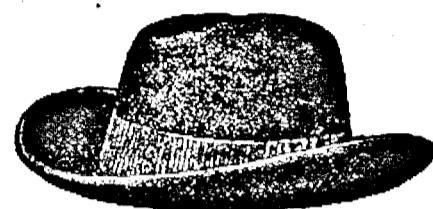
a legolcsóbb bevásárlási forrás!

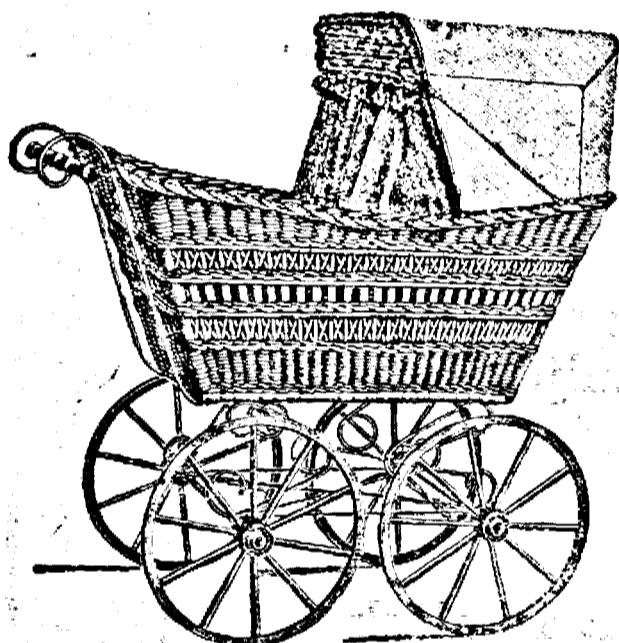
Fiu kalap
f. 1.— f. 1.50 ig

Császár kalap
f. 1.50 f. 2— ig.

Finom nyulszőr kalap
f. 2.50—3 frtig.

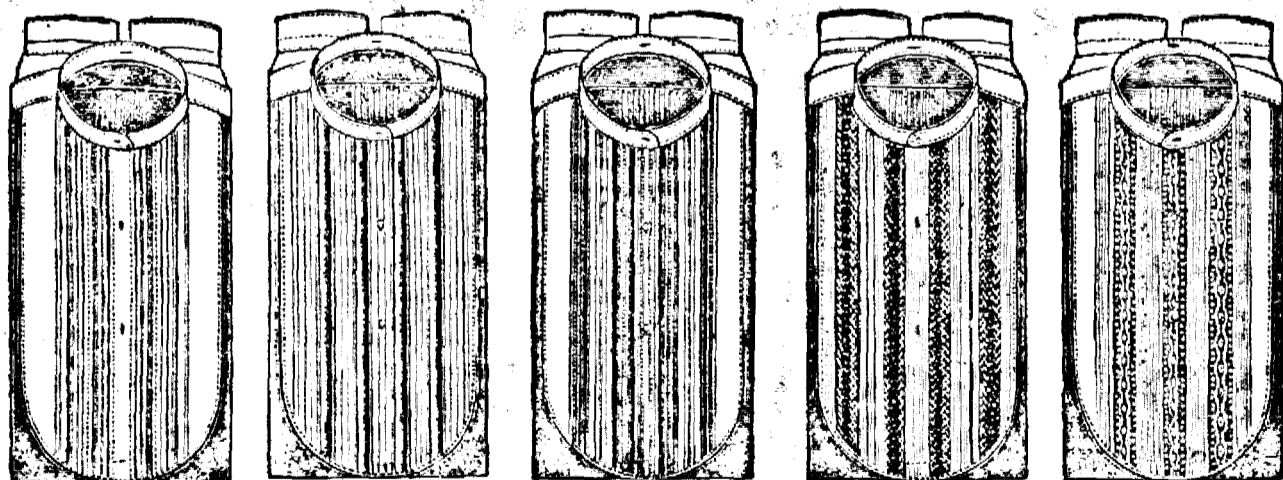
Óriási választék Gyermek-kocsikban
olcsó árak frt 5, 7, 9 frtig.

Csinos kivitelű kocsi, bőr tetővel
és bőrrel bélelve frt 9, 11, 12, 15 frtig.

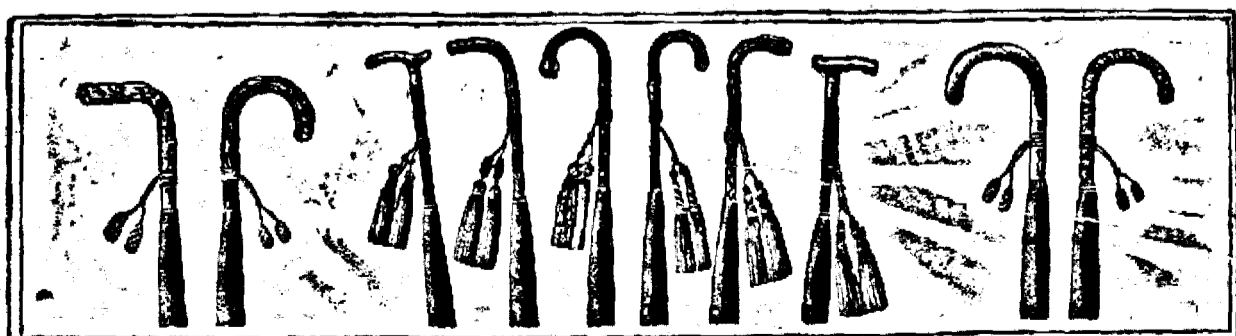
Elegáns, finom Princess-kocsi minden
szinben frt 19, 22, 25.

Nagy választék fehér és színes férfi ingekből frt 1.15, frt 1.75.

Dob bőrrel 50 kr.

Cloth-ernyő frt 1.35 | Finom selyem ernyő frt 1.95 | Elegáns ernyő frt 1.75

Kötött női divat harisnya párja 39 kr.